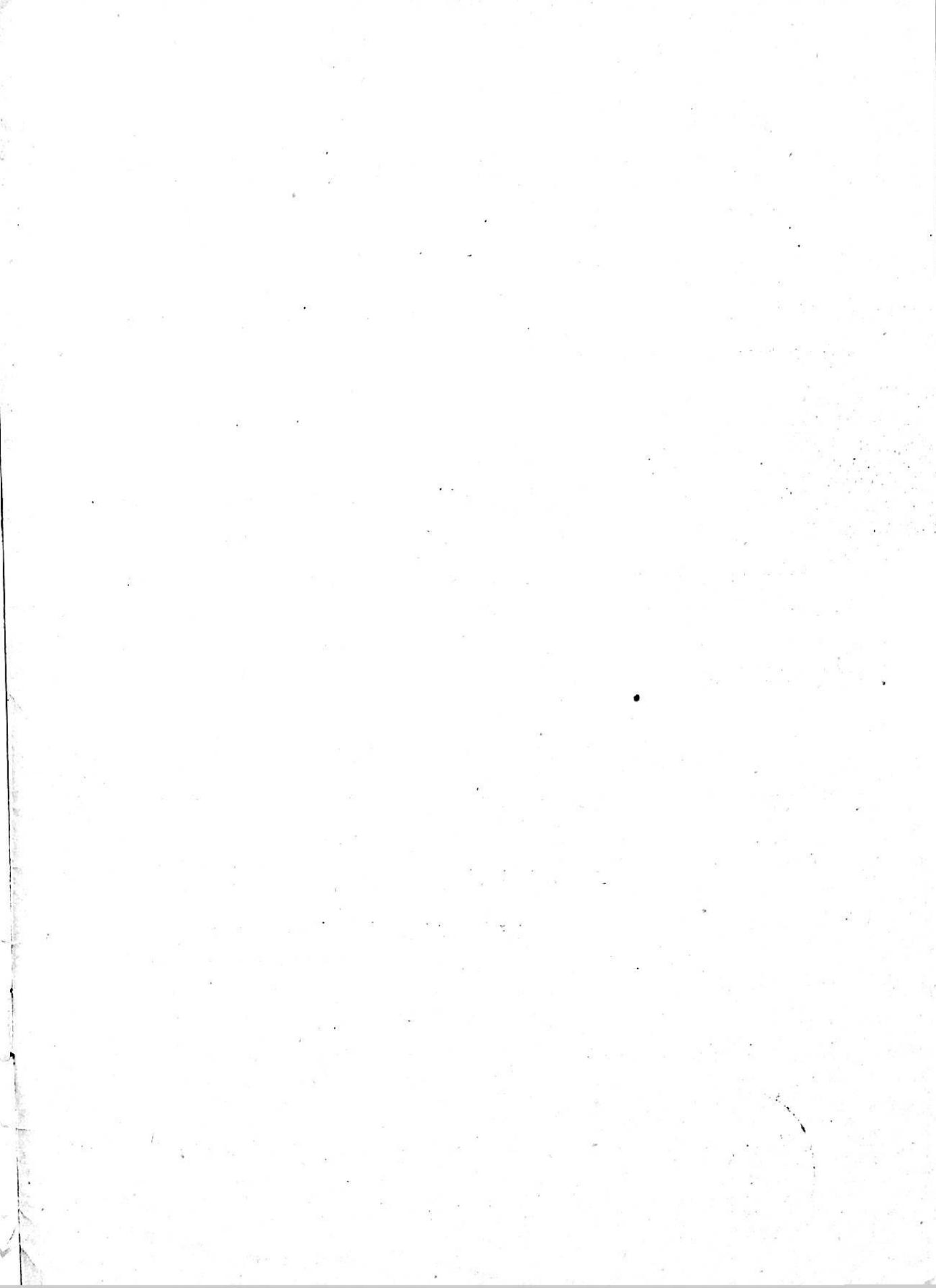

سُرْنِشِیْس

(تاللَّامَه)

ج ک پ مەركىزىي كومىتەتىنىڭ
نەزەرىيەتى ژۇرىنىلى

6 1995

ئىزدىنىش

(تاللانما) 1995-يىل 6-سان
(ئومۇمىي 84-سان)

(ئايلىق ژۇرنال)

ج ك پ مەركىزىي كومىتېتىنىڭ نەزەرىيىۋى ژۇرنالى «ئىزدىنىش»نىڭ
1995-يىللەق 7-، 8- سانلىرىدىن تاللاپ تەرجىمە قىلىندى

مۇندەرچە

يىڭى ۋەزىيەت ئاستىدىكى ئاز سانلىق مىللەتلەر خىزمىتىگە ۋە دىنمىي خىزمەتكە
دايىر بىرنەچە مەسىلە توغرىسىدا ..... لى روپۇخۇن (2)
تەشۈقات-ئىدииه خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەشتە دىققەت قىلىپ ئىگىلەشكە تېگىشلىك
بىرقانچە مەسىلە ..... جۇڭ شۇهن (13)
يىزا ئىگىلىكى ۋە يىزا ئىقتىسادنىڭ تەرەققىيات قەدىمىنى تېزلىتەيلى
جىاڭ چۈنۈن (29)

★ 6- ئايىنلەك 5- كۈنى نەشىدىن چىقى ★

نەشر قىلغۇچى: مىللەتلەر نەشريياتى آرىزىلىكلىك ئەكتەبەتلىك ئەكتەبەتلىك ئەكتەبەتلىك
بىيجىك خېتىلى شىمالى كوجا 14-قورۇ، بوقجا نومۇرى: 100013
مەملىكتكە ئىچىدە بىرلىككە كەلتەن بوقجا ۋە كاللت نومۇرى: CN11-2498
باسقۇچى: مىللەتلەر باسما زاۋىتى
تىزىغۇچى: مىللەتلەر نەشريياتى ئېلىكترونلۇق مەتبىە سىتىمىسى
باش تارقىتىش ئۇرىنى: بىيجىك گېزىت-ژۇرنال تارقىتىش شىدارسى
ژۇرناڭا يېزىلىش ئۇرىنى: مەملىكتىمىزنىك ھەرقايسى جايلىرىدىكى بوقچىخانىلار
بارچە سېتىش ۋە ۋەكالتىن سېتىش ئۇرىنى: مەملىكتىمىزنىك ھەرقايسى جايلىرىدىكى بوقچىخانىلار ۋە شىخوا كىتابخانىلىرى
چىت ئەللەرگە تارقىتىش ئۇرىنى: جۇڭگۇ خەلقئارا كىتاب سودسى باش شىركىشى (بىيجىك «399» خەت ساندۇقى)

يېڭى ۋەزىيەت ئاستىدىكى ئاز سانلىق مىللەتلەر خىزمىتىگە ۋە دىنىي خىزمەتكە دائىر بىرنەچە چەھە مەسىلە توغرىسىدا

لى رۇيغۇھەن

(1) ئاز سانلىق مىللەتلەر خىزمىتىنىڭ مۇھىملىقىنى تولۇق تونۇش كېرەك

ئاز سانلىق مىللەتلەر خىزمىتى مەملىكتىمىزدە ئىزچىل تورىدە چوڭ ئىش بولۇپ كەلمەكتە. بىرىنچى، ئۇ دۆلەتنىڭ بىرلىكى بىلەن مۇناسىۋەتلىك. بىزنىڭ جۇڭگو ٩ مىليون ٦٠٠ مىڭ كۋادرات كىلومېتر زېمىن، ٥٦ مىللەت، بىر مiliارد ٢٠٠ مىليون ئاھالىدىن تەركىب تايقان دۆلەت بولۇپ، بارلىق مىللەتنىڭ ھەممىسى كۆپ مىللەتلەك مۇشۇ چوڭ ئائىلىنىڭ كم بولسا بولمايدىغان ئەزاسى. مەملىكتىمىزدىكى ئاز سانلىق مىللەتلەر ئاھالىسى ١٠٠ مىليونغا يېقىن بولۇپ، پۇتۇن مەملىكتىنىڭ ھەرقايىسى جايىلىرىغا ئۇرۇنلاشقان، مىللىي ئاپتونومىيلىك جايىلاردىن ١٥٧ سى بولۇپ، دۆلەت زېمىننىڭ ئۇمۇمىي كۆلمنىڭ ٦٤ پرسەنتىنى ئىگىلەيدۇ. شۇڭا بىز، خەلقنىڭ ئىتتىپاقلقى، تېرىرتورىيىنىڭ پۇتۇنلۇكى، دۆلەتنىڭ بىرلىكى مىللەتلەرنىڭ ئىتتىپاقلقىنى ئاساس قىلىدۇ، دەيمىز، مىللەتلەرنىڭ ئىتتىپاقلقى بولمسا، جۇڭگو مالىمانچىلىق ۋە بۆلگۈنچىلىك ئاسارتىدە قالىدۇ، جۇڭگو جۇڭگو بولۇپ تۇرمايدۇ. ئىككىنچى ئۇ جەمئىيەتنىڭ مۇقىملىقى بىلەن مۇناسىۋەتلىك. مىللەت—تارىخىنىڭ مەھسۇلى، تارىخي تەرەققىيات جەريانىدا ھەرقايىسى مىللەتلەرددە ئۇخشاش بولىغان قاىىدە، ئۇخشاش بولىمىغان

* بۇ ماقالە بولداشلىقلىك ئاز سانلىق مىللەتلەر ئەملىكى ئاستىدىكى مىللىي ۋە دىنىي مەسىلىلەر توغرىسىدىكى مۇھاكىمە كۈرسىغا قاتناشقاڭ كۈرسانلىلار بىلەن قىلغان سۆھبىتى ۋە ١994-يىل ٩-ئاينىڭ 8-كۈنى ھەر ساھى ئاز سانلىق مىللەت زاتلىرى بىلەن سۆھبىتلىشكەندە قىلغان سۆزى. قىسقاراتلىپ ئىلان قىلىنىدى.

ئۇرۇپ-ئادەت، ئۇخشاش بولىغان تىل ۋە ئۇخشاش بولىغان تۇرمۇش ئۇسۇلى شەكىللەنگەچكە، مىللەتلەنۈتتۈرسىدا ئۇيىكتىپ ھالدا پەرق مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدۇ، ھالبۇكى، پەرق مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدىكەن زىددىيەتىمۇ بولۇپ تۇرىدۇ. بۇ زىددىيەتلىرىنىڭ مۇۋاپقىق ھەل قىلىنىشى ئۇزچىل ھالدا جەمئىيەت مۇقىملەقىنى ئىشقا ئاشۇرۇشنىڭ ئىنتايىن مۇھىم بىر تەرىپى بولۇپ كەلەكتە. تارىخمۇ، رېئاللىقىمۇ قايتا-قايتا شۇنى ئىسپاتلىدىكى، ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ تۇرلۇك زىددىيەتلىرى ئوبىدان ھەل قىلىنسا، مىللەتلىرىنىڭ مۇناسىۋىتى ئىناق بولسا، پۇتۇن مەملىكەتنىڭ ئىجتىمائىي، سىياسىي مۇقىملەقى ئۇچۇن پايدىلىق شارائىت يارىتىلدۇ. ئۇنداق بولمسا، پۇتۇن مەملىكەتنىڭ تىنچ-ئىتتىپاقلۇق ۋەزىيەتى تەسىركە ئۇچرايدۇ، ئۇچىنجى، ئۇ ئۇقىتسادىنىڭ تەرەققىياتى بىلەن مۇناسىۋەتلىك. بىز، زامانىۋلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشى ئېلىپ بارىمىز، دۆلەتنىڭ ئومۇمىي كۈچىنى ئاشۇرىمىز، ”ئۇچ قەدم بويىچە مېڭىش“ تىن ئىبارەت ستراتېگىيە-لىك نىشانغا يېتىمىز، دەپ كېلىۋاتىمىز، بۇلارنىڭ ھەمىسىدە، ئاز سانلىق مىللەتلەرنى ئۆز ئىچىكە ئالغان پۇتكۈل جۈڭخۇ مىللەتلەرىدىن ئىبارەت بىر پۇتۇن كۆزدە كۆزدە تۇتۇلغان. نەگەر ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ ئۇقىتسادى ئۇزاققىچە قالاق ھالەتتە تۇرۇۋېرىدىغان بولسا، تۇرلۇك ئۇلۇغ تەسەۋۋۇرلىرىمىزنىڭ تولۇق ئىشقا بېشىشى مۇمكىن نەممەس. بۇ رايونلارنىڭ ئۇقىتسادى ئۇزاققىچە يۈكىلىملىسى، بايلىق مەنبەلىرى-نىڭ ۋە بازارنىڭ چەكلەمىسى تۈپەيلىدىن، تەرەققىي قىلغان رايونلارنىڭ ئۇقىتسادىنىڭ داۋاملىق تەرەققىي قىلىشىمۇ قىين بولۇپ قالدۇ.

تۇتىنجى، ئۇ چېڭىرا مۇداپىئەسىنىڭ مۇستەھكە ملىنىشى بىلەن مۇناسىۋەتلىك. دۆلتىمىزنىڭ قۇرۇقلۇق چېڭىرسىنىڭ ئۇزۇنلۇقى 21 مىڭ كىلومېتر بولۇپ، مۇتلىق كۆپ قىسى ئاز سانلىق مىللەتلەر توبىلىشىپ ئۇلتۇرۇقلاشقان رايونلارغا جايلاشقان، پەقەت ئىچكى موڭغۇل، شىنجاك، شىراك، كۈاشىلاردىن ئىبارەت بىر نەچە مىللىي ئاپتونوم رايونلارغا جايلاشقىنلا 15 مىڭ كىلومېترغا بىتىدۇ. پەقەت ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ قۇرۇلۇشنى ئوبىدان ئېلىپ بېرىپ، ھەر مىللەت ئاممىسىنىڭ ۋەتەنپەرەۋەلىك قىزغىنلىق-قىنى يەنىمۇ ئۇرغۇنۇپ، چېڭىرا رايوننى قوغداشتىن ئىبارەت. شەرەپلىك مەسىلەتلىرىنى ئۇرتاق ئۇستىگە ئالغاندىلا، ئاندىن قەتىسى يىمىرىلمەس چېڭىرا مۇداپىئە قورۇقنى قۇرۇپ چىقىلى، نەجدادلىرىمىز قالدارغان چېڭىرا رايوننى چەتىن كەلگەن ھەرقانداق تاجاۋۇزدىن ۋە چەتىنىڭ پىلە قۇرتىدەك غاجىلىشىدىن قوغداپ قالغىلى بولىدۇ.

بەشىنجى، ئۇ ئومۇم خەلق ساپا سىنىڭ ئۆسۈشى بىلەن مۇناسىۋەتلىك. ئېلىمىزدىكى. ئۇمۇم خەلق ساپا سىنىڭ ئۆسۈشى دۆلتىمىزنى باي-قۇدرەتلىك، دېمۆکراتىك، مەدەننەتلىك، سوتىسيالىستىك زامانىۋلاشتقان دۆلەت قىلىپ قۇرۇپ چىقىشنىڭ ئاساسىي مەزمۇنى ۋە تۈپ شەرتى. نەگەر ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ ئۇقىتسادىي تەرەققىياتى ۋە جەمئىيەت تەرەققىياتى زور كۈچ بىلەن ئىلگىرى سۈرۈلىسى، 100 مىليون ئاز سانلىق مىللەتلەر ئاھالىسىنىڭ ئىدېيە-ئەخلاقى، پەن-مەدەننەت سەۋىيىسى ھەققىي تۇرەدە ئۆستۈرۈلىسى، پۇتكۈل جۈڭخۇ مىللەتلەرىنىڭ ساپا سىنى ئۆستۈرۈشتىن سۆز ئاچقلى بولمايدۇ. ئالىتىنجى، ئۇ خەلقئارادىكى دۇشمەن كۈچلەرنىڭ سۈيىقەستىنى تارماق قىلىش بىلەن مۇناسى-

ۋە تىلىك. دۇنيانىڭ ھازىرقى سىياسىي تۈزۈلەمىسىدە، مىللەتىنە كۈنىدەن-كۈنىگە تۈزۈنىڭ مۇھىم نۇرنىنى نامايان قىلماقتا، بىزى دۆلەتلەرىدىكى مالىمانچىلىق، بۆلۇنۇش، پارچىلىنىشلارنىڭ كۆپىنچىلىرى مىللەتىنە بىلەن ذىچ مۇناسىۋەتلىك بولغان. خەلقئارادىكى دۇشمەن كۈچلەرمۇ مىللەتلەر مۇناسىۋەتنى بۇزۇش، مىللەتلەر مۇناسىۋەتىگە بۆلگۈنچىلىك سېلىشنى جۇڭگۇنى تىزگىنلەش ۋە قالايمقانلاشتۇرۇشنىڭ بۆسۈش بېغىزى قىلىشقا تۇرۇنماقتا. بىز ئاز سانلىق مىللەتلەر خىزمىتىگە ئەممىيەت بېرىپ ۋە تۇنى ياخشى ئىشلەپ، مىللەتلەر مۇناسىۋەتنى ئېھىتىاتچانلىق بىلەن ۋە پۇختا ھالدا ئۇيدان بىر تەرمەپ قىلىپ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلقىنى داۋاملىق مۇستەھكەملىكىن ۋە راۋاجلاندۇرغاندىلا، ئاندىن مۇرەككەپ خەلقئارا كۈرەشتە تەشىببىسكارلىقنى قولغا كەلتۈرۈپ، يېڭىلىمەس ۋورۇندا تۇرالايمىز.

(2) ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ ئاساسلىق ۋە زىپسى — ئىقتىصادنى تەرىھقىقى قىلدۇرۇش، تۇرمۇشنى ياخشلاش

ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ ئىقتىصادى ھەقىقەتەن بىر قەدر ئارقىدا قالغان. ئىسلاھات-بېچۈپتىش ئىشلىرى يولغا قوبۇلغاندىن بۇيىان، ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ ئىقتىصادى قۇرۇلۇشدا كۆرۈنەرلىك نەتىجىلەر قولغا كەلگەن، شەھەر-يىزىلارنىڭ قىياپىتىدە زور تۈزگىرىش بولغان بولسىمۇ، لېكىن ئۇمۇمىي جەھەتسەن تېخى ئىقتىصادىي جەھەتسىكى قالاقيققى ھالىتىدىن قۇتۇلالمىغان، بۇ رايونلار تارىختىلا تەرىھقىقى تاپىغان، يەندە كېلىپ ھازىرقى تەرىھقىقات سۈرئىتى بىر قەدر ئاستا بولغاچقا، پۇتۇن مەملىكتە بىلەن بولۇپىمۇ تەرىھقىقى تاپقان رايونلار بىلەن بولغان پەرقى بارغانسىپرى چوڭىيىپ بارماقتا. بۇ رايونلارنىڭ كەسپ قۇرۇلۇمسى، مەھسۇلات قۇرۇلۇمسى ئىسلىدىلا مۇۋاپىق بولماغاچقا، تۇنىڭ تۇستىكە مالىيە، مەبلەغ جەھەتتە ئىنتايىن قىيىن ئەھۋالدا تۇرغاچقا، كەسکىن بازار رىقابىتى ئالدىدا، قىسقا ۋاقت تىچىدە ماسلىشىپ كېتىشى ناھايىتى قىيىنغا توختايدۇ. ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرى تۇستۇنلۇككە ۋە يوشۇرون كۈچكە ئىكە بولسىمۇ، لېكىن قاتناش، بېنېرىگىيە، ئالاقە قاتارلىق ئاساسىي مۇئەسىسەلىرىنىڭ ئارقىدا قالغانلىقىنىڭ چەكلەمىسىگە ئۇچرغاچقا، بۇ تۇستۇنلۇككەن دەرھال جارى قىلدۇرۇشقا ئىمكانييەت بولمايىتىدۇ. بۇنداق ئەزىزەتتىڭ كۈددىبىلىكى ۋە تەخرسىزلىككە نىسبەتەن بېتەرلىك تۇنۇشقا ئىكە بولۇپ، قەتىي نىيەتكە كېلىپ، زور كۈچ سەرپ قىلىپ، ئىقتىصادنى تىرىشىپ يۈكىسەلذۇرۇشىمىز كېرەك، بولىسا ئارقىدا قېلىش ئەھۋالى بارغانسىپرى بېغىرلىشىپ كېتىدۇ.

ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىدىكى ئامىنىڭ كۆپىنچىسى بىر قەدر قىيىن ئەھۋالدا ياشماقتا. ئىسلاھات-بېچۈپتىش ئىشلىرى يولغا قوبۇلغاندىن بۇيىان، ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىدىكى ئامىنىڭ تۇرمۇش سەۋىيىسىدە زور يۈكىلىش بولغان بولسىمۇ، ئەمما تارىخي ۋە ئۇيىيكتىپ سەۋەبەر تۈپەيلدىن، بۇ رايونلارنىڭ ئۇتۇرۇچە كىرمىم، تۇرمۇش سەۋىيىسى جەھەتلەر دېڭىز بويى رايونلىرى بىلەن بولغان

پەرقى ناھايىتى چوڭ. ھازىرعا قەدەر مەملىكتە بويىچە قورسىقى توق، كىيىمى پۇتون بولوش مەسىلىسى
 تېخى مۇقىم ھەل بولىغان 80 مiliyon ئاھالىنىڭ ۋە ئۇنىڭ ئىچىدىكى مۇتلۇق نامرات ھالىتتە تۈرۈۋاتقان
 27 مiliyon ئاھالىنىڭ كۆپ قىسىمى ئاز سانلىق مەللەت رايونلاردا. چۈل-جهزىرە، قۇرغاق رايونلار، قاتىق
 سوغۇق، زەيكەش رايونلار ۋە قالقاس تاغلىق رايونلاردا، بىر قىسىم ئاممىنىڭ سۇ ئىچىش ئىشىمۇ قىيىن
 مەسىلە بولۇپ تۈرمەقتا، داۋالىنىش، باللارنى ئۇقۇتۇش ئىشلىرىدىن تېخىمۇ سۆز ئاچلى بولمايدۇ.
 مەسىلن، شىنجاڭىنىڭ قەشقەر، خوتەن قاتارلىق رايونلارنىڭ ئورغۇن ئاھالىلەر يىل بويى "كۈل سۈبى"
 ئىچىدىكەن، يەنى كەنتىنىڭ بېشىغا بىر چوڭ كاربىز كولاب، يازدىكى يامغۇر سۈبى بىلەن ئۇنى توشقۇزۇپ،
 بىر يىل شۇ سۇنى ئىچىدىكەن، كۈلتىك سۈبى بۇلغىنىپ تۈرگانلىقى ئۈچۈن، ئامما بۇ سۇنى ئىچىپ
 ئورغۇن كېسەللەكلەرگە گىرىپتار بولدىكەن. بۇنداق نەھۇلارنىڭ بەزىلىرى ئۇبىكىتىپ سەۋەبلەردىن كېلىپ
 چىققان، ئۇنى ئۆزۈل-كېسىل ھەل قىلىش ئۈچۈن، شەكسىزكى، بىر جەريان كېرەك، بەزىلىرى بولسا بىر
 قىسىم يولداشلىرىنىڭ ئاممىنىڭ قىينچىلىقىنى كۆرۈپ تۈرۈپ كۆرمە سلىككە سالغانلىقى، مۇهاكىمە بىلەنلا
 توختاپ قېلىپ ئەمەلەتتە تۈتىغانلىقى، تۇتسىمۇ پۇختا تۈتىغانلىقى بىلەن مۇناسوتەتلىك. دۆلتىمىز
 سوتىيالىستىك تۈزۈمىدىكى دۆلەت، پارتىيىمىز خەلقنىڭ مەنپەئىتىنى كۆزلىيدىغان پارتىيە، ئاممىنىڭ دەردىكە
 دەرمان بولۇشىمىز، ئۇلار ئۈچۈن قايغۇرۇشىمىز كېرەك، ئەلۋەتتە! ئاز سانلىق مەللەت رايونلارنىڭ
 ئىقتىسادىنى تەرقىي قىلدۇرۇش، تۈرمۇشنى ياخشىلاش جەھەتتە قىينچىلىق بىر قەدەر كۆپ بولىدۇ،
 بۇنىڭدا مۇنداق ئىككى شەرت كەم بولسا بولمايدۇ: بىرى، رەھبەرلىكىنىڭ ئىناۋىتى، يەنە بىرى، ئاممىنىڭ
 روھى. رەھبەرلىكىنىڭ ئىناۋىتى يۇقىرى بولمسا، قوشۇننى يېتەكلىيەلمىسە، ئاممىنىڭ روھى كۆتۈرەڭكۈ
 بولمسا، ھېچقانداق ئىشتىن سۆز ئاچلى بولمايدۇ. رەھبەرلىكىنىڭ ئىناۋىتى نەدىن كېلىدۇ؟ ئۇنى يۇقىرىنىڭ
 ئىنئامى بىلەن ھاسىل قىلغىلى بولمايدۇ، هووقۇقا تايىنىپ زورلاپ تىكلىگىلى، ئۆزىنىڭ ماختىنىشى ياكى
 تەشۇقاتنىڭ ماختاپ ئۇچۇرۇشى بىلەن تىكلىگىلى، بىلەرەمنىڭ قىلىپ، كىشىلەرنى ئالداپ تىكلىگىلىمۇ
 بولمايدۇ، بىلكى سەممىي نىيەت، پۇتون ۋۇجۇدى بىلەن خلق ئۈچۈن بوشاشماي داۋاملىق ئەمەلەي ئىش
 قىلىپ بەرگەندىلا، ئاندىن پەيدىنېي تىكلىگىلى بولىدۇ. ئاممىمۇ ئۆزلىرىنىڭ جاپالقى ئىكلىك يارىتىش
 داۋامدا، ھەققىي مەنپەئەتكە تېرىشىپ، ئۇمىدىنىڭ، ئىستىقبالنىڭ بارلىقىنى ھېس قىلدۇرۇش
 غەيرەتكە كېلەلەيدۇ، ئاكتىپچانلىققا ئىكە بولالايدۇ، روھىنى تۈرگۇتالايدۇ. ئىقتىسادىنى تەرقىي قىلدۇرۇش
 جەريانىدا تۈرمۇشنى ياخشىلاش ئۈچۈن ئىقتىسادىنى تەرقىي قىلدۇرۇش — ئاممىنىڭ
 تۈرمۇشى تېخى بىر قەدەر قىيىن بولۇۋاتقان ئاز سانلىق مەللەت رايونلاردا كەۋدىلىك زېئال ئەھمىيەتكە
 ئىكىدىرۇ. ئاز سانلىق مەللەت رايونلارنىڭ تۈرلۈك خىزمەتلەر، بىر-بىرىكە باغلىنىشلىق بولغان ئورگانىك بىر
 پۇتون كەۋدىدۇر. مىللەي ۋە دىنىي سىياسەتلەرنى ئىزچىللاشتۇرۇش، مەللەي تېرىرىتورييلىك ئاپتونومىيە
 تۈزۈمىدە چىڭ تۈرۈش ۋە ئۇنى مۇكمەللەشتۈرۈش، مىللەي مائارىپ، پەن-تېخنىكا، مەدەننېيەت، سەھىيە
 ئىشلىرىنى راۋاجلاندۇرۇش، ئاز سانلىق مەللەت كادىرلىرىنى يېتىشتۈرۈش، مەللەتلىر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيى

تىش، جەمئىيەت مۇقىملەقىنى قوغداش قاتارلىقلارنىڭ ھەممىسى ئىنتايىن مۇھىم، ھەققىي تۈرددە ياخشى تۇتۇلۇشى كېرەك. بۇ خىزمەتلەرنىڭ ھەممىسى ئۇقتىسادنى تەرەققىي قىلدۇرۇش، تۇرمۇشنى ياخشلاش بىلەن بىردىك. بۇ خىزمەتلەر چىك ۋە ياخشى تۇتۇلمىسا، ئۇقتىسادنى تەرەققىي قىلدۇرۇش، تۇرمۇشنى ياخشلاشنىڭ ئالدىنلىقى شەرتى ۋە كاپالىتى بولمايدۇ. تۇخشاشلا، ئۇقتىساد ئۇزاققىچە تەرەققىي قىلىمسا، ئاممىنىڭ تۇرمۇشى ئۇزاققىچە يۈكىسلەيسە، بۇ خىزمەتلەرنى ياخشى ئىشلەشمۇ قىيىن بولىدۇ. ئەمەلىيەت ئىسپاتلىدىكى، ئۇقتىسا- دىي جەھەتكى قالاقلىق بىر قاتار قالاقلىقىنى كەلتۈرۈپ چىقرىدۇ، ئۇقتىسادىي تەرەققىيات بىر قاتار تەرەققىياتلارنى ئېلىپ كېلىدۇ، ئاز سانلىق مىللەت رايونلرىدىكى تۈرلۈك خىزمەت ۋەزىپىلىرى ئۇقتىسادنى راۋاجلاندۇرۇش، تۇرمۇشنى ياخشلاش جەريانغا قويۇپ تۇرۇندىلىشى كېرەك.

(3) بايلىقنى ئېچىشتىن ئىبارەت بۇ چوڭ ئىشنى ياخشى قىلىش كېرەك

ئاز سانلىق مىللەت رايونلرىنىڭ ئۇقتىسادىنى تەرەققىي قىلدۇرۇشنىڭ ئاچقۇچى—بايلىقنى ئېچىشنى ياخشى يولغا قويۇشتىن ئىبارەت. ئاز سانلىق مىللەت رايونلرىنىڭ ئۇقتىسادىي قۇرۇلۇشنى تېزلىتىش دۆلەتنىڭ زور كۈچ بىلەن مەدەت بېرىشىدىن، تەرەققىي تاپقان رايونلارنىڭ كۆپ تەرەپلىمە ياردەم بېرىشىدىن ئاييرىلالمايدۇ، بولۇمۇ بۇ رايونلارنىڭ ئۆز كۈچىگە تايىتىپ ئىش كۆرۈپ، جاسارت بىلەن تىرىشىپ ئىشلىشىدىن ئاييرىلالمايدۇ. ئاز سانلىق مىللەت رايونلرى ھەققىي تۈرددە نامراتلىق-قالاقلىقتىن قۇتۇلۇپ، باياشاتلىقنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن، ئۆز رايوننىڭ ئەمەلىيەتىگە ئۈيغۇن كېلىدىغان، ئۆزىدىكى ئۆستۈز. مۇكىنى جارى قىلدۇرالايدىغان بىر تەرەققىيات يولىنى ئىزدەپ تېپىشى كېرەك، كۆپ ساندىكى ئاز سانلىق مىللەت رايونلرى ئۆچۈن ئېيتقاندا، بۇ يول—بايلىقنى ئېچىشتىن ئىبارەت بۇ چوڭ ئىشنى ياخشى قىلىشتۇر.

ئاز سانلىق مىللەت رايونلرى يېرى كەڭ، بايلىقى مول بولۇشىتكە روشىن ئالاھىدىلىككە ئىگە. بايلىقنى ئېچىشنى ئاز سانلىق مىللەت رايونلرىنىڭ ئۇقتىسادىنى راۋاجلاندۇرۇشنىڭ ستراتېگىيلىك يۇنۇلۇشى قىلىپ، ئاز سانلىق مىللەت رايونلرىنىڭ بايلىق جەھەتكى ئۇستۇنلۇكىنى رېتال ئۇقتىسادىي ئۇستۇنلۇككە ئايىلاندۇرۇشنى تېزدىن ئىشقا ئاشۇرۇش ئاز سانلىق مىللەت رايونلرىنىڭ ئۇقتىسادىنى گۈللەندۈرۈشنىڭ ئۇنۇملۇك ۋە ئىشەنچلىك يولىدۇر. دۆلەت ئاز سانلىق مىللەت رايونلرىغا يار-بىلەك بولۇشتا، تەرەققىي قىلغان رايونلار ئاز سانلىق مىللەت رايونلرىغا ياردەم بېرىشتە دىققەت. ئېتىبارىنى بايلىقنى ئېچىش تەرەپكە قارىتىش كېرەك. ھرقايسى ساھە-كەسىپلىر، ھرقايسى تارماقلار ئاز سانلىق مىللەت رايون-

لەرىنىڭ بايلىقىنى ئېچىشتا، ئۇنى شۇ جايىننىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىياتى بىلەن بىرلەشتۈرۈپ، نامىراتلارغا يار-يۆلەك بولۇشنى قوشۇمچە ۋەزىپە قىلىپ، شۇ جايىدىكى ئەمگەك كۈچلىرىنى ئىمكانتىدەر كۆپرەك ئىشلىتىشى، بايلىقىنى شۇ جايىدا پىشىشقلاب ئىشلەش ۋە پايدىلىنىنىشنىڭ نىسبىتىنى ئاشۇرۇشى، شۇ جايىدىكى تۈرلۈك كەسىپلەر ۋە ئاساسىي مۇئەسىسى سەقۇرۇلۇشنى ئىلگىرى سۈرۈشى، شۇ ئارقىلىق، شۇ جايىدىكى ئاممىنىڭ ماددىي ۋە مەددەنىي تۈرمۇش سەۋىيىسىنى ئاشۇرۇپ، تۈرلۈك ئىشلارنىڭ تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرۈشى لازىم. ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ بىزى جايىلاردا بايلىق مەنبىسى مول بولسىمۇ، لېكىن ئېكولو-كىيىلىك مۇھىتى ئاپار، بايلىقىنى ئېچىشنى بايلىقى ئاسراش بىلەن بىرلەشتۈرۈشكىمۇ ئەھمىيەت بېرىپ، بايلىقتىن ئىزچىل پايدىلىنىنىشى ۋە ئېكولوگىيىلىك مۇھىتىنى ياخشلاشنى ئىلگىرى سۈرۈش كېرەك.

ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ ئېچىش ۋە قورۇلۇش ئىشلىرىنى ياخشى يولغا قويۇش يالغۇزلا ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ تەرەققىياتىدىكى مۇھىم مەسىلە بولماستىن، پۇتكۈل دۆلەتنىڭ كەلگۈسى تەرەققىياتى ئۇچۇنۇ زور ستراتېكىيىلىك ئەھمىيەتكە ئىگە مەسىلدۈر، ئېلىمىز سانائىتىنىڭ مەركىزى رايونى بولغان شەرقىي تەرەپتىكى دېڭىز بويى رايونلىرى مەبلغ، تېخنىكا، ئىختىساللىق كىشىلەر، باشقۇرۇش قاتارلىق كۆپ جەھەتنىكى ئۇستۇنلۇككە ئىگە، بۇ ئۇستۇنلۇكلىر ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنى بايلىق ئۇستۇنلۇكى بىلەن بىرلەشتۈرۈلۈپ، بىر-بىرىنى تولۇقلاش ئىشقا ئاشۇرۇلسا، دۆلتىمىز تېخىمۇ زور تەرەققىياتقا ئىگە بولالايدۇ. شۇڭا، مىللەتلەر ئىتتىپاقلقىغا، دۆلەتنىڭ روناق تېپىشىغا، كېيىنكى ئۇلادارنىڭ تەقدىرىگە كۆڭۈل بۇلدىغان بارلىق كىشىلەر ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىياتغا كۆڭۈل بولۇشى كېرەك، ئۇلارنىڭ شۇنىڭ ئۇچۇن بىر ئۇلۇش تۆھىپ قوشۇش مەسۇللىيىتى بار.

(4) پارتىيىمىزنىڭ مىللىي مەسىلە، دىننىي مەسىلە توغرىسىدىكى ئا - ساسىي نۇقتىئىنەزەرلىرى ۋە تۈپ سىياسەتلەرنى توغرا ئىكىلەش كېرەك

مىللىي، دىننىي خزمەتلەرنى ياخشى ئىشلەش ئۇچۇن، پارتىيىمىزنىڭ مىللىي مەسىلە، دىننىي مەسىلە توغرىسىدىكى ئاساسىي نۇقتىئىنەزەرلىرىنى ۋە تۈپ سىياسەتلەرنى چوقۇم توغرا چۈشىتىش، ھەر تەرەپلىمە ئىكىلەش لازىم. مىللىي مەسىلە توغرىسىدىكى ئاساسىي نۇقتىئىنەزەر ۋە تۈپ سىياسەتلەر ئاساسەن تۆۋەندىكىلەردىن ئىبارەت:

- 1) مىللەتنىڭ بارلىققا كېلىشى، تەرەققىي قىلىشى ۋە يوقلىشى ئۇزاق تارىخي جەريانىدۇر، مىللەي مەسىلە ئۇزاققىچە مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدۇ.
- 2) سوتسيالىزم باسقۇچى — مىللەتلەرنىڭ ئورتاق گۈللەپ ياشنىش دەۋرى، مىللەتلەر ئوتتۇرسىدىكى ئورتاقلىق ئاملى ئۇزلىكىسىز كۆپپىپ بارىدۇ، لېكىن مىللەي ئالاھىدىلىك، مىللەي پەرق داۋاملىق مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدۇ.
- 3) مىللەي مەسىلە ئىجتىمائىي ئومۇمۇمىي مەسىلەرنىڭ بىر قىسى. مىللەي مەسىلە پەقدەت پۇتكۈل ئىجتىمائىي مەسىلەرنى ھەل قىلىش جەريانىدىلا تەدرىجىي ھەل قىلىنىدۇ، ئېلىمىزنىڭ ھازىرقى باسقۇچىدىكى مىللەي مەسىلە پەقت سوتسيالىزم قۇرۇشتىن ئىبارەت ئورتاق ئىش داۋامىدىلا تەدرىجىي ھەل قىلىنىدۇ.
- 4) ھەرقايىسى مىللەتلەر ئاھالىسىنىڭ ئاز-كۆپلۈكى، تارىخىنىڭ ئۇزۇن-قسقىلىقى، تەرەققى-ييات سەۋىيىسىنىڭ يۇقىرى-تۆۋەن بولۇشىدىن قەتىئىنەزەر، ھەممىسى ۋە تەنلىك مەدەنىيەتى ئۈچۈن تۆھپە قوشقان، ھەممىسى هووققىتا باپىاراۋەر بولۇشى، ھەممىسى ھەر مىللەت خەلقنىڭ بۇبىك ئىتتىپاقلقىنى كۈچەيتىشكە، دۆلەتنىڭ بىرلىكىنى قوغداشقا كۈچ چىقىرىشى كېرەك.
- 5) ئىقتىصادنى زور كۈچ بىلەن تەرەققىي قىلدۇرۇش — سوتسيالىزمنىڭ تۆپ ۋەزىپىسى، شۇنداقلا ئېلىمىزنىڭ ھازىرقى باسقۇچلۇق ئاز سانلىق مىللەتلەر خىزمىتىنىڭمۇ تۆپ ۋەزىپىسى، مىللەتلەر ئۇزىتارا ياردەم بېرىشى، ئورتاق تەرەققىي قىلىش ۋە گۈللەنىنى ئىشقا ئاشۇرۇشى كېرەك.
- 6) مىللەي تېرىتىورىيەلىك ئاپتونومىيە—جوڭىڭو كوممۇنىستىك پارتىيىسىنىڭ ماركسىزملىق مىللەتلەرنەزەرىيىسىگە قوشقان زور تۆھپىسى، ئېلىمىزنىڭ مىللەي مەسىلىنى ھەل قىلىنىدۇ. تۆزۈم.
- 7) ھەم ئەخلاقلىق، ھەم قاببىلەتلىك زور بىر ئاز سانلىق مىللەت كادىرلىرى قوشۇنىنى ترىشىپ يېتىشتۈرۈش ئاز سانلىق مىللەتلەر خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش ۋە مىللەي مەسىلىنى ھەل قىلىشنىڭ ئاچقۇچى.
- 8) مىللەي مەسىلە بىلەن دىنىي مەسىلە بەزى جايىلاردا ھەمشە گىرەلىشىپ كېلىدۇ، مىللەي مەسىلىنى ھەل قىلغاندا، پارتىيىنىڭ دىنىي سىياسىتىنى ئومۇمۇزلىك، توغرا ئىزچىلاشتۇرۇش ۋە ئەملىيەشتۈرۈشكىمۇ ئەھمىيەت بېرىش كېرەك.
- دىنىي مەسىلە توغرىسىدىكى ئاساسىي نۇقتىئىنەزەر ۋە تۆپ سىياسەتلەر ئاساسەن تۆۋەندىكلىرى دىن ئىبارەت:
- 1) دىنىنىڭ تۇغۇلۇش، تەرەققىي قىلىش ۋە يوقلىش جەريانى بولىدۇ، ئۇ سوتسيالىستىك

جەمئىيەتتە ئۆزاققىچە مەۋجۇت بولۇپ تۈرىدۇ، مەمۇريي كۈچ بىلەن دىنىي يوقىتىشمىزغا بولماي-
دۇ، مەمۇريي كۈچ بىلەن دىنىي تەرەققى قىلدۇرۇشقا بولمايدۇ.

2) دىنغا ئېتقاد قىلىش ئەركىنلىكىنى دۆلەتنىڭ ئاساسىي قانۇنى قوغدايدۇ، پۇقرالارنىڭ
دىنغا ئېتقاد قىلىش ئەركىنلىكىمۇ، دىنغا ئېتقاد قىلماسلق ئەركىنلىكىمۇ بولىدۇ.

3) دىنسىزلار بىلەن دىنغا ئېتقاد قىلغۇچىلارنىڭ سىياسىي، ئىقتىسادىي جەھەتسىكى تۈپ
مەنپەئىتى بىردىك بولىدۇ، ئىدىبىيۇ ئېتقاد جەھەتسىكى پەرقى ئىككىنچى ئورۇندا تۈرىدۇ،
سىياسىي جەھەتتە ئىتتىپا قىلىشىش، ھەمكارلىشىش، ئېتقاد جەھەتتە ئۆزئارا ھۇرمەت قىلىشتا چىڭ
تۇرۇش كېرەك.

4) ئېلىملىك دىنىي جەھەتسىكى زىددىيەتلرى ئاساسەن خلق ئىچىدىكى زىددىيەتكە
كىرىدۇ، لېكىن مەلۇم شارائىت ۋە مەلۇم ئەھۋال ئاستىدا ئانتاگونىلىك مەسىلەرنىڭ كېلىپ
چىقىشمۇ مۇمكىن.

5) دىنىي پائالىيەت چوقۇم قانۇن ۋە سىياسەت دائىرسى ئىچىدە ئېلىپ بېرىلىشى كېرەك،
دۆلەت قانۇن بويىچە دىنىي ئىشلارنى باشقۇرىدۇ، نورمال دىنىي پائالىيەتتى قوغدايدۇ، دىندىن
پايدىلىنىپ قانۇنغا خىلاپلىق قىلىپ جىنابىي ھەرىكەت ئېلىپ بېرىشنى توسىدۇ ۋە ئۇنىڭغا زەربە
بېرىدۇ.

6) مۇستەقل-ئۆز ئىشلىرىغا ئۆزى ئىگە بولۇش، چىركاۋ، ئىبادەتخانىلارنى ئۆزى باشقۇ-
رۇش پۇننسىپىدا چىڭ تۇرۇپ، چېڭىرنىڭ سىرتىدىكى دىنىي تەشكىلات ۋە شەخسلەرنىڭ ئېلىملىز-
نىڭ دىنىي ئىشلىرىغا ئارىلىشۇپلىشىغا قارشى تۇرۇش، چېڭىرا سىرتىدىكى دۆشىمن كۈچلەرنىڭ
دىندىن پايدىلىنىپ سىگىدۇرمىچىلىك ئېلىپ بېرىشنى توسوش كېرەك.

7) دىنىي زاتلارنى قولغا كەلتۈرۈپ، ئىتتىپا قلاشتۇرۇپ ۋە تەببىيەپ، پىلانلىق هالدا بىر
ئەولاد ۋە تەنپەرۇھەر ياش كەسپىي دىنىي خادىملاрنى يېتىشتۈرۈپ، ۋە تەنپەرۇھەرلىك دىنىي تەشكە-
لاتلارنىڭ رولىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇش كېرەك.

8) دىنىي سوتىيالىستىك جەمئىيەتكە ماسلىشىقا پائال يېتەكەلەش كېرەك.
”ماسلىشىش“ دېكەنلىك، دىن چوقۇم سوتىيالىستىك جەمئىيەتنىڭ ھازىرقى باسقۇچىدىكى دۆلەت
قانۇنى، قانۇن-نزايملىرى ۋە فاڭچىن-سىياسەتلرىكە ئەمەل قىلىشى شەرت، دېكەنلىكتۇر. قانۇن دىنغا ئېتقاد
قىلىش ئەركىنلىكىگە كاپالىتلىك قىلىدۇ، دىن قانۇن دائىرسى ئىچىدە ھەرىكەت، قىلىشى، دۆلەتنىڭ
فاڭچىن-سىياسەتلرى بويىچە ئىش كۆرۈشى شەرت.

(5) خەلق مەنپەئىتىنى، قانۇننىڭ ئابروينى قوغداش تۇغىنى ئېڭىز

کۆتۈرۈش كېرەك

ممللىي، دىننىي مەسىلە مۇھىم مەسىلە، شۇنداقلا مۇرەككەب مەسىلە. ئۇ ھەمىشە مىليونلىغان ئامىغا چىتىلىدۇ، بەزىدە بەزى خەلقئارالق تامىللارغىمۇ چىتىلىشلىق بولىدۇ. شۇڭا مىللەي، دىننىي مەسىلىنى ھەل قىلىش سىياسىي خاراكتېرى، سىياسەت خاراكتېرى ناھايىتى كۈچلۈك خىزمەت، ئۇنىڭغا نىسبەتنەن ئىنتايىن ئېھتىياتچانلىق پوزىتىسىسىنى تۇتۇش كېرەك.

ممللىي، دىننىي مەسىلىنى بىر تەرەپ قىلىشتا، مەركەزنىڭ ئالاقدار سىياسىتىكە قاتىق ئەمدل قىلپ ئىش كۆتۈرۈش كېرەك. مەركەزنىڭ سىياسەت-فاكچىنلىرىنى توغرا چۈشەنمىسىك، ئۇبىدان ئىجرا قىلىساق، كونكربىت خىزمەت داۋامىدا مۇقەررەر حالدا يۈنۈلۈشتن ئادىشىپ كېتىمىز، ھەتتا چوڭ ئىشلارغا دەخلى يەتكۈزۈپ، ئېغىر ئاقۇمۇتى پەيدا قىلىپ قويىمىز. مەركەزنىڭ سىياسەتلەرنى ئەمەلىيەتنىن چىقىش قىلىش، ھەققەتى ئەمەلىيەتنىن ئىزدەش ئاساسدا ئىجرا قىلىپ، كونكربىت ئەھۋالنى كونكربىت تەھلىل قىلىش، كونكربىت مەسىلەرنى كونكربىت ھەل قىلىش لازىم. ئىلگىرى بىز بۇ جەھەتتىكى مەسىلەرنى بىر تەرەپ قىلىشتا كەتتۈرۈپ قويىغان سەۋەنلىكلىرىمىزنىڭ بەزلىرى مەركەزنىڭ سىياسەتلەرىدىن چەتلەپ كەتكەنلىك-مىزدىن بولغان، نۇرغۇنلىرى ئەھۋاللارنى بېتەرلىك چۈشەننىگەنلىكتىن، مەسىلەرنىڭ خاراكتېرىنى توغرا بىكتىتەلمىگەنلىكتىن بولغان، ئاقۇمۇتە ئىشتىن چاتاق چىقىپ، كۆپ تەكرارلىنىش يۈز بەرگەن، ئاخىر بېرىپ ”سىياسەتى ئەمەلىيەشتۈرۈش“ كە مەجبۇر بولغان.

هازىرقى باسقۇچتا، ئېلىمىزىدە مىللەي، دىننىي جەھەتتە يۈز بەرگەن مەسىلەر ئاساسەن خەلق ئىچىدىكى زىددىيەتكە كىرىدۇ، لېكىن بۇ بەزى مەسىلەرنىڭ ئانتاگونىيىلىك خاراكتېرە ئىكەنلىكىنمۇ چەتكە قايمىادۇ. خەلق ئىچىدىكى زىددىيەتكە كىرىدىغان مەسىلەرنى سەۋىرچانلىق بىلەن قايدىل قىلىش، خىزمەتلەرنى ياخشىلاش ئۆسۈلى بىلەنلا ھەل قىلىشقا توغرا كېلىدۇ. غەيرىي ئانتاگونىيىلىك زىددىيەتتى ئانتاگونىيىلىك زىددىيەتكە ئايلاندۇرۇپ، يوق يەردەن دۈشىمن پەيدا قىلىشقا ھەركىز بولمايدۇ؛ غەيرىي ئانتاگونىيىلىك زىددىيەتتى كەسکىنلەشتۈرۈپ ئانتاگونىيىلىك زىددىيەتكە ئايلاندۇرۇپ، ئۆزىگە ئۆزى جاپا سېلىشقا بولمايدۇ. بەزى كىشىلەرنىڭ مىللەي، دىننىي مەسىلەردىن پايدىلىنىپ ۋەقە تۇغۇرۇپ، مالىمانچىلىق پەيدا قىلىشغا نىسبەتنىمۇ ھوشيارلىقىمىزنى يۈقاتماسىلىقىمىز، ئۇنى جىددىي پوزىتىسىدە تۇرۇپ كەسکىن بىر تەرەپ قىلىشمىز لازىم. بۇنداق ۋەقەلرەدە بەزىدە غەيرىي ئانتاگونىيىلىك زىددىيەت بىلەن ئانتاگونىيىلىك زىددىيەت گەرەللىشىپ كەتكەن، ھەققىي ئەھۋالنى بىلەمەيدىغان ئامما بىلەن يامان نىيەتتىكى بۇزۇق ئادەملەر ئارىلىشىپ كەتكەن بولىدۇ، بۇنىڭ بىلەن خىزمەتلەرىمىزنىڭ قىينلىق دەرىجىسى ئاشىدۇ. ئەمەلىيەت ئىسپاتلىدىكى، بۇنداق مەسىلەرنى توغرا پەرق ئېتىش ۋە بىر تەرەپ قىلىش ئۆچۈن، خەلق مەنپەئىتىنى، قانۇنىڭ ئابروينى قوغداشتىن ئىبارەت بۇ ئىككى تۇغنى كۆتۈرۈشته چىك تۇرۇشىمىز كېرەك. ھەرقانداق كىشىنىڭ

ھەرقانداق باهانە سەھەب بىلەن خەلقىڭ مەنپەتىگە زىيان يەتكۈزۈشىگە، قانۇنىڭ ئابرويىنى دەپسىندە قىلىشغا يول قويۇلمайдۇ، ئۇنى قەتىي توسوش كېرەك.

(6) ئاز سانلىق مللەت كادىرلىرىنى ذور كۈچ بىلەن تەربىيەلەپ پېتىشتۈرۈش ۋە ئىشلىتىش كېرەك

ئاز سانلىق مللەتلەر خزمىتىنى ياخشى ئىشلەش ۋە مىللەي مەسىلىنى ھەل قىلىش ئۈچۈن، ھم ئەخلاقلىق، ھم قابلىيەتلىك زور بىر ئاز سانلىق مللەت كادىرلىرى قوشۇنى بولۇشى كېرەك، بۇ — پارتىيەمىزنىڭ كۆپ يىللاردىن بۇيان شەكىللەنگەن بىر ئاساسىي تەجربىسى، نۆۋەتتىكى ئىسلاھات ئېلىپ بېرىلۋاقان، ئىشاك ئېچمۇتلىگەن، سوتىيالىستىك بازار ئىكلىكى تەرقىقىي قىلىۋاقان يىڭى ۋەزىيەتە، ئاز سانلىق مللەت كادىرلىرىنى تەربىيەلەش، تاللاپ ئۆستۈرۈش ۋە ئىشلىتىش خزمىتى يىڭى ۋەزپىلەرگە يۈزلمەنەكتە. پارتىيەمىز ئازادلىقتىن ئىلگىرى ۋە كېپىن تەربىيەلەپ پېتىشتۈرگەن زور بىر تۈركۈمىدىكى مۇنەۋەھەر ئاز سانلىق مللەت كادىرلىرى مللەتلەر ئىتتىپاقلقىنى قوغداش، ئاز سانلىق مللەت رايونلەرنىڭ نۇقتىسادىنى تەرقىقىي قىلدۇرۇش ئۈچۈن مۇھىم رول ئۇينىپ، زور تۆھپە قوشقان. ھاپىر، ئۇلارنىڭ كۆپىنچىلىرى دەم ئېلىشقا ۋە پىنسىيگە چىقىپ بولدى. يېڭىدىن ئۆسۈپ پېتلىگەن ھەر دەرىجىلىك ئاز سانلىق مللەت كادىرلىرى ئىدىيىتى كۆز قاراش، بىلس قۇرۇلۇسى، روھىي حالتى قاتارلىق كۆپ تەرمەلەر دە ئالدىنقولارغا ئوخشمایدىغان نۇرغۇن ئارتۇقچىلىق ۋە ئالاھىدىلىكەرنى ئىپادىلىگەن، لېكىن ئومۇمىي جەھەتە تىن ئېيتقاندا، بۇ قوشۇن تېخى چوڭ ئۇمەس، سانى تېخى تولۇق ئۇمەس، ۋەزىيەت تەرقىيەتلىنىڭ ئېھتىياجىغا تېخى ماسلىشالمايۋاتىدۇ. يېقىنى يىللاردىن بۇيان، يولداش جىاڭ زېمن يادولۇقدىكى پارتىيە مەركىزىي كومىتېتى بۇ مەسىلىگە ئىتتىين ئەھمىيەت بېرىپ كەلدى، ئالاقدار فائچىن-سېياسەتلەر ناھايىتى ئۆچۈق بولدى. مېنگىچە نۆۋەتتىكى جىددىي ئىش—مەركىزنىڭ فائچىن-سېياسەتلەرنى ئەستايىدىلىق بىلەن، پۇختا حالدا، كەم-كۇتسىز ياخشى ئىزچىلاشتۇرۇپ ئەمەلىيەشتۇرۇش، ئاز سانلىق مللەت كادىرلە-رى مەسىلىسىدە، ئۇلارنى زور كۈچ بىلەن تەربىيەلەپ پېتىشتۈرۈش، دادىل ئۆستۈرۈش، تولۇق ئىشنىش، يۈرەكلىك ئىشلىتىشنى ھەققىي ئۇرۇنىداش كېرەك. تارىختا شەكىللەنپ قالغان، دەرھال تۈگىتشىكە مۇمكىن بولىغان ئاز سانلىق مللەت رايونلەرنىڭ نۇقتىساد، ماڭارىپ، مەدەننىيەت تەرقىيەتلىكى نىسپىي قالاقلىق ئەھوالى تۈپەيلىدىن، كەڭ ئاز سانلىق مللەت كادىرلىرىنىڭ ئۆسۈپ پېتلىشى ئۇبىيكتىپ جەھەتىن بەزى قىيىنچىلىق ۋە توسالغۇلارغا دۇچ كەلمەكتە. بۇ بىزنىڭ زور كۈچ سەرپ قىلىپ، ئۇلارغا ئىمکانچەدەر كۆپرەك ئالاھىدە شارائىت ۋە پۇرسەتىنى يارىتىپ بېرىشىمىزنى، كۆپ خىل يوللار بىلەن ئۇلاردىن ئۇختىساپلىق

كىشىلەرنى بايقىشىز ۋە تاللاپ ئۆستۈرۈشىمىزنى تەلەپ قىلىدۇ. ئاز سانلىق مىللەت كادىرلىرى پارتىيىمىز- نىڭ كادىرلار قوشۇننىڭ تۇرگانىك تەركىبىي قىسى، پارتىيە ۋە ھۆكۈمىتىمىزنىڭ ئاز سانلىق مىللەت ئامىسى بىلەن ئىتتىپاقلىشىش ۋە ئالاقە باغلاشتىكى كۆۋەرۈكى ۋە رىشىسى، ئۇلار نۇرغۇن جەھەتنە رول ئۇينىيالايدۇ ۋە تەسرى كۆرسىتەلەيدۇ، ئۇلارنىڭ نۇرنىنى خەنزا كادىرلار ئالالمايدۇ ياكى ئىلىشى تەس بولىدۇ. بولۇپمۇ ئاز سانلىق مىللەتلەر خىزمىتىنى قانات يايىدۇرۇش جەھەتنە، بەزى گەپلەرنى ئۇلار بىۋاسىتە دېسە، بەزى ئىشلارنى ئۇلار چىقىپ بىجرىسى، بەزى خىزمەتلەرنى ئۇلار بىۋاسىتە ئىشلىسە، كۆپ چاغلاردا، ئاز كۆچ بىلەن كۆپ ئىشنى قىلىشىك ئۇنۇمكە بېرىشكىلى بولىدۇ. بىزنىڭ بۇ مىللەتلەر چوڭ ئائىلسىنىڭ رەبەرلىك قىلغۇچىسى، رولچىسى بولغان كومىمۇنىستalar چوقۇم ستراپىككىلىك نەزەر، كەڭ كۆكسى بىلەن، ھەر مىللەت كادىرلىرى ۋە ئامىسىنى ھەقىقىي توردە كەڭ كۆلەمde ئىتتىپاقلاشتۇرۇپ، بىر نىيەتنە ھەمكارلىشىپ، جاپا-مۇشەققەتنى تەڭ تارتىپ، بىرلىكتە ۋەتەنىڭ بىرلىكىنى قوغداش، جۇڭخوا ئېلىنى گۈللەندۈرۈش ئۇچۇن تىرىشىپ كۈرمىش قىلىشى لازىم.

تەرىجىمە قىلغۇچىلار: رسالەت ئابلا

تەلئەت ئىبراھىم

مەسئۇل مۇھەدىر: ئەركىنچان

تەشۈقات-ئىدېيە خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەشتە دىققەت قىلىپ ئىگىلەشكە تېڭىشلىك بىرقانچە مەسىلە

جۈلە شۇھىن

مۇشۇ ئىسلىنىڭ ئاخىرىغىچە، سوتىيالىستىك بازار ئىكلىكى قۇرۇلۇمىسىنى دەسلەپكى قەددىمە بەرپا قىلىپ، زامانىۋلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشنىڭ سُككىنچى قەددىمەتكى تەرقىقىيات نىشانغا يىتىش—پۇتون پارتىيە ۋە پۇتون مەملىكتە ئەلقىنىڭ ئۆلۈغ تارىخىي ۋەزىپىسىدۇر. بۇ تارىخىي ۋەزىپە تەشۈقات-ئىدېيە خىزمىتىكە زور مەسئۇلىيەت يۈكەلەپ، تەشۈقات-ئىدېيە خىزمىتىنىڭ يېڭى ۋەزىيەتكە ماسلىشىپ، يېڭى ئەھۋالارنى تەتقىق قىلىپ، يېڭى تەجرىبىلەرنى يەكۈنلەپ، تىسلاھات-تېچۇۋىتىش ئىشلىرى ۋە سوتىيالىستىك زامانىۋە لاشتۇرۇش قۇرۇلۇشنى كۈچلۈك ئىدىيىۋى كاپالىت ۋە ياخشى جامائەتچىلىك مۇھىتى بىلەن تەمنن ئىتىشنى تەلەپ قىلىدۇ.

پارتىيىنىڭ 14-قۇرۇلتىيى ۋە 1994-يىلىدىكى مەملىكتىلىك تەشۈقات-ئىدېيە خىزمەت يىغىنى ئارقىلىق، تەشۈقات-ئىدېيە خىزمىتىكە ئائىت مۇھىم سىياسەت، فائىجىنلار بەلکىلىنىپ بولدى، ھازىرقى ھالقىلىق مەسىلە بۇختا ئىشلەش، تارىخىي تەجرىبىلەردىن ۋە يېقىنلىق بىللاردىكى ئەملىيەتنى قارىغاندا، مەركىز بەلکىلىكەن فائىجىن، پىرىنسىپلارنى قەتىي تەۋرمەنەي ئىزچىل نىجرا قىلىش داۋامىدا، مۇنداق بىرقانچە جەھەتتىكى مەسىلەرنى خىزمەت داۋامىدا ئوبىدان ئىگىلەشكە توغرا كېلىدۇ.

1. تۈپ قىلىنىامىنى ئەستە چىڭ تۇتۇپ، يولداش دېڭ شىاۋىپىڭىنىڭ جۇڭگوچە سوتىيالىزم قۇرۇش نەزەرىيىسى بايرىقىنى ئېڭىز كۆتۈرۈش لازىم

يولداش دېڭ شىاۋىپىڭىنىڭ جۇڭگوچە سوتىيالىزم قۇرۇش نەزەرىيىسى — ماركسزم-لېنىزىمىنىڭ

ئاساسى قايدىلىرى بىلەن زامانىمىزدىكى جۇڭگونىڭ ئەمەلىيىتى ۋە دەۋر ئالاھىدىلىكى بىرلەشتۈرۈلگەن لىكىنىڭ مەھسۇلى، ماۋ زېدۇڭ ئىدىيىسىنىڭ داۋامى ۋە راۋاجى، ئىسلاھات-ئېچىۋېتىش ۋە سوتىسيالىستىك زامانىۋلاشتۇرۇش قۇرۇلۇش ئىشلىرىمىزنىڭ تۇلۇغ بايرقى، جۇڭخوا مىللەتلەرنى كۆلەمندۇرۇشنىڭ كۈچلۈك مەنۋى ئۆرۈكى. ھازىرقى جۇڭگودا، بۇ نەزەرېسىدە چىڭ تۇرۇش ماركىزم-لىنىنىڭ، ماۋ زېدۇڭ ئىدىيىسىدە ھەققىي چىڭ تۇرغانلىق ۋە ئۇنى ھەققىي راۋاجلاندۇرغانلىقتۇر. پارتىيىنىڭ 14-قۇرۇلتىيى بۇ نەزەرېسىنىڭ پۇتون پارتىيىدىكى يېتەكچى ئۇرتىنى تىكىلەپ، بۇ نەزەرې بىلەن پۇتون پارتىيىنى قورالاندۇرۇش توغرىسىدا ئېنىق تەلەپ قوينىدى، بۇ تۇلۇغ ئىشلىرىمىزنىڭ غەلبىسىنى ئەڭ ئىشىنچلىك كاپالەتكە ئىگە قىلىدۇ، شۇنداقلا يېڭى دەۋردىكى تەشۇقات-ئىدييە خىزمىتىگىمۇ ئەڭ ئاساسلىق ۋەزپىنى يۈكلىدى.

پارتىيىه 14-قۇرۇلتىيىدىن بۇيان، تەشۇقات-ئىدييە سېپى يولداش دېڭ شياۋىشىنىڭ جۇڭگوچە سوتىسيالىزم قۇرۇش نەزەرېسىنى توب قىبلىنامە قىلىشتا چىڭ تۇرۇپ، بۇ نەزەرې بىلەن پۇتون پارتىيىنى قورالاندۇرۇش ۋەزپىسىنى ئەستايىدىل ئەمەلىيەشتۇرۇپ، بۇ نەزەرېنى ئۆگىنىش، تەتقىق قىلىش ۋە تەشۇقتىن قىلىش خىزمىتىنى پۇختا قىدمە بىلەن ئالغا سۈردى. يولداش دېڭ شياۋىشىنىڭ جۇڭگوچە سوتىسيالىزم قۇرۇش نەزەرېسىنى كىشىلەرنىڭ قەلبىدىن بارغانسىپرى چوڭقۇر ئۇرۇن ئېلىپ، خەلق ئاممىسىنىڭ ئىسلاھات ۋە قۇرۇلۇش ئەمەلىيىت داۋامىدا غايىت زور يېتەكچىلىك رول ئۇينىدى. تەشۇقات-ئىدييە سېپى بۇ نەزەرې بىلەن ئارقىلىق ئۆزىنىڭ پۇتكۈل خىزمىتىگە يېتەكچىلىك قىلىپ، تۈرلۈك ئىشلارنىڭ تېخىمۇ كۆللىنىپ، ساغلام راۋچىلىنىنى ئىلگىرى سۈردى. ئەمەلىيەت ئىسپاتلىدىكى، جۇڭگوچە سوتىسيالىزم قۇرۇش نەزەرېسى بايرقىنى ئېڭىز كۆتۈركەندە، تەشۇقات-ئىدييە خىزمىتى جانغا، توغرا نىشانغا ئىگە بولغان بولىدۇ، ھازىرقى باسقۇچتىكى تەشۇقات، ئىدييە، مەدەنىيەت ساھىلىرىدىكى مەسىلەرنى تۈغرا تونۇپ ۋە بىر تەرەپ قىلىپ، تەشۇقات-ئىدييە خىزمىتىنىڭ ئومۇمى خىزمەتسىكى مۇھىم رولىنى تېخىمۇ ياخشى جارى قىلدۇراغلى بولىدۇ. تەشۇقات-ئىدييە سېپىدىكى يولداشلار مۇشۇ ئاساسى تونۇشنى چىكتىشى، پۇتكۈل سوتىسيالىستىك زامانىۋلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشى داۋامىدا، باشىن-ئاخىر بۇ نەزەرې بىلەن پۇتون پارتىيىنى قورالاندۇرۇش، خىزمىتىگە يېتەكچىلىك قىلىشى، باشىن-ئاخىر بۇ نەزەرې بىلەن پۇتون پارتىيىنى ئۆگىنىش، كادىرلارنى ۋە ئاممىنى تەرىبىلەشنى ئەڭ مۇھىم ۋەزپە قىلىشى، باشىن-ئاخىر بۇ نەزەرېنى ئۆگىنىش، تەتقىق قىلىش ۋە تەشۇقتىن قىلىش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلىشى كېرەك. ناهىيىدىن يۈقرى دەرىجىلىك رەھبىرىي كادىرلارنىڭ ئۆگىنىشنى نۇقتىلىق حالدا ياخشى تۇنۇشى، ئۇلارنى تولۇق ئۆزلەشتۇرۇش، ئەمەلىيەتكە بىرلەشتۈرۈش، ئەمەلىيەتكە يېتەكچىلىك قىلىش جەھەتلەرددە كۈچ سەرپ قىلىپ، تىرىشپ ئىسلاھات ۋە قۇرۇلۇش داۋامىدىكى يېڭى مەسىلەرگە جاۋاب بېرىشكە يېتەكەلەپ، بۇ نەزەرېنى ھەققىي تۈرددە غەلبىسىپرى ئالغا ئىلگىلىشمىزدىكى ئىلمى قىبلىنامىگە ئايلاڭاندۇرۇشى كېرەك.

2. ئومۇملۇق كۆزقارىشنى كۈچەيتىپ، ئاڭلىق حالدا پارتىيە مەد-

كىزىي كومىتېتى بىلەن بىردىك بولۇش لازىم

”پۇرسەتى چىڭ تۇتۇپ، ئىسلاھاتنى چوڭقۇرلاشتۇرۇش، ئېچۈپتىش دائىرسىنى كېڭىيەتىش، تەرىققە-
پياتنى ئىلگىرى سۈرۈش، مۇقىملەقنى ساقلاش“ — پارتىيەمىزنىڭ قىلىشتىكى تارىخي تەجربىلىرىنىڭ ئىللىمى يەكۈنى، ئۇ جۇڭكۆچە
زامانۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشغا رەبىرلىك قىلىشتىكى تارىخي تەجربىلىرىنىڭ ئىللىمى يەكۈنى، ئۇ جۇڭكۆچە
سوتسىيالىزم قۇرۇشنىڭ ئۇيىكىتىپ تەلىپىنى ئەكس ئەتتۈرگەن بولۇپ، نۆۋەتتىلا ئەمەس، بەلكى بۇندىن
كېپىنكى بىر مەزكىلدىمۇ پۇتۇن پارتىيە، پۇتۇن مەملىكت خىزمىتىنىڭ ئۇمۇملىقى ۋە ئەمەل قىلىشقا
تېكىشلىك بىتەكچى فاكچىندۇر. ئۇمۇملىقى كۆزقاراشى تەشۇقات-ئىدىيە خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش ئۈچۈن
ئىنتايىن مۇھىم. پۇتۇن پارتىيە، پۇتۇن مەملىكت خىزمىتىنىڭ ئۇمۇملىقىنى نەزەركە ئېلىپ، ئۇمۇملىقى
دائىرسىدە ھەركەت قىلغان، ئۇمۇملىققا خىزمەت قىلغاندilla، تەشۇقات-ئىدىيە خىزمىت ئاندىن ئۆز ئورنىنى
تېپىپ، مەسئۇلىيىتنى ئېنىق بىلىپ، ئۇستۇنلۇكىنى جارى قىلدۇرۇپ، ساغلام راواجلىنىلايدۇ.
ئۇمۇملىق كۆزقاراشىنى كۆچەيەتىشە، ئىدىيە جەھەتتە، سىياسى جەھەتتە ۋە ھەركەتتە پارتىيە
مەركىزىي كومىتېتى بىلەن بىردىك بولۇپ، مەركەزنىڭ روهىنى ئەستايىدىل ئىزچىلاشتۇرۇش ۋە تەشۇق
قىلىش، مەركەزنىڭ نوبۇزىنى قەتىي قوغداش، مەركەزنىڭ ئەمەر-پەرمانلىرىنىڭ توسالغۇسىز يۈرگۈزۈلۈشكە
كاپالەتلىك قىلىش كېرەك. بۇ — تەشۇقات-ئىدىيە خىزمىتىنىڭ توب مەسئۇلىيىتى ۋە چوقۇم ئەمەل قىلىشقا
تېكىشلىك سىياسى ئىنتازامى.

نۇمۇملۇق كۆزقارىشنى كۈچەيتىشى، پارتىيىنىڭ ئاساسىي لۇشىيەندە يۈز يىلغىچە تەۋەرنىمەي چىڭ تۇرۇش لازىم. تەشۇنقات-ئىدىيە سېپى پارتىيىنىڭ ئاساسىي نەزەرىيىسى وە ئاساسىي لۇشىيەنى تەشۇنقارلىشنى پۇتۇن خىزمەتنىڭ يېتەكچىسى قىلىشى كېرەك. پارتىيىنىڭ ئاساسىي لۇشىيەنى "بىر مەركىز" دەپ بەلكىلەنگەنلىكىن، نۇنى "ئىككى مەركىز" قىلىپ قويۇشقا بولمايدۇ؛ "ئىككى ئاساسىي نۇقتا" دەپ بەلكىلەنگەنلىكىن، "بىر ئاساسىي نۇقتا" قىلىپ قويۇشقا بولمايدۇ. ئىلاھات-بېچىۋېتىش وە زامانىۋلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشنىڭ تۈزۈقى جەريانىدا، تۈرلۈك مۇرەككەپ نەھۋالارغا دۇچ كېلىشىمىز مۇمكىن، نەمەلىي نەھۋالغا قاراپ، قانداق مەسىلە بولسا شۇ مەسىلىنى ھەل قىلىش كېرەك. مەيلى قانداق مەسىلىنى ھەل قىلايلى، نۇقتىسادىي قۇرۇلۇشتن ئىبارەت بۇ مەركىزگە تەسىر يەتكۈزۈمەسىلەك كېرەك، كۆچنى مەركىز لەشتۇرۇپ

ئۇچۇن تېخىمۇ پايدىلىق شارائىت يارتسىپ بېرىش كېرەك. ئۇچۇن تېخىمۇ پايدىلىق شارائىت يارتسىپ بېرىش كېرەك. جامائەتچىلىكى توغرا تەرەپكە يېتەكلىكى شەھەرچىلىق خەزىمەت قىلدۇرۇشنىڭ بىر ئاساسىي تەللىپىدۇر. سوتىسيا-پارتبىيە، پۇتۇن مەملىكتە خەزىمەت قىلدۇرۇشنىڭ بىر ئاساسىي تەللىپىدۇر. سوتىسيا-لىستىك بازار ئىكلىكى تۈزۈلەسىنى بەرپا قىلىشنى ئۇقتىسادىي خەزىمەتتىكى مۇھىم تەدبىرلەرنى يېقىندىن چۆرىدىگەن حالدا تەشقىق قىلىش، چۈشەندۈرۈش خەزىمەتنى ياخشى ئىشلەپ، كادىرلارنىڭ ۋە ئاممىنىڭ ئىدىيىسىنى مەركەزنىڭ روھى ۋە خەزىمەت ئۇرۇنلاشتۇرمىسى ئاساسدا بېرىلىككە كەلتۈرۈش لازىم. ئىسلاھات، تەرقىيەت ۋە مۇقىملىقىنىڭ مۇناسىۋەتىنى توغرا چۈشىنىپ ۋە بىر تەرەپ قلىپ، بايرىقى رۇشەن بولغان حالدا ئىسلاھات-ئىجىۋەتلىشنى قوللاش، جەمئىيەتنىڭ مۇقىملىقىنى ساقلاشقا باشىتىن-ئاخىر ئەھمىيەت بېرىش،

خلق ئىكلىكتىك ئىزچىل، تېز، ساغلام راوجىلىنىنى ۋە جەمئىيەتتىك ئومۇمىيۇزلۇك تەرققىي قىلىشنى پائال ئىلگىرى سۈرۈش لازىم.

3. ئاممىۋى نۇقتىئىنەزەرنى تىكلەپ، جان-دىل بىلەن خەلق ئۈچۈن خىزمەت قىلىش كېرەك

ئاممىۋى نۇقتىئىنەزەر — پارتىيىمىزنىڭ ئاساسىي نۇقتىئىنەزىرى، جان-دىل بىلەن خەلق ئۈچۈن خىزمەت قىلىش—پارتىيىمىزنىڭ تۈپ مەقسىتى. تەشۇقات-ئىدىيە خىزمىتىدە باشتىن-ئاخىر بۇ نۇقتىئىنەزەر ۋە مەقسەتتە چىڭ تۇرۇش ۋە ئۇنى ئاڭلىق ھالدا ئەمەلىيەتتە كۆرسىتىش لازىم. خەلق ئاممىسى تەشۇقات-ئىدىيە خىزمىتىكە موھتاج، تەشۇقات-ئىدىيە خىزمىتى خەلق ئاممىسغا تېخىمۇ موھتاق. نۇزەرمىيە، ئاخباراتىجىلىق، نەشرىياتچىلىق، ئەدەبىيات-سەنئەت خادىملەرى خەلق ئاممىسى ئىچىدە چوڭقۇر يىلتىز تارتقان، تولۇپ تاشقان قىزغىنلىق بىلەن خەلقنى ئىپادىلىگەن، خەلقنى ئەكس ئەتتۈرگەن، خەلقنى ئىلھاملانىدۇرغاندىلا، ئاندىن خىزمەتلەرىمىز ئاممىنىڭ قارشى ئېلىشغا ئېرىشىپ، جۇشقۇنلۇق ۋە ھاياتىي كۈچىنى تۇرغۇتالايدۇ. ئاممىۋى نۇقتىئىنەزەردە چىڭ تۇرۇشتا، يولداش دېڭ شىاۋىپتىك كۆرسەتمىسى بويچە، خەلقنىڭ ھىمايە قىلغان-قىلمىغانلىقىنى، ياقتۇرغان-ياقتۇرمىغانلىقىنى، خۇشال بولغان-بولمىغانلىقىنى، ماقول بولغان-بولمىغانلىقىنى سىياسەت بەلكىلەشنىڭ ئاساسى، خىزمەت ئۇنومنى ئۆلچەشنىڭ ئۆلچىمى قىلىش كېرەك. مۇشۇ تەلەپى تەشۇقات-ئىدىيە خىزمىتىنىڭ ھەممە تەرمېلىرىگە سىگىدۇرۇش كېرەك.

جۇش ئۇرۇپ تۇرغان جۇڭگۈچە سوتىيالىزم ئىشلىرى پارتىيە رەھبەرلىكىدىكى يۈز مىليونلىغان خەلق ئاممىسىنىڭ ئىشى. تەشۇقات-ئىدىيە خىزمىتىدە پارتىيە ئالدىدا جاۋابكار بولۇش بىلەن خەلق ئالدىدا جاۋابكار بولۇشنىڭ بىرلىكىدە چىڭ تۇرۇش كېرەك. بىر تەرەپتىن مەركەزنىڭ روھىنى چوڭقۇر چۈشىنىپ، فايىل قىلىش كۈچكە ئىگە تەشۇقات-تەربىيە ئارقىلىق، پارتىيىنىڭ لۇشىين، فائىجىن، سىياسەتلەرنى خەلق ئاممىسىنىڭ ئاڭلىق ھەرىكتىكە ئايلانىدۇرۇش لازىم؛ يەنە بىر تەرەپتىن ئاممىۋى لۇشىيەندە چىڭ تۇرۇپ، كەمەرلىك بىلەن ئامىدىن ئۆگىنىپ، ھەر ۋاقت ئامما بىلەن قەلبىداش، ھەمنەپس بولۇپ، ئاممىنىڭ جانچان مەنپەئى ۋە شىدىيىتى تومورىنى چىڭ ئىكىلەپ، خەلق ئاممىسىنىڭ ئارزو-تىلىكىنى ئەكس ئەتتۈرۈش، خەلق ئاممىسى ياراتقان تەجىرىبىلەرنى يەكونلەپ ئومۇملاشتۇرۇش، خەلق ئاممىسى ئۈچۈن كۆپىرەك ئەمەلىي ئىش قىلىپ بېرىش كېرەك.

4. مۇھىم نۇقتىنى قۇرۇلۇشقا قويۇشتا چىڭ تۇرۇپ، ئىككى قولدا تۇتۇش، ئىككىلا قول قاتتىق بولۇش دېگەن تەلەپى ئەمەلىيەشتۇرۇش لازىم

مەنۇيى مەدەنیيەتنى تۇتۇشتا مۇھىم نۇقتىنى قۇرۇلۇشقا قوپۇش سوتىيالىستىك زامانۇلاشتۇرۇش
 قۇرۇلۇشنىڭ نۇيىېكتىپ تەلىپىنى ئەكس ئەتتۈرۈپ، سوتىيالىستىك مەنۇيى مەدەنیيەت تەرقىيەتىنىڭ
 ئىچكى قانۇنېتىنى نامايان قىلىدۇ. مەنۇيى مەدەنیيەتنى تۇتۇشتا مۇھىم نۇقتىنى قۇرۇلۇشقا قوپۇش
 دېگەنلىك قۇرۇلۇشنى خزمەتىنىڭ چىقىش نۇقتىسى ۋە ئاخىرقى نىشانى قىلىش، يەنى تىكىلەشنى ئاساس
 قىلىش، داۋاملىق تۇتۇش، ئەمەللىيەشتۇرۇشنى مۇھىم ئورۇنغا قوپۇش، ئەمەلىي ئۇنۇمنى كۆزلەش پېرىنسىپى
 بويىچە ئىش كۆرۈپ، خەلق ئاممىسىنىڭ كۇنىسایين ئېشىۋاتقان مەنۇيى مەدەنیيەت تەلەپلىرىنى ئۇزۇلۇكىز
 قاندۇرۇپ، بۇتون مىللەتكەن ئەدىيىتى، ئەخلاقى ساياسى ۋە پەن-مەدەنیيەت سەۋىيىسىنىڭ ئۇسۇشنى
 ئىلگىرى سۈرۈپ، كېپىنكى ئەولادلىرىمىزنى غايىلىك، ئەخلاقلىق، مەدەنیيەتلەك، ئىنتىزامچان بولغان سوتىسى-
 يالىستىك بىڭى كىشىلەردىن قىلىپ بىتىشتۇرۇپ چىقىش كېرەك دېگەنلىكتۇر.
 مۇھىم نۇقتىنى قۇرۇلۇشقا قوپۇش فاكچىنى ئىزچىللاشتۇرۇشتا، كۈچ سەرپ قىلىپ مەنۇيى مەدەنیيەت
 مەھسۇلاتلىرىنىڭ ئىشلەپچىرىلىشنى ۋە ئاممىسى خاراكتېرلىك مەنۇيى قۇرۇلۇش پائالىيىتىنى ياخشى تۇتۇش
 كېرەك. شۇنى كۆرۈش كېرەككى، ئىسلاھات-ئېچۈپتىش ۋە ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشنىڭ تەرقىيەتغا، ماددىي
 تۇرمۇشنىڭ ياخشىلىنىشغا ئەكىشىپ، خەلق ئاممىسىنىڭ مەنۇيى مەدەنیيەتكە بولغان تەلەپلىرىنىڭ دايرىسى
 كېھىيەكتە، قاتلىنى يۇقىرى كۆتۈرۈلمەكتە، بۇ حال مەنۇيى مەدەنیيەت قۇرۇلۇشنى شۇنىڭغا مۇناسىپ
 كۆلەمگە ۋە سەۋىيىگە يەتكۆزۈشنى، تەشۇنقات-مەدەنیيەت ئىشلەرنى ئۇزۇلۇكىز گۈللەندۈرۈش، تەرقىيى
 قىلدۇرۇشنى تەلەپ قىلماقتا. يولداش دېڭ شىۋاپىڭ مۇنداق دەپ كۆرسەتكەن: "مەنۇيى مەدەنیيەت
 قۇرۇلۇشنى، پارتىيە ئىستېلىنىڭ، سەجىتمائىي كەبىيەتلىنىڭ ياخشىلىنىنى قاتىسىق تۇتۇش، بىر كۈنمۇ
 بوشاشتۇرماي چىڭ تۇتۇش، كونكىرت ئىشلاردىن باشلاپ تۇتۇش لازىم." بىز بوشاشماي تەرىشىپ، كۆڭۈل
 قوپۇپ پىلانلاپ، كۆپىرەك نادىر ئىسەرلەرنى چىقرىشقا، كۆپىرەك ئىختىسالىق كىشىلەرنى بىتىشتۇرۇپ
 چىقىشقا تەرىشىشىز، چىداملىق بىلەن ئەمەللىيەشتۇرۇشنى ياخشى تۇتۇشىمىز لازىم. ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشتا
 نۇقتىلىق قۇرۇلۇشلارنى تۇتۇش ئۇسۇلىنى ئۆگىنىپ، مەنۇيى مەدەنیيەت قۇرۇلۇش خزمەتىنى مەۋھۇم ئىشتن
 ئەمەلىي ئىشقا ئايلاندۇرۇپ، ھەر يىلى ئامما قارشى ئالدىغان، تازا ئۇنۇملۇك ئىشلاردىن بىرنه چىسىنى
 ۋۇجۇدقا چىقرىش كېرەك. بىرلىك ئەمەللىيەتلىك ئەللىك ئەللىك ئەللىك ئەللىك ئەللىك ئەللىك
 ئىستېپاڭلاشتۇرۇش، مۇقىملقنى ساقلاش، غەيرەتكە كەلتۈرۈش، ئىجابىي جەھەتنى تەشۇنقات ئېلىپ
 بېرىنىشنى ئاساس قىلىش مەنۇيى مەدەنیيەتنى تۇتۇشنىڭ مۇھىم نۇقتىسىنى قۇرۇلۇشقا قوپۇش فاكچىنىڭ
 ناماياندىسى بولۇپ، ئۇنى خزمەتتە ياخشى ئىزچىللاشتۇرۇش كېرەك. ئىدىيىتى تەربىيە ۋە نەزەرىيە
 خزمەتىدە ئۇرۇنسز تالااش-تارىش قىلىشقا بېرلىمەي، كۆچنى كۆپىرەك ئىجابىي جەھەتنى بېتەكەشكە،
 دېمۇركاتىك ئاساستا توغرا بولغا باشلاشقا قوپۇش كېرەك.. "تالااش-تارىش قىلماسلق" تىن مەقسەت، بۇتون
 پارتىيە خزمەتىنىڭ مەركىزىنى ھەققىي تۈرددە ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشقا قوپۇشقا كاپالەتلىك قىلىش، ئۇرۇنسز
 تالااش-تارىش سەۋەبى بىلەن قىممەتلىك ۋاقتىنى ئىسراپ قىلىشتن ساقلىنىش. ئەمەللىيەت ئىسپاتلىدىكى،

بۇنداق قىلىش ئىدىيىنى پارتىيىنىڭ ئاساسىي نەزەرىيىسى ۋە ئاساسىي لۇشىھىنى ئاساسىدا بىرلىككە كەلتۈر-دۇشكە، مىسلاھات، تەرقىقىيات، ئىتتىپاقلقى، ۋە مۇقىملىققا پايدىلىق. تالاش-تارتش قىلماسلق كېرىك دېكەنلىك هەق-ناھەقنى ئاييرماسلق كېرىك دېكەنلىك ئەمەس. پارتىيىنىڭ ئاساسىي نەزەرىيىسىكە، ئاساسىي لۇشىھىنىڭ، ئاساسىي فائچىنغا، جۇملەدىن مىللەتلەرنىڭ ئىتتىپاقلقىغا، جەئىيەتنىڭ مۇقىملقىغا، ۋە تەننىڭ بىرلىككە، تاشقى سىياسەتكە ۋە شۇنىڭغا ئۇخشاشلارغا چىتلىيدىغان چوڭ-چوڭ ۋە پىرسىپال مەسىلەر رەد، بايرقىمىز روشن بولۇشى لازىم. چىرىك ئىدىيە، چۈشكۈن كەپىياتلارنى تارقىتىدىغان شۇنىڭدەك فېئودال-لىق خۇرایاتلىقنى تارقىتىدىغان، شەھۋانىيلقىنى، زوراۋانلىقنى تەرەغىپ قىلىدىغان نەرسىلەر ئىشلىرىمىزغا خەۋپ كەلتۈرىدۇ، كىشىلەرنىڭ بولۇپمۇ ياش-ئۆسمۈرلەرنىڭ روهى ۋە جىسمانىي سالامەتلەككە زىيان يەتكۈزۈدۇ، ئۇنىڭغا ئاما بەك نارازى، ئۇنىڭ بولۇشىچە يامراپ كېتىشىگە ھەركىز يول قوبۇشقا بولمايدۇ. ئىشىكى سىرتقا ئېچۈپتىش دۆلتىمىزنىڭ ئاساسىي سىياستى، ئۇ ماددىي مەددەنئىيەت قۇرۇلۇشىغىمۇ، مەنۋى مەددەنئىيەت قۇرۇلۇشىغىمۇ مۇۋاپىق كېلىدۇ. مەنۋى مەددەنئىيەتنى تۇتۇشتا مۇھىم نۇقتىنى قۇرۇلۇشقا قويۇشتا چىڭ تۇرمىز دېسەك، جۇڭخۇا مىللەتلەرنىڭ ئېسىل مەددەنئىيەتنى زور كۈچ بىلەن گۈللەندۈرۈشە-جىز، شۇنىڭ بىلەن بىلە دۇنيادىكى ھەرقايىسى ئەللەرنىڭ بارلىق ئىلغار مەددەنئىيەت مۇۋەپەقىيەتلەرنى قوبۇل قىلىشىمىز ۋە ئىينەك قىلىشىمىز، چەت ئەللەرنىڭ پايدىلىق مەددەنئىيەت ۋە باشقۇرۇش تەحرىبىلىرىنى ئۆگىنىشىمىز، دۆلتىمىزنىڭ ئەھۋالنى ئاساس قىلىپ، بۇ نەرسىلەرنى ئۆزىمىز ئۆزچۈن خزمەت قىلدۇرۇشىمىز

5. ده ټور روہنی جاري قىلدۇرۇپ، پۇتۇن جەمئىيەت بويىچە ئاسا.

سی مپلودیسی جارا گلتنش لازم

ئاساسى مېلودىيىنى تازا جاراڭلىتىش يولداش جياڭ زېمن يادولۇقدىكى پارتىيە مەركىزىي كومىتېتى،
ئىنگ تەشۈنچەتىكە خزمىتىكە قويغان مۇھىم تەلىپىدۇر. يولداش جياڭ زېمن مۇنداق دەپ كۆرسەتتىكى،
ئاساسى مېلودىيىنى تازا جاراڭلىتىش كېرەك دېگەنلىك، جۇڭگوچە سوتسيالزم قۇرۇش نەزەرىيىسىنىڭ ۋە
پارتىيىنىڭ ئاساسىي لۇشىھەننىڭ بىتە كچىلىكىدە، ۋەتبەنپەرۋەرلىك، كوللىكتىپچىلىق ۋە سوتسيالزمىنى نۇرلان-
دۇرۇشقا پايدىلىق بولغان بارلىق ئىدىيە ۋە روھلارنى، تىسلاھات-ئىچۈن تىشقا ۋە زامانىوپلاشتۇرۇش قۇرۇلۇ-
شغا پايدىلىق بولغان بارلىق ئىدىيە ۋە روھلارنى، مىللەتلەرنىڭ تىتىپاقلقىغا، جەممىيەتتىك ئىلگىرېلىشكە
ۋە خەلقنىڭ بەخت-سائادىتىكە پايدىلىق بولغان بارلىق ئىدىيە ۋە روھلارنى، سەممىي ئەمكەك ئارقىلىق
كۈزەل تۈرمۇشنى قولغا كەلتۈرىدىغان بارلىق ئىدىيە ۋە روھلارنى زور كۈچ بىلەن تەشەببۈس قىلىش
لازىم، دېكەنلىكتۇر. باشقا بىلدۈرۈشىنىڭ ئەملىكىسى كەلتۈرىدىغان بارلىق ئىدىيە ۋە روھلارنى زور كۈچ بىلەن تەشەببۈس قىلىش
باشقا بىلدۈرۈشىنىڭ ئەملىكىسى كەلتۈرىدىغان بارلىق ئىدىيە ۋە روھلارنى زور كۈچ بىلەن تەشەببۈس قىلىش
باشقا بىلدۈرۈشىنىڭ ئەملىكىسى كەلتۈرىدىغان بارلىق ئىدىيە ۋە روھلارنى زور كۈچ بىلەن تەشەببۈس قىلىش

روش خلق تۇچۇن خىزمەت قىلىش، سوتىپىالىزىم تۇچۇن خىزمەت قىلىش يۈنلۈشىدە وە ھەممە گۈللەر تەكشى ئېچىلىش، بارچە ئېقىملار بەس-بەستە سايراش فاكىجىندا چىڭ تۇرۇشنىڭ كونكربىت ئىپادىسىدۇر. تۇمۇمن خەلققە تەربىيە وە ئىلهاام بېرىدەيدىغان، خەلقنى كۆڭۈل خۇشلۇقى وە ئېستېتىك راھەتكە ئىگە قىلايدىغانلىكى مەننۇي ئەسەرلەر ئالقىشقا بېرىشىشى وە رىغبەتلەندۈرۈلۈشى لازىم. ئاساسىي مېلودىيىنى ئىپادىلەيدىغان مەننۇي مەھسۇلاتلارنىڭ ئىدىبىسى مەزمۇنى ساغلام، كىشتى ئالغا ئىنتىلدۈردىغان بولۇپلا قالماستىن، ئىپادىلىنىش شەكلىمۇ خىلمۇخىل، جانلىق، مۇكەممەل بولۇشى، كۈچلۈك جەلپ قىلىش كۈچى وە تەسرەلەندۈرۈش كۈچىگە ئىگە بولۇشى لازىم. ئاساسىي مېلودىيە تەكتىلەنگەنلىكى تۇچۇن خىلمۇخىللىققا سەل قاراشقا بولمايدۇ، خىلمۇخىللىق تەكتىلەنگەنلىكى تۇچۇن ئاساسىي مېلودىيىنى ئاجزلاشتۇرۇپ قويۇشقا تېخىمۇ بولمايدۇ. يۈلداش دېڭ شىايپىڭ مۇنداق دەپ كۆرسەتكەن: «خەلق ئالدىدا جاۋابكار بولىدىغان ئەدبىيات-سەند-

يولداش دېڭ شىپاپىڭ مۇنداق دەپ كۆرسەتكەن: «خەلق ئالدىدا جاۋابكار بولىنىغان نەدەبىيات-سەزى مەت خادىملىرى باشىن ئاخىر بوشامىي كەڭ ئامىغا يۈزلىنىشى، بەدئىي جەھەتنە تۆز ماھارىتىنى مۇكىمەللەشتۈرۈشى، قولىنىڭ تۇچىدا كەلسە-كەلەس مۇشلىپ قويۇشتن ساقلىنىشى، تۆز مەسىرىنىڭ تىجىتمائىي تۈنۈمى تۈستىدە ئەستايىدىللىق ۋە تەلەپچانلىق بىلەن تۈلىنىشى، خەلقە ئەڭ ياخشى مەنۋى ئۇزۇفقلارنى تەقدم قىلىشقا تىرىشى لازىم»؛ ئاساسىي مېلۇدېيىنى جاراڭلىتىپ، مەنۋى مەھسۇلاتلىرىمىزنى خەلق مەنپەئىتىگە تۇيغۇن كېلىدىغان، ئامىنىڭ تەلىپىنى قاندۇرالايدىغان، جەمئىيەت تەركىيەتلىرىنى ئالغا سورەلەيدىغان قىلىش — سوتىسيالىستىك مەدەنئىيەتنى كۈللەندۈرۈشنىڭ ئاساسىي مەزمۇنى. تەشۈقات-ئىددى. يې خىزمىتى ۋە مەنۋى مەھسۇلات ئىجادىيەتى بىلەن شۇغۇللىنىدىغان يولداشلارنىڭ كىشىلەرنىڭ بېتىپتىك هەۋسىنى تۆستۈرۈش، كىشىلەرنىڭ نەخلاقىي پەزىلىتىنى تەربىيەلەپ پىتىشتۈرۈش، كىشىلەرنىڭ گۈزەل

رومي دۇنياسىنى يارىتىش تۈچۈن، ئاساسىي مېلودىيىنى جاراڭلىتىش جەھەتتە ئىجابىي رول تۈينىپ، تۈرمۇشتىن كەلكەن، تۈرمۇشتىن تۈستۈن تۈرىدىغان، خەلقنى ئىپادىلەپ، خەلقنى ئۇلمالاندۇرىدىغان نادر ئىسىرلەرنى تېخىمۇ كۆپ، تېخىمۇ ياخشى ئىجاد قىلىش مەسٹۇلىيىتى بار.

6. تەرەققىيات تەلىپىگە ماسلىشىپ، ئىسلاھات-ئېچىۋېتىش يولدا

مېڭىش لازىم

تەشۇنقات-مەدەننېيت ئىشلىرىدا ئىسلاھات ئىلىپ بېرىش، ئىشكىنى ئېچىۋېتىشە چىڭ تۈرۈش — يېڭى ۋەزىيەتتە تەشۇنقات-ئىدىيە خىزمىتىنى يېڭى سەۋىيىگە كۆتۈرۈشنىڭ مۇھىم بولى. ئىسلاھات-ئېچىۋەتىش يولدا تەۋەنمەي قەتىي ماڭاندا، تەشۇنقات — ئىدىيە خىزمىتى ۋەزىيەتكە ماسلىشىش، ھاياتى كۈچىنى ئاشۇرۇش، خەلق تۈچۈن خىزمەت قىلىش، خەلقنى رىغبەتلەندۈرۈش تەلىپىنى تېخىمۇ ياخشى تۈرۈندىيالايدۇ.

تەشۇنقات-مەدەننېيت ئىشلىرىنىڭ ئىسلاھاتىغا قويۇلغان ئومۇمىي تەلەپ مۇنداق: جۇڭگوچە سوتىيا-لزىم قۇرۇش نەزەرىيىسى ۋە پارتىيىنىڭ ئاساسىي لۇشىھىنى يېتەكچى قىلىشتا چىڭ تۈرۈش، ئىدىيىدە ئازاد بولۇشتا، ھەققەتنى ئەمەلەتتىن ئىزدەشتە چىڭ تۈرۈش، سوتىيالىستىك بازار ئىكلىكىنى راۋاجلاندۇرۇشنىڭ ئېھتىياجىغا ماسلىشىش، سوتىيالىستىك دېمۆکراتىك سىياسەتنى راۋاجلاندۇرۇشنىڭ ئېھتىياجىغا ماسلىشىش، سوتىيالىستىك مەنۋى مەدەننېيتى بەرپا قىلىشتىك تەلىپىكە ئۇيغۇن بولۇش، تەشۇنقات-مەدەننېيت ئىشلىرىنىڭ تەرەققىيات قانۇنیيىتىكە ۋە ئالاھىدىلىكىكە ئۇيغۇن بولۇش، ئىسلاھات پارتىيىنىڭ تەشۇنقات-مەدەننېيت ئىشلىرىغا بولغان رەھبەرلىكىنى كۈچەيتىش ۋە ياخشىلاشقا، تەشۇنقات-ئىدىيە خىزمەت-چىلىرىنىڭ ئاكتىپلىقى ۋە ئىجادكارلىقىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇشقا، تەشۇنقات-مەدەننېيت ئىشلىرىنىڭ گۈللەنىش ۋە تەرەققىي قىلىشغا، سوتىيالىستىك ماددىي مەدەننېيت ۋە مەنۋى مەدەننېيت قۇرۇلۇشنى ئىلگىرى سۈرۈشكە پايدىلىق بولۇشى كېرەك.

تەشۇنقات-مەدەننېيت ئىشلىرىنىڭ ئىسلاھاتى كۆپ تەرەپلەرگە چىتلىدۇ، جۈملەدىن مەزمۇن ۋە تۇسۇل جەھەتسىكى ئىسلاھاتلارنى، باشقۇرۇش تۈزۈلمىسى، ھەركەت مېخانىزمى ۋە رەھبەرلىك شەكلى جەھەتسىكى ئىسلاھاتلارنى تۆز ئىچىگە ئالىدۇ. پۇرسەتنى چىڭ تۆتۈپ، تەجربىلەرنى يەكۈنلەپ، قولغا كەلكەن نەتىجىلەرنى مۇستەھكمەلەش ۋە كېئەيتىش كېرەك. بۇمەلەتتىنى چىقىش قىلىشتا چىڭ تۆتۈپ، ئۇستايىدىل تەققىقات ئىلىپ بېرىپ، پاڭال ئىزدىنىپ، تىرىشىپ ئىسلاھاتنى ئالغا سلەجىتىش كېرەك. كۆزىمىز يەتكەن ئىشلارنى قەتىي يولغا قويۇش كېرەك. ئەھۋالى بىرقەدەر مۇرەككەپ بولغانلىرىنى نۇقتىلارنى تاللاپ سىناق قىلىش كېرەك.

7. ماکرولوّق باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، تەشۇنقات-مەدەنلىيەت ئىش-لىرىنىڭ گۈللىنىشى ۋە ساغلام تەرەققىي قىلىشنى ئىلگىرى سۈرۈش لازىم

ھەرقانداق دۆلەتمۇ، ھەرقانداق كەسىپمۇ باشقۇرۇشتىن ئايىرلالمائىدۇ. باشقۇرۇش بولمسا، تەرتىپمۇ بولمايدۇ. باشقۇرۇشتىن ئۇنۇم ھاسىل بولىدۇ، باشقۇرۇشتىن ئىشلەپچىقىرىش كۈچى ھاسىل بولىدۇ. ئىسلا-ھات-بېچۈپتىش ئىشلەپچىقىرىش ئىشلەپچىقىرىش تەرەققىياتى تەشۇنقات-مەدەنلىيەت ئىشلەپچى-يىڭى ھاياتى كۈچى كىرگۈزۈش بىلەن بىللە، نۇرغۇن يىڭى نەھۆال، يىڭى مەسىلەرنىمۇ ئېلىپ كەلدى، شۇڭا ماکرولوّق باشقۇرۇشنى كۈچەيتىش جىددىي زۆرۈر بولۇپ تۈرمەقتا. بۇ — تەشۇنقات-مەدەنلىيەت ئىشلەپچىقىرىش ئىشلەپچىقىرىش ئىلگىرى سۈرۈشنى ئالغا كاپالىتىدۇر.

باشقۇرۇشنى كۈچەيتىش بىلەن مۇھىم نۇقتىنى قۇرۇلۇشقا قويۇشتا چىڭ تۈرۈش، ئىسلاھاتى چوڭقۇرۇش لاشتۇرۇش ئۇتتۇرسىدا ئىچىكى بىرلىك بولۇپ، ئۇلار بىر-بىرىگە ھەمدەمە بولىدۇ. قۇرۇلۇش باشقۇرۇشنى ئۆز ئىچىكە ئالدى، باشقۇرۇش قۇرۇلۇشنى ئىلگىرى سۈرۈدۇ. ئىسلاھات يىڭى باشقۇرۇش تۈزۈمىلىرىنى ئورنىتىشنى ئۆز ئىچىكە ئالدى، باشقۇرۇشنى كۈچەيتىشنى ئىسلاھاتى چوڭقۇرۇلاشتۇرۇشقا ياردىمى بولىدۇ. ماکرولوّق باشقۇرۇش سۈپىپكتىپ تىرادە بويىچە ئىش كۆرۈش، خالغانى قىلىش بولماستىن، بىلەن ئانۇن بويىچە باشقۇرۇش، ئىلمىي ئاساستا باشقۇرۇشتىن ئىبارەت. بىزنىڭ ماکرولوّق باشقۇرۇشىمىز پۇتۇن پارتىيە، پۇتۇن ھەملىكتە خىزمەتنىڭ ئومۇمىيەلىقى ۋە خەلق ئامېسىنىڭ توب مەنپەتىنى چىقىش قىلىپ، تەشۇنقات-مەدەنلىيەت ئىشلەپچىقىياتىنىڭ ئۇبىپكتىپ قانۇنیيەت بويىچە، پارتىيەنىڭ فاڭچىن-سەنيا-سەتلەرىگە ئەمەل قىلىپ، دۆلەتىنىڭ قانۇن، نىزاملىرىغا ئاساسلىنىپ ئېلىپ بېرىلىشى لازىم.

ماکرولوّق باشقۇرۇشنىڭ ئاساسىي مەزمۇنى يۈنۈلۈشنى، ئۇمۇمىي مەقدارنى، قۇرۇلەنى، ئۇنۇمنى تۇتۇشتىن ئىبارەت. بىر قولدا گۈللەندۈرۈشنى تۇتۇش، بىر قولدا باشقۇرۇشنى تۇتۇش، ھەم گۈللىنىشنى ئىلگىرى سۈرۈش، ھەم ساغلام راۋاجلاندۇرۇش، ھەم ئېھتىياجىنى قاندۇرۇش، ھەم بىتە كەلەشكە ئەھمىيەت بېرىش كېرەك. نۆھەتكى خىزمەتنىڭ مۇھىم نۇقتىسى قۇرۇلەنى ياخشىلاش، سۈپەتى ئۆستۈرۈش، ئۇنۇمنى ئاشۇرۇش، شۇنى كۆرۈش كېرەككى، سوتىيالىستىك بازار ئىكلىكىنىڭ تەرەققىياتىغا ئەكسىپ، مەنۋى مەھسۇلاتلارنىڭ ئىشلەپچىقىرىلىشى ۋە ئۇبۇرونى بىلەن بازار ھەربىكتىنىڭ ئۇمۇمىي قانۇنیيەت ئۇتتۇرسىدە كى ئالاق بارغانسېرى زىچلىشىپ بارىدۇ. ئۇقىمىادىي ئۇنۇمكە ئەھمىيەت بېرىشنىڭ تەشۇنقات-مەدەنلىيەت ئىشلەپچىقىي قىلىشىغا ياردىمى بولىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقتتا، مەنۋى مەھسۇلات يەنە ماددىي مەھسۇلاتقا ئۇخشىمايدىغان ئالاھىدە خۇسۇسېتىكە ئىك، ئۇنىڭ قىمىتىنىڭ ئەمەلگە ئېشىش شەكلى ئۇجىتمانىي ئۇنۇمده تېخىمۇ كۆپرەك ئېپادىلىنىدۇ. يولداش دېڭ شىاۋىيىك مۇنداق دەپ كۆرسەتكەن: "ئىدىبە، مەدەنلىيەت، مائارىپ، سەھىيە تارماقلەرنىڭ ھەممىسى ئۇجىتمانىي ئۇنۇمنى بارلىق ھەربىكتەلىرىنىڭ بىردىنبىر مىزانى قىلىشى كېرەك، ئۇلارغا قاراشلىق كارخانىلارمۇ ئۇجىتمانىي ئۇنۇمنى ئالىي مىزان قىلىشى

كېرەك.“ بىز مۇشۇ تەلەپ بويىچە ئىككىسىنىڭ مۇناسىۋەتنى توغرا بىر تەرەپ قىلىشىمىز، تىجتىمائىي ئۇنۇمنى بىرىنچى ئۇرۇنغا قويۇشتا چىك تۇرۇش بىلەن بىلە، تىقتىسادىي ئۇنۇمكە ئەھمىيەت بېرىپ، تىقتىسادىي ئۇنۇم بىلەن تىجتىمائىي ئۇنۇمنى بىرلىككە كەلتۈرۈشكە تىرىشىشىمىز لازىم. مەنپەئەتنى دەپ ۋىجداندىن كېچىدىغان، تىجتىمائىي مەسئۇلىيەتنىن باش تارتىدىغان قىلمىشلارنى كەسکىن توسۇش لازىم.

8. ئىنتىپاقلق ۋە ھەمكارلىقنى كۈچەيتىپ، تەشۇقات-ئىدىيە سېبىي-

ئىڭ بىر پۇتۇن ئۇستۇنلۇكىنى جارى قىلدۇرۇش لازىم

سوتسىيالزىمنىڭ چوڭ بىر ئۇستۇنلۇكى شۇكى، ئۇ كۈچنى مەركەز لەشتۇرۇپ چوڭ ئىشلارنى قىلايدۇ، بۇ ماددىي مەدەنیيەت قۇرۇلۇشقا مۇۋاپىق كېلىدۇ، مەنۋىي مەدەنیيەت قۇرۇلۇشىمۇ مۇۋاپىق كېلىشى كېرەك. تەشۇقات-ئىدىيە سېبىي، ئۇزۇنسىغا قارىغاندا، مەركەز، ئۆلکە، ۋىلايەت (شەھر)، ناھىيەدىن ئىبارەت تۆت قاتلاما ئايىرىلدى؛ توغرىسىغا قارىغاندا، نەزمىرييە، ئاخباراتچىلىق، نەشرىيەتچىلىق، ئەدەبىيەت-سەنەت ۋە ئىدىيىتى تەرىبىيە قاتارلىق ساھەلەرگە بولۇنىدۇ. بۇ قاتلامalar بىلەن ساھەلەر قوشۇلۇپ بىر پۇتۇن ئورگانىزىنى ھاسىل قىلىدۇ. ئىختىسالىقلار، بىلىملىكلەر يىغىلغان بۇ سەپ ئىلىمى نەزمىرييە بىلەن كىشىلەرنى قورالاندۇرۇش، نادىر ئەسەرلەر بىلەن كىشىلەرنى ئىلها ماناندۇرۇشتىك زور مەسئۇلىيەتنى ئۇستىكە ئالاڭان. مۇشۇنداق ئورتاق ۋەزىپە ئالدىدا، تەشۇقات-ئىدىيە سېپىدىكى ھەرقايسى ئارماقلار، ھەرقايسى ئورۇنلار ھم ئۆز مەسئۇلىيەتنى ئادا قىلىشى، ھم ئۆزئارا ماسلىشىشى؛ ھم ئۆز ئارتاۇقچىلىقنى جارى قىلدۇرۇشى، ھم بىر-بىرىنى چاقنىتىپ تۇرۇشى لازىم. يوقىرى بىلەن تۆۋەنىنىڭ ۋە ھەر تەرمىلەرنىڭ ئالاقسىنى قويۇقلاشتۇرۇپ، ھەمكارلىقنى كۈچەيتىپ، بىرىكىمە كۈچ ھاسىل قىلىپ، ئۇمۇمىلىققا خىزەت قىلىش لازىم.

شۇنى كۆرۈش كېرەككى، يېڭى ۋەزىيەت ئاستىدا، تەشۇقات-مەدەنیيەت ئىشلىرىنىڭ ئىچكى قىسىدىمۇ رىقابىت بارلىققا كەلدى، رىقابىت داۋامدا ئۆزگىچە ئالاھىدىلىكىنى يارىتىشى، ئۆزئارا ھەمكارلىشىنى تېخىمۇ مۇھىم بىلىشى، رىقابىت ئارقىلىق سەۋىيىنى ئۇستۇرۇشى، ھەمكارلىشىش ئارقىلىق تەرقىيەتىنى ئىلکىرى سۈرۈشى كېرەك. تەشۇقات-ئىدىيە خىزمەتچىلىرى قوشۇنىنىڭ ئىنتىپاقلقىنى كۈچەيتىش تەشۇقات-ئىدىيە سېپىنىڭ بىر پۇتۇن ئۇستۇنلۇكىنى جارى قىلدۇرۇشنىڭ مۇھىم كاپالىتى. نەزمىرييە، ئاخباراتچىلىق، نەشرىيەتچىلىق، ئەدەبىيەت-سەنەت ساھەلرىدىكى ۋە كىللەك خاراكتېرگە ئىكەن كەڭ زاتلار بىلەن دوست بولۇشۇپ، چوڭقۇر دوستلۇقنى ئورنىتىپ، ئىنتىپاقلاشتۇرۇشقا بولىدىغان بارلىق كۈچلەرنى ئىنتىپاقلاشتۇرۇش، بارلىق ئاكىتپ ئامىللارنى ئىشقا سېلىش كېرەك. دوست تۇتۇشنى بىر تۇزۇم قىلىپ ئۆزاقىچە داۋاملاشتۇرۇش كېرەك.

بۇ — تەشۈقات-ئىدىيە خىزمىتىدە ئامىسى لۇشىيەنى ئۇزچىلاشتۇرۇشنىڭ كونكربىت تىلىپى، بىلەمكە، نۇختىسالىق خادىمغا ھۇرمەت قىلىشنىڭ چوڭقۇر ئىپادىسى، خىزمەت ئىستىلى ۋە خىزمەت ئۇسۇلىنى ياخشلاشنىڭ مۇھىم مەزمۇنى. دوست تۇتۇش جەريانىدا ئۆزىكە قاتىقق تەلەپ قوبۇش، باشقىلارغا كەڭ قورساق بولۇش، بېرىش-كېلىشتە سەممىي بولۇش، ئىنتايىن كەمەر بولۇش كېرەك، ئىشنىش-ھۇرمەت قىلىش، غەمخۇرلۇق قىلىش-مەددەت بېرىش پۇزىتىسيسىنى تۇتۇش كېرەك. ياشانغىلاردىن، ياشلار، ئۇتۇرا ياشلىقلاردىن دوست تۇتۇش كېرەك، ئۆزى بىلەن بېرىش-كېلىش قىلىش قىلىشنىڭ بولغان، ئۆزى بىلەن ئۇخشاش پىكىرە بولغان كىشىلەردىن دوست تۇتۇش كېرەك، ئۆزى بىلەن ئۇخشاش بولمىغان تۇنۇشتا، ئۇخشاش بولمىغان پىكىرە بولغانلاردىن تېخىمۇ دوست تۇتۇش كېرەك. قۇلاققا ياقىدىغان سۆزلەرنىلا ئائىلاب قالماستىن، سەممىي نەسەت ۋە تەنقىدىقىمۇ قولاق سېلىش كېرەك.

9. تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىشقا ئەھمىيەت بېرىپ، ئەمەلىي خىزمەت داۋامىدا تەجربىلەرنى يەكۈنلەشكە ماھىر بولۇش لازىم

تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىش، تەجربىلەرنى يەكۈنلەشكە پارتىيىمىزنىڭ مۇھىم خىزمەت ئۇسۇلدۇر. سوتىيالىستىك بازار ئىگىلىكى تۈزۈلمىسىنى بەرپا قىلىش جەريانىدا، تەشۈقات-ئىدىيە خىزمىتى نۇرغۇنلىغان يېڭى ئەمۇال، يېڭى مەسىلەرگە دۈچ كەلەكتە، يەمەلىيەتكە، ئاساسىي قاتلاغا چوڭقۇر چۆكۈپ، ئامما ئارىسغا بېرىپ، ئىشچىكلىك بىلەن تەكشۈرۈش-تەتقىق قىلىش ئىشلىرىنى ئېلىپ بارغاندىلا، ئاندىن ئىلىمىي چۈشەنچىكە ئىگە بولۇپ، ئۇنۇمۇلۇك چارە-تەدبىلەرنى تېپىپ، توغرا تەدبىر تۇزۇپ چىققلى بولىدۇ. تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىش، تەجربىلەرنى يەكۈنلەشتىن مەقسەت مەسىلەرنى ھەل قىلىش، خىزمەتمى ياخشلاش، سەۋىبىنى ئۆستۈرۈش. تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىشنى ئىشانلىق ئېلىپ بېرىش، مەسىلەرنى ئېلىپ چۈشۈپ، چارە-تەدبىلەرنى تېپىپ كېلىش، ئەمەلىي ئۇنۇمنى كۆزلەپ، نەتىجە يارىشىش كېرەك. تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىش تەشۈقات-ئىدىيە خىزمىتىنى ئىشلىمەيدىغان كادىرلار ئۇچۇن ئاساسىي ماھارەت، رەھبىرىي كادىرلار ئۇچۇن هازىرلىنىشقا تېكىشلىك ساپا ھېسابلىنىدۇ، ھەر بىر كادىرنىڭ بولۇپمۇ رەھبىرىي كادىرنىڭ ھەر يىلى بىر-ئىككى پارچە سۈپەتلىك تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىش دوكلاتنى يېزىپ چىقىشنى تەشىببۈش قىلىش كېرەك. تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىش ئۆگىنىش، پىكىر يۈرگۈزۈش، تەجربە يەكۈنلەشكە بىلەن ئۇرگانىك ھالدا بىرلەشتۈرۈلۈشى لازىم. يولداش دېڭ شىاۋىپىڭ مۇنداق دەپ كۆرسەتكەن: ”ھەر يىلى رەھبىرلىك قاتلىمىدىد-كىلەر، تەجربىلەرنى يەكۈنلىشى، توغرا بولغانلىرىنى داۋاملاشتۇرۇشى، خاتا بولغانلىرىنى تېزدىن تۈزۈشى، يېڭى مەسىلە چىقىپ قالغان بولسا چىڭ تۇتۇپ ھەل قىلىشى لازىم.“ رەھبىرىي كادىرلار كۆپرەك ئۆگىنىشى، كۆپرەك پىكىر يۈرگۈزۈشى، خىزمەت ئەمەلىيىتىنى يەكۈنلەشكە ئارقىلىق قانۇنىيەت خاراكتېرلىك چۈشەنچىلەر-

نى هاسىل قىلىشقا ماھىر بولۇشى كېرىك. ھەر دەرىجىلىك رەھبەرلىك بەنزاپلىرى خزمەت ئۆستىدە دائىم تەتقىقات ئېلىپ بېرىپ، پايدا-زىياننى تەھلىل قىلىپ، ئەمەلىيەتكە تېخىمۇ ياخشى يېتە كېچىلىك قىلىشى كېرىك.

10. ئۆز مەسئۇلىيىتنى ئادا قىلىشتا چىڭ تۇرۇپ، ئىجادكارلىق بىلەن خزمەت ئېلىپ بېرىش لازىم

مەسئۇلىيەتچانلىق بارلىق خزمەتلەرنى ياخشى ئىشلەشنىڭ ئاساسى. بىز تەشۋىقات-ئىدىيە خزمەتنى ئىشلەكۈچلىر ئىنتايىن ئەستايىدىل، ئىنتايىن مەسئۇلىيەتچان بولۇشىمىز كېرىك.

ئۆز مەسئۇلىيىتنى ئادا قىلىشتا چىڭ تۇرۇش ئۈچۈن، رەھبىرىي كادىرلارنىڭ سىياسىي ئاڭغا، ئومۇمۇلىق ئېگىغا ۋە مەسئۇلىيەت ئېگىغا ئىكە بولۇشى تەلەپ قىلىنىدۇ. «ھەرقانداق ئىش ئېتىياتچانلىق بىلەن ئىشلەنسە ۋۇجۇدقا چىقىدۇ؛ بېھرەۋالق بىلەن ئىشلەنسە بۇزۇللىدۇ». ھەر دەرىجىلىك كادىرلار بولۇپيمۇ رەھبىرىي كادىرلار ئىدىيىدە تىرىشچان، جاپاغا چىداملىق بولۇشى، ئىستىل جەھەتتە تەلەپچانلىق، ئىنجىكلىك سەلەن چوڭقۇر چۆكۈپ. پۇختا خزمەت ئىشلىشى، ئۆز مەسئۇلىيىتى تەۋەسىدىكى خزمەتلەرنى ۋە ئۆز لولىدىن بۇتىدىغان ئىشلارنى چوقۇم ئېتىياتچانلىق، ئىنجىكلىك بىلەن ئىشلەپ، ئۇنىڭدىن چاتاق چىقىما-لىققا قاتىق مەسئۇل بولۇشى لازىم. بەزى ئاساسلىق ھالقىلارنى، ئومۇمۇلىققا مۇناسىۋەتلىك تەرمەپەرنى چوقۇم ئۇبدان ئىكبلەشى لازىم، ياردىم بېرىشكىلا بولىدۇكى، ئاۋارچىلىق پەيدا قىلىشقا بولمايدۇ. ئومۇمۇلىق-قا، سىياسىي بۇنۇلوشكە، تۆپ پېرىسىقا، تاقلىدىغان مەسىللەردە مېگىنى سەگەك تۇتۇشى ۋە مەيداندا چىڭ تۇرۇشى لازىم. تۈرلۈك خزمەتلەرde يامان ئەمەس، ئادەتتىكىدەك ئىشلىنىۋاتقانلىقىغا قاتانەت قىلىمай، تېخىمۇ ياخشى ئىشلەشكە ئىنتىلىشى، بۇقىرى ئۆلچەم بىلەن ئۆلچەش، قاتىق تەلەپ قويۇشتا چىڭ تۇرۇشى كېرىك.

مەسئۇلىيەتچانلىقنى كۈچەيتىشە دادىللىق بىلەن يول تېچىپ ئىلگىرىلەش، بازۇرلۇق بىلەن ئىجادابىت يارىتىشىمۇ تەلەپ قىلىنىدۇ. يولداش دېڭ شياۋىپىڭ بۇنۇن پارتىيىدىكى يولداشلاردىن ئالدى بىلەن رەھبىرىي كادىرلاردىن خزمەتتە بېرىسىپاللىقنى، سىستېمىلىقنى، ئالدىن كۆرەرلىكى، ئىجادكارلىقنى كۈچەيتىشنى تەلەپ قىلغانىدى. بۇ ئىنتايىن مۇھىم. دۆلىتمىز ناھايىتى چوڭ، جايلاراننىڭ ئەھۋالى ئۇخشاش ئەمەس. پارتىيىنىڭ لۇشىن، فاكچىن، سىياسەتلىرىنى تەشۋىقات-ئىدىيە خزمەتنىڭ ئەمەلىيىتى بىلەن بىرلەشتۈرۈپ، پارتىيىنىڭ تەشۋىقات-ئىدىيە خزمەتتى توغرىسىدىكى فاكچىن، پېرىنىپلىرىنى شۇ جايىنىڭ كونكربت ئەھۋالى بىلەن بىرلەشتۈرۈپ، ئىجادكارلىق بىلەن خزمەتنى قانات يايىدۇرۇشقا ماھىر بولۇش لازىم، بۇنداق قىلغاندا، چارە-تەدبىرلەر بارغانسېرى كۆپپىدۇ، خزمەتتۇ تازا جانلىق قانات يايىدۇرۇللىدۇ.

11. قوشۇن قۇرۇلۇشنى كۈچەيتىپ، سىياسىي جەھەتتە كۈچلۈك، كەسىپكە پىشىق، ئىستىلى توغرا بولغان لاياقەتلىك تەشۇنقات-ئىدىيە خىزمىتى كادىرلەرنى يېتىشتۈرۈش لازىم

تەشۇنقات-ئىدىيە خىزمەت قوشۇنمىز پىداكارلىق روهىغا نىڭ جەڭگىۋار قوشۇندۇر. يېڭى ۋەزىپىلەر بۇ قوشۇنىڭ قۇرۇلۇشغا تېخمۇ يۇقىرى تەلەپلەرنى قويدى، شۇڭا ئۇنى زور كۈچ بىلەن داۋاملىق كۈچەيتىش كېرەك.

رەھبىرىي كادىرلارنىڭ ساپاپسىنى تۇشتۇرۇش، رەھبىرلىك بەنزىسىنى تۇبدان قۇرۇپ چىقىش تەشۇنقات-ئىدىيە خىزمەت قوشۇنىڭ قۇرۇلۇشدىكى مۇھىم حالقا. يەنسە ئىلگىرىلىكمن حالدا تەشۇنقات-مەدە-نېيەت تارماقلرى ۋە ئۇرۇنلىرىدىكى رەھبىرلىك بەنزىلىرىنى تولۇقلاب، ھەم ئەخلاقلىق، ھەم قابىلىيەتلىك بولغان، كۆرۈنەرلىك نەتىجە يارانقان، ئامما ئىشىنىدىغان ياش كادىرلارنى يېتىشتۈرۈش ۋە تالالاپ تۇشتۇرۇش-كە دىققەت قىلىش كېرەك. رەھبىرلىك بەنزىلىرىنى ئىدىيە ۋە ئىستىل قۇرۇلۇشنى ھەققىي كۈچەيتىپ، دېموکراتىيە-مەركەزەشتۈرۈش تۈزۈمگە ئائىت تۈرلۈك كونكىرت تۈزۈملەرنى مۇكەممەللەشتۈرۈش كېرەك. كادىرلارنى تەرىبىيەش ئىشىنى چوڭقۇر فانات يايىدۇرۇشنى كادىرلارنىڭ ساپاپسىنى تۇشتۇرۇشتىكى مۇھىم تەدبىر قىلىپ، پىلان تۈزۈپ، نەستايىدىل نەمەلىلەشتۈرۈش كېرەك. تەشۇنقات-ئىدىيە سېپىدىكى كادىرلار بولۇپىمۇ رەھبىرىي كادىرلار 14-نۆئەتلىك مەركىزىي كومىتەت 4-ئۇمۇمىي يېغىنىنىڭ «قارارى» دا تۇشتۇرۇغا قويۇلغان سىياسىي ئۇربابلارنىڭ ساپاپسى توغرىسىدىكى بەش تەلەپ بويىچە تۈزۈنى چىنچىتۇرۇشى، تۇشتۇرۇشى لازىم. تۈكىنىشنى كۈچەيتىپ، كىتاب تۇقۇشىتەك ياخشى ئادەتنى يېتىشتۈرۈپ، تىرىشىپ يولداش دېڭىشياۋىشىنىڭ جۇڭگۈچە سوتىسالزم قۇرۇش نەزەرىيىسىنى تۈزۈلمەشتۈرۈپ، تۈزۈكىسىز تۈرددە پەلسەپە، ئىقىتىدە ساد، پەن-تېخنىكا، تارىخ، نىدەبىيات، سەنئەت قاتارلىق جەھەتلەردىن تۈز بىلەنى تولۇقلاب، رەھبىرلىك قابلىيەتىنى ئاشۇرۇشى لازىم. تۈزى ئۇلگە كۆرسىتىپ، پارتىيىنىڭ ئېسىل نەئەنلىرىنى جارى قىلدۇرۇپ، دەۋر روهىنى ئەۋوج ئالدۇرۇپ، توغرا بولغان كىشىلىك تۇرمۇش قارشى ۋە قىممەت قارشىدا چىڭ تۇرۇشى لازىم. ئاڭلىق حالدا ياخشى ئىدىيىتى پەزىلەت ۋە روهىي سۈپەتى ئېتىشتۈرۈپ، سەممىي، ئاڭ كۆڭۈل بولۇش، قىرغىن، مېھربان بولۇش، ئېغىر-بىسىق، سالماقلق بولۇش، كۆزتىپ، پىكىر يۈرگۈزۈش، كەمنىر-تېھتىياتچان بولۇش، مەغۇرلۇنماسلق، مەيىسلەنەمەسلىك، چىڭ تۇتۇشىمۇ، بوش تۇتۇشمۇ بولۇش، قاتىق قوللۇقىمۇ، يۈمىشاق قوللۇقىمۇ بولۇش، پوزىتىسيه بېنىق بولۇش، جاۋابكار بولۇشقا جۇرەتلىك بولۇش، نام-مەنپەت قوغلاشماسلق، جاپاڭكەش بولۇشقا رازى بولۇش دېڭەن تەلەپلەرنى تىرىشىپ تۇرۇندىشى كېرەك، ئەسر حالقىدىغان ئىشلار ئىسر حالقىدىغان ئىختىسالق كىشىلەرگە موھتاج. يولداش جىالىڭ زېمىن بىزنىڭ جۇڭگۈچە سوتىسالزم قۇرۇش نەزەرىيىسىنى تولۇق تۈزۈلمەشتۈرگەن، جۇڭگۈنىڭمۇ، چەت ئەللەرنىڭ-

جۇ نەزەرمىسىلىرىنى پىشىق بىلدىغان، نەزەرىيىنى ئەمەلىيەتكە بىر لەشتۈرىدىغان بىر تۈركۈم نەزەرىيىچىلەر-نى، توغرا يېنۇلۇشىتە چىڭ تۈرىدىغان، تۈرمۇشنى چوڭقۇر ئەكس نەتۈرىدىغان، ئامما ياقتۇرىدىغان بىر تۈركۈم مەشھۇر مۇخىبىلار، مەشھۇر تەھرىرلەر، مەشھۇر رىياسەتچىلەرنى، فاڭچىن، سىياسەتلەرنى پىشىق بىلدىغان، ئىجتىمائىي مەسىلەت تۈپۈسى كۈچلۈك، كەسپىي بىلىمكە پۇختا بولغان بىر تۈركۈم نەشىرىياتچىلارنى، دەۋوگە يېقىندىن ئەگىشپ ماڭىدىغان، ۋەتەننى ۋە خەلقنى قىزغۇن سۆيىدىغان، بەدىئىي سەۋىيىسى كامالەتكە يەتكەن بىر تۈركۈم يازغۇچىلار، سەنئەتكارلارنى يېتىشتۈرۈپ چىقىشىمىزنى سەممىي تۈمىد قىلغان. مۇشۇ تۆت "بىر تۈركۈم" تەشۇقات-ئىدىيە سېپىنىڭ نەزەرىيە، ئاخباراتچىلىق، نەشىرىياتچىلىق ۋە ئەدبىيات-سەنئەتنىن ئىبارەت تۆت ساھەسىنى ئۆز تىچىكە ئالغان. مۇشۇ تۆت "بىر تۈركۈم" بولغاندا، ئىلمىي نەزەرىيە بىلەن كىشىلەرنى قورالاندۇرۇش، توغرا جامائەت پىكىرى بىلەن كىشىلەرنى يېتەكلىش، ئالىجاناب روه بىلەن كىشىلەرنى يېتىشتۈرۈش، نادىر ئەسەرلەر بىلەن كىشىلەرنى ئۇلماقلاندۇرۇشنى تېخىمۇ ياخشى ئەمەلگە ئاشۇرۇشقا ئىمكانييەت تۇغۇلدۇ.

"تەشۇقات-ئىدىيە-مەدەنىيەت سىستېمىسى بويىچە ئەسررەقىيدىغان تەختىسالىق كىشىلەرنى يېتىش-تۈرۈش قۇرۇلۇشى"نى ئىخلاس بىلەن پىلانلاب، ئىستايىدىل يولغا قويۇپ، نوپۇزى بار مەشھۇر كىشىلەرنى، تەسىرى بار داڭدار كىشىلەرنى، پۇختا ئاساسى ۋە ئالغا ئىلگىرلەمش ئىمكانييىتى بار مۇنەۋەھەر كىشىلەرنى يېتىشتۈرۈپ چىش كېرەك. تەختىسالىق كىشىلەر كەينى-كەينىدىن چىقىپ تۈرغان، نى-نى مۇنەۋەھەر كىشىلەر يېتىلىپ، بىر-بىرىدىن ئېشپ چوشكەن چاغدا، ئىشلىرىمىزدىن زور تۈمىد كۇتىلى بولىدۇ.

12. ئەمەلىي ئۇنۇمنى كۆزلەشىتە چىڭ تۈرۈپ، شەكىلۋازلىققا قارشى تۈرۈش لازىم

ئەمەلىي ئۇنۇمنى كۆزلەش تەشۇقات-ئىدىيە خىزمىتى ۋە مەنۇمى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى ئۇچۇن تېخىمۇ مۇھىم. تەشۇقات-ئىدىيە ۋە مەنۇمى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى قارىماققا بىر قەدمىر قۇرۇق كۆرۈندۇ، بىلاستىكىلە-لىقى كۈچلۈك، بەزى مەسىلىلەر دە ئاسانلا تەكرا لىنىش يۈز بېرىدۇ، چىڭ تۆتۈلسا يۈكىلىدۇ، بوشاشتۈرۈپ قوبۇلسا يەنە چوشۇپ كېتىدۇ، شۇڭا ئۇنىڭدا ئەمەلىيەشتۈرۈشى چىڭ تۆتۈپ، بۇستىلىق بىلەن ئەمەلىي ئىشلەش ئالاھىدە زۆرۈدە. خىزمەت نىشانى تەۋەرنىمەي مۇقۇم بولۇشى لازىم. مەركىز بەلكىلىكەن فاڭچىن، پىرىنسىپلاردا چىڭ تۈرۈش كېرەك. يېڭى ۋەزىيەتتىكى تەشۇقات-ئىدىيە خىزمەتىنىڭ ئاساسىنى پىكىر يولى ۋە ئاسالىق ۋەزىپىلىرىنى چىڭ تۆتۈپ، ئىستايىدىل ئىزچىلاشتۇرۇش، نامىنى يەگۈشلىۋەتمەسىلەك، ئىزچىللەقىنى ئۇزۇۋەتمەسىلەك كېرەك. بىرەر خىزمەتتى تېخى ياخشى ئەمەلىيەشتۈرمەي تۈرۈپلا، يەنە ئەمەلىيەتكە ئۇيىغۇن بولىغان "يېكىنلىق"نى ئۇتتۇرۇغا چىقىرىشىن قەتىي هەزىر ئەيلەش كېرەك. خىزمەتىنىڭ ئىزچىللەقىنى

ساقلاب، خزمهنى چوڭنۇرلاشتۇرۇش، چىداملق بىلەن ئىشلەپ، ئۇنۇم حاصل قىلىش كېرەك. رەھبەرلەر پۇتون زېھنى-كۈچىنى ئىشقا قويۇشى لازىم. ھەر دەرىجىلىك تەشۇنقات تارماقلارىدىكى رەھبىرى يولداشلار ئوي-خىيالنى جەزمن چوڭ ئىشلارنى مۇھاكىمە قىلىش، ئۆز كەسپىنى باشقۇرۇش، ئەمەلىيەشتۇرۇشنى چىڭ تۇنۇش تەرمىلەرگە يىغىپ، ھەققىي تۇرۇدە مەسئۇلىيەتنى ئۇستىگە ئېلىشى كېرەك. گېزتەخانىنىڭ باش مۇھەردىرى زېھنىنى گېزت ئىشلەرىغا مەركەزەشتۇرۇشى، رادىئو، تېلېۋىزىيە ستانسىلى-رىنىڭ باشلىقلرى زېھنىنى رادىئو، تېلېۋىزىيە ئىشلەرىغا مەركەزەشتۇرۇشى، نەشريياتىڭ باشلىقلرى زېھنىنى ياخشى كىتاب چىقرىشقا مەركەزەشتۇرۇشى كېرەك. ئەمەلىي ئەھمىيەتى بولىغان ئۇنچى تارقىتش مۇراسمىغا، تۇنچى قويۇش مۇراسمىغا، كۈتۈۋىلىش يىغىننىغا قاتىشىشقا ئانچە ئۇنۇمى بولمايدىغان بايرام ئۆتكۈزۈش پائالىيەتنى ئۇيۇشتۇرۇشقا، جىسى يوق ئىسى باش مۇھەردىر، پىلاتلىغۇچى بولۇشقا بېرىلىپ كەتمەسىلىكى، مەماندارچىلىق ئىشلەرىنى جەزمن ئازىتىشى كېرەك. چارە-تەدبىرلەر ئەمەلىيەتكە ئۇيىغۇن، ھەققىي ئاقدىغان بولۇشى لازىم. يولغا قويۇش لايمەسىنى تۈزۈپ چىقىش كېرەك، ئۇنىڭدا تەلەپ، تارقىتش ۋاستىسى، چارە-تەدبىر، ماددىنى كاپالىت دېكەندەك مەزمۇنلار بولۇشى، ۋەزىپە مقدارلاشتۇرۇپ پارچىلانغان بولۇشى، مەسئۇلىيەت ئادەمكىچە ئېنىق بەلكىلەنگەن بولۇشى لازىم. ستراتېكىيە بولغاندىن كېيىن، يەنە تاكتىكىمۇ ئەھمىيەت بېرىلىشى كېرەك، ئۇمۇمىي پىلان تۈزۈپ چىقىغاندىن كېيىن، يەنە كونكىرىت تەدبىرلەرنىمۇ تەتقىق قىلىش كېرەك. ئىقتىسادىي تارماقلار بىر نۇقىلىق قۇرۇلۇش بەلكىلەنگەندىن كېيىن يەنە قۇرۇلۇش پىلانسى، قۇرۇلۇش سۈرئەت كۆرسەتكۈچىنى تۈزۈپ چىقىدۇ، قۇرۇلۇشنىڭ تەكشۈرۈپ ئۆتكۈزۈۋېلىشىقىچە بولغان ھەممە ھالقىلىرى بويىچە بىر يۈرۈش تەدبىر ۋە چارىلەرنى ئۆتكۈزۈغا قويىدۇ. تەشۇنقات-ئىدىيە خزمهنى ئەمەلىيەشتۇرۇشنى تۇتۇشىمۇ مۇشۇد-داق قىلىش كېرەك.

خزمهنى يولغا قويۇشتا كۈچلۈك تەدبىر بولۇشى لازىم. ۋەزىپىنى ئۇرۇنلاشتۇرغاندىن كېيىن، تۆۋەنگە چۈشۈپ ئەستايىدىل تەكشۈرۈش، ھىيدىكچىلىك قىلىشقا، ئۇزۇلوكسىز تەجرىبىلەرنى يەكۈنلەپ، مەسىللەرنى ۋاقتىدا ھەل قىلىشقا خېلى زور كۈچ سەرب قىلىش كېرەك. ئۇخشاش بولىغان ئەھۋالغا قاراپ، مۇھىم-مۇھىم ئەمەسىلىكىنى، جىددىي-جىددىي ئەمەسىلىكىنى پەرقەندۈرۈپ، قوشۇنى مۇۋاپىق تەشكىللەش كېرەك. نۇقتى-لىق خزمهنىڭ كۈچىنى مەركەزەشتۇرۇپ تۇتۇش قىلىش كېرەك. قىيىن خزمهنى پۇختا ئۇرۇنلاشتۇرۇش، "جەڭ قىلىمسا بىر گەپ، جەڭ قىلسا جەزمن غەلبە قازىنىش" كېرەك. خزمهنى تۇتۇشتا بۇنداق روھ بولۇشى لازىم، "سازلىقىتىكى ئېقىن سۇ بېرىم بولدا يوقاپ كېتىدۇ" دېكەندەك، ئىشنى چالا ئىشلەپ، بېرىم بولدا تاشلاب قويۇشتىن ساقلىنىش كېرەك.

تەشۇنقات-ئىدىيە خزمهنى شەكىلۋازلىقنى قەتىي تۈكىتىش كېرەك، كۆرۈنۈشته قاينام-تاشقىنىلىق بولۇپ، ئېتى ئۆلۈغ، سۇپىرسى قۇرۇق ئىشلارنى قىلىشقا ھەركىز بېرىلىپ كەتمەسىلىك كېرەك. ئاساسىي قاتلام ئۇچۇن خزمهت قىلىش ئىدىيىسىنى چوقۇم مۇستەھكم تۇرغۇزۇپ، ئەمەلىيەتنى چىقىش قىلىشتا، مەسىلىنى ھەل قىلىشنى چىقىش قىلىشتا چىڭ تۇرۇش، تېتىقسز، مەنسىز سۆزلەرنى، تۇتامى يوق سۆزلەرنى،

ئەمەلدە كۆرسىتىشكە بولمايدىغان قۇرۇق سۆزلەرنى قىلىشتن قاتىق ساقلىنىش كېرىك، جاپا-مۇشەققەتكە چىداب كۈرمەش قىلىپ، ئۇقتىسادچىللەنلىنى قاتىق يولغا قوييپ، تىرىشچانلىق-ئۇقتىسادچىللەنلىق بىلەن ئىش كۆرۈش لازىم. تەشۈقات خىزمىتىنىڭ ئۇسۇلنى ياخشىلاپ، تەشۈقات سەئىتى ئۇستىنىڭ ئىزدىنلىپ، مەزمۇن بىلەن شەكلىنى سۇماققەدەر بىرىلىكە كەلتۈرۈپ، خەلق ئاممىسى ياقتۇرىدىغان بىگى شەكىللەرنى يارىتىپ، تەشۈقات-ئىدىيە خىزمىتىنىڭ جەلب قىلىش كۈچى، تەسىرلەندۈرۈش كۈچى ۋە قايىل قىلىش كۈچىنى ئاشۇرۇشقا تىرىشىش كېرىك.

بىز بۇلۇغ تۈزگىرىش بولۇۋاتقان دەۋىرە تۈرماقتىمىز. تەشۇنقات-ئىدىيە خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش تۈچۈن، يېڭى ۋەزىيەتتىكى تەشۇنقات-ئىدىيە خىزمىتىنىڭ قانۇنىيىتى تۇستىدە تۈزلۈكىسىز ئىزدىنىشكە ۋە ئۇنى ئىكىلەشكە توغرا كېلىدۇ. بۇ — ئەمەلەتتىن تۈتكۈزۈش، بىلىش، يەنە ئەمەلەتتىن تۈتكۈزۈش، يەنە بىلىش جەريانىدۇر، بۇنىڭ تۈچۈن بوشاشماي تۈزاق مۇددەت تىرىشچانلىق كۆرسىتىشكە توغرا كېلىدۇ. بىز ئىدىيە يەنمۇ ئازاد بولۇپ، ھەققەتتى ئەمەلەتتىن ئىزدەپ، ئىلىمى نەزەرىيىنىڭ بىتە كېلىكىدە يېڭى مەسىلەرنى ھەل قىلىپ، ئەمەلەت داۋامدا يېڭى تەجربىلەرنى يەكۈنلەپ، تۆزىسىز بار بولغان بىلىش مۇھۇمپەقىيەتلەرى ۋە ئەمەلەتتىن مۇھۇمپەقىيەتلەرنى تۈزلۈكىسىز بېيتىپ مېڭىشىمىز لازىم. يولداش دېڭ شياۋىپىكىنىڭ جۈڭكۈچە سوتىسالىزم قۇرۇش نەزەرىيىسى توب قېلىنامە قىلىنغان، يولداش جىاڭ زېمىن يادROLۇقدىكى پارتىيە مەركىزىي كومىتېتتىنىڭ توغرا رەھىرلەكى، تەشۇنقات-ئىدىيە سېپىدىكى يولداشلارنىڭ تۇرماق تىرىشچانلىقى بولغان يەردە، تەشۇنقات-ئىدىيە خىزمىتى جەزمن تۈزلۈكىسىز ئالقا قاراپ ئىلگىرلىيە-لەيدۇ.

تەرجمە قىلغۇچى: ئەركىنچان
مەسئۇل مۇھەممەر: تەلەت ئېبراھىم

يېزا ئىگىلىكى ۋە يېزا ئىقتىسادنىڭ تەرەققىيات قەدىمىنى تېزلىتەيلى

جىاڭ چۈنۈن

يېزا ئىگىلىكىنى كۈچەيتىشنىڭ مۇھىملىقىنى ۋە تەخرسىزلىكىنى

تولۇق تونۇش لازىم

پارتىيە مەركىزىي كومىتەتى، گۇۋۇيۇن يېزا ئىگىلىكىگە ۋە يېزا خىزمىتىگە ئىتتايىن ئەھمىيەت بېرىپ، يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشىغا يار-يۆلەك بولۇش، دېۋقانلارنىڭ مەنپەئىدە ئىتتىنى قوغداش، دېۋقانلارنىڭ ئاكتىپچانلىقىنى قوزغاشنى دەۋر قىلغان حالدا بىر قاتار مۇھىم سىياسەت-تەدبىر لەرنى قوللاندى. ئۇنىڭ ئىچىدە: مەھسۇلاتقا باغلاپ ئائىلىلدرگە ھۆددىگە بېرىش ئاساس قىلىنغان مەسئۇلىيەت تۆزۈمىنى، بىر تۇتاش باشقۇرۇش بىلەن تارقاتق باشقۇرۇش بىرلەشتۈرۈلگەن قوش قاتلاملىق ئىگىلىك باشقۇرۇش تۆزۈلمىسىنى مۇقىملاشتۇرۇش ۋە مۇكەممەللەشتۈرۈش، يېزا ئىگىلىك مەھسۇلاتلىرىنى سېتىۋېلىش مەبىلىغى-كاپالەتلەق قىلىش، دېۋقانلارنىڭ سېلىقىنى يەڭىگىلىتىش، ئاشلىق، پاختا سېتىۋېلىش-سېتىش تۆزۈل-مىسىنى ئىسلاھ قىلىش، ئاشلىق، پاختا سېتىۋېلىش باهاسىنى ئۆستۈرۈش، ئاشلىق خە-يىم. خەتر فوندى ۋە دۆلەت زاپىسى تۆزۈمىنى ئورنىتىش، ئاساسىي ئېتىز-ئېرىق قوغداش تۆزۈمىنى ئورنىتىش، ئاساسلىق ئاشلىق، پاختا ئىشلەپچىقىرىدىغان رايونلارنىڭ ئىقتىسادنىنى تەرەققىي قىلدۇرۇشىغا يار-يۆلەك بولۇش، يۇقىرى مەھسۇلاتلىق، ئەلا سۇپەتلىك، يۇقىرى سۆزى، قىscarتلىپ ئىلان قىلىنىدى.

ئۇنۇملىك يېزا ئىگلىكى بويچە ئۆلگە كۆرسىتىش رايونلىرىنى بىرپا قىلىش، ئوتتۇرا، غەربىي رايونلارنىڭ يېزا-بازار كارخانىلىرىنى تەركقىي قىلدۇرۇشغا مەدەت بېرىش، تۈرلۈك بوللار ئارقىلىق يېزا ئىگلىك سېلىنمىسىنى كۆپەيتىش، نامرات رايونلارنىڭ ئىگلىكىنى راۋاجلاندۇرۇشنى يۆلەش كۈچىنى ئاشۇرۇش قاتارلىقلار بار. بۇ سىياسەت-تەدبىرلەر سوتىسيا-لىستىك بازار ئىگلىكى تۈزۈلمىسىگە بۇرۇلۇۋاتقان يېزا ئىگلىكىنىڭ كەسپىي ئالاھىدىلىك-گە ۋە يېزىلارنىڭ ئەمەلىي ئەۋالىغا ئۇيغۇن بولۇپ، كەڭ دېقاڭلار ئۇنى ئىنتايىن قارشى ئالدى.

يېقىنىقى يىللاردىن بېرى، جايilar ۋە تارماقلار يۇقىرىقى سىياسەت-تەدبىرلەرنى ئىزچىل ئەمەلىيەشتۈرۈش جەھەتنە نۇرغۇن خىزمەتلەرنى ئىشلەپ، يېزا ئىگلىكى ۋە يېزا ئىقتىساد-نىڭ تەركقىياتىنى كۈچلۈك حالدا ئىلگىرى سوردى. ئۇتكەن يىلى نۇرغۇن جايilar ئېغىر تەبىئىي ئاپتىك ئۇچرىغان بولسىمۇ، ئاشلىقتا يەنلا يۇقىرى مەھسۇلاتلىق بىر يىل بولدى، پاختا مەھسۇلاتىدا ئىسلىگە كېلىش خاراكتېرىدىكى ئۆسۈش بولدى، مایلىق دان ئومۇمىي مەھسۇلاتىدا تارىختىكى ئەڭ يۇقىرى سەۋىيە يارىتىلدى. گۆش، كۆكتات، مېۋە-چىۋە، سۇ مەھسۇلاتلىرىنىڭ ھەممىسىدە بىر قەدەر زور ئېشىش بولدى. يېزا-بازار كارخانىلىرى تېز راۋاجلىنىپ، سېتىشتىن بولغان كىرمىم ۋە يۇقىرىغا تاپشۇرغان باج سوممىسىمۇ زور ھەجمىدە ئاشتى. دېقاڭلارنىڭ كىرىمى مەنۇشى مەددەنېيت قۇرۇلۇشى ۋە ئاساسىي قاتلام تەشكىلات قۇرۇلۇ-يىل بولدى. يېزىلاردىكى مەنۇشى مەددەنېيت قۇرۇلۇشى ۋە ئاساسىي قاتلام تەشكىلات قۇرۇلۇ-شىدىمۇ يېڭى تەركقىياتلار بولدى. ئومۇمىي جەھەتنىن قارىغاندا، يېزا ئىگلىكى ۋە يېزا ۋەزىيەتى ياخشى بولۇپ، پۇتۇن مەملىكەتتىڭ ئىسلامات، تەركقىيات ۋە مۇقىملەقتىن ئىبا-رەت ئومۇمىي ۋەزىيەتى ئۇچۇن زور تۆھپە قوشتى. ئەمما، مەۋجۇت بولۇپ تۇرۇۋاتقان پەرق يەنلا ئىنتايىن چوڭ، سىياسەت-تەدبىرلەرنىڭ بىزىلىرى تېخى ئەمەلىيەشمىگەن ياكى تولۇق ئەمەلىيەشمىگەن، بىزىلىرىنىڭ ئىجرا قىلىنىشى داۋامىدا يَا ئۇنداق، يَا مۇنداق مەسىلىمە كۆرۈلگەن. بىزى جايilar يېزا ئىگلىكىنى تېخى ھەققىي تۈرە ئىقتىسادىي خىزمەتنىڭ بىرینچى ئۇرۇنغا قويىغان، يېزا ئىگلىكىگە سېلىنىدىغان مەبلەغنىڭ سالىقى داۋاملىق تۆۋەنلەپ كەتكەن، ئاشلىق، پاختا ئىشلەپچىقىرىدىغان چوڭ ناھىيەلەرگە ۋە ئوتتۇرا، غەربىي رايونلاردىكى يېزا-بازار كارخانىلىرىغا يار-يۆلەك قىلىپ بېرىلگەن قىرز پۇل تولۇق ئەمەلىي-لەشمىگەن، يېزا ئىگلىك ئىشلەپچىقىرىش ۋاستېلىرى بىلەن تەمنىلەش جەھەتنە تەمنىلەش بىلەن تەلەپ ئوتتۇرسىدىكى زىدىدىمە ئۆدىلىك بولۇپ، باهاسى زور ھەجمىدە ئۆرلەپ

كەتكەن، يېزا ئىگلىك مەھسۇلاتلىرىنىڭ ئوبوروت ساھىسىدىمۇ ھەل قىلىشقا تېگىشلىك بىرمۇنچە مەسىلىلەر مەۋجۇت، بۇنىڭغا دېوقانلار بىك نارازى. مەسىلىلەر بىرمۇنچە ئەنلىك مەركەزنىڭ يېزا ئىگلىكىنى كۈچەيتىش توغرىسىدىكى بىزى تەدبىرلىرىنىڭ تازا ياخشى ئەمەلىيەشمەسىلىكى كۆپ تەرەپتىكى سەۋەبلەردىن بولغان، ئەمما تېگى. تەكتىدىن ئېيتقاندا يەنلا ئىدىيىۋى تونۇش مەسىلىسى سەۋەبچى بولغان. مەملىكتىمىز سوتسيالىستىك بازار ئىگلىكى تۈزۈلمىسىگە بۇرۇلۇۋاتقان جەرياندا يېزا ئىگلىك مەسىلىسى، يېزا مەسىلىسى ۋە دېوقانلار مەسىلىسىنى ئوبدان بىر تەرەپ قىلىشنىڭ ئالاھىدە مۇھىملىقىغا نىسبەتن، تۇرغۇن يولداشلاردا تېخى چوڭقۇر چۈشىنچە هاسىل بولمىغان، سوتسيالىستىك بازار ئىگلىكىنىڭ تەرەققىي قىلىشى يېزا ئىگلىك تەرەققىياتى ئۆچۈن كەڭ يول ئېچىپ بىردى، لېكىن ئاز بولمىغان زىددىيەت ۋە مەسىلىلەرنىمۇ ئېلىپ كەلدى. يېزا ئىگلىكى — ئىجتىمائىي ئۇنۇمى يۇقىرى ئەمما ئۆزىنىڭ ئۇنۇمى تۆۋەن ئاساسىي كەسپ، شۇنداقلا بازار خۇپ. خەترى چوڭ ۋە تەبىئەت خۇپ. خەترى كۆپ بولىدىغان ئاجىز كەسپتۈر. سېلىشتۈرما مەنبە ئەتنىڭ تۈرتكىسى ئارقىسىدا، ئىشلەپچىقىرىش ئامىللەرى ھەمىشە يېزا ئىگلىكىدىن ئۇنۇمى يۇقىرى بولغان ئىككىنچى، ئۆچىنچى كەسپلەرگە يۇتكىلىدۇ. خۇددى بىزى يولداشلار ئىنكاس قىلغاندەك، مەبلغ، يېر، ماددىي ئاشىيا، تېخنىك خادىملىار، يۇقىرى سۈپەتلەك ئەمگەك كۈچلىرى ۋە رەھبەرلىكىنىڭ زېھىن. كۈچى يېزا ئىگلىكىدىن باشقا كەسپلەرگە يۇتكىلىدىغان ئەھۋال پەيدا بولغان، ئىككىنچى، ئۆچىنچى كەسپ، بولۇپمۇ سانائەتنىڭ تېز سۈرئەتتە ئېشىش زور مقداردىكى بايلىقلارنى ئىگلىلۇنىشقا سەۋەب بولۇپلا قالماستىن، بىلكى يېزا ئىگلىك ئىشلەپچىقىرىش ۋاستىلىرىنىڭ باهاسىنى ئۆرلىتىۋېتىپ، يېزا ئىگلىك ئىشلەپچىد. قىرىش تەندىرخىنىڭ ئۆرلىشنى كەلتۈرۈپ چىققان. شۇنىڭ ئۆچۈن، بازار ئىگلىكى تەرەققىي تاپقان دۆلەتلەرنىڭ بىرسىمۇ يېزا ئىگلىكىنى يۆلەش، قوغداش سىياسىتىنى يولغا قويۇشتىن مۇستەسنا بولغان ئەمەن. ھازىر، دۆلتىمىزنىڭ يېزا ئىگلىكى تېخى راۋانلاشىدە خان ئىقتىسادىي تۈزۈلمىنىڭ چەكلەمىسىگىلا ئەمەن، يەن ئۆزىنىڭ تەرەققىيات كۆلسى كېچىك، سەۋىيىسى تۆۋەن، ئۇنۇمى ناچار بولۇشتەك بىر قاتار مەسىلىلەرنىڭ قوچۇشىغىمۇ ئۆچۈنماقتا، شۇڭا ئۇ ھەر دەرىجىلىك ھۆكۈمەتلەرنىڭ قوغدىشىغا تېخىمۇ موھتاج. يېقىنى بىرەنچە يىلدىن بۇيان، ئىدىيىۋى تونۇش مەسىلىسى تازا ئوبدان ھەل قىلىنىمغاچقا، يېزا ئىگلىكىنى قوغداش ۋە يۆلەش تازا يېتىرلىك بولمىغان، بىلگىلەنگەن سىياسەت. تەدبىرلەرمۇ تولۇق ئەمەلىيەشمىگەن، سانائەت بىلەن يېزا ئىگلىكىنىڭ تەرەققىيات سۈرئىتى ئۇتتۇرىسىمۇ

مۇمكىن ئەمدىس. بىز سەگەكلىك بىلەن شۇنى كۆرۈشىمىز كېرىكى، ئەگەر يېزا ئىكلىك مەسىلىسى ئوبىدان ھەل قىلىنىسا، مەملىكتىمىزنىڭ زامانىۋلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشنىڭ ئالغا ئىلگىرىلىشىگە قاتقىق تەسىر كۆرسىتىپلا قالماستىن، بىلكى يىراق كەلگۈسىدىن ئويلاغا ئاندا، مىللەتتىمىزنىڭ ھاياتىغىمۇ خەۋپ يەتكۈزىدۇ. بۇنداق دېگەنلىك، مەملىكتىمىز-نىڭ يېزا ئىكلىك تەرەققىياتىنىڭ چىقىش يولى يوق، دېگەنلىك ئەمدىن، ئەلۋەتتە. مەملىكتە بويىچە ھازىر بار تېرىلغۇ يەرنىڭ ئۆچتىن ئىككى قىسى ئوتتۇرۇمال ۋە تۆۋەن مەھسۇلاتلىق ئېتىزلار، دۆلەت پەن-تېخنىكا كومىتېتتىنىڭ مۇلچەرىلىشچە، ھازىرقى بار پەن تەتقىقات مۇۋەپەقىيەتلەرى ۋە باپ كېلىدىغان تېخنىكىلار كېڭەيتلىپ ئومۇملاشتۇرۇلسا، مەھسۇلات مىقدارى 50% ئەتراپىدا ئېشىشى مۇمكىن. ئەگەر مەملىكتىمىزنىڭ يېزا ئىكلىك پەن-تېخنىكا تەرەققىي تاپقان دۆلەتلەرنىڭ سەۋىيىتىسىگە يەتكۈزۈلە، ئۇنىڭ ئۆستەنگە بىئولوگىيە-لىك تېخنىكا جەھەتتە بوسۇش ھاسىل قىلىنسا، دېقاچىلىق زىراۋەتلىرىنىڭ مەھسۇلاتى تېخىمۇ زور ھەجمىدە ئاشىدۇ. ئۇنىڭدىن باشقا، مەملىكتىمىزدە يەن يېزا ئىكلىكىگە باپ كېلىدىغان نۇرغۇن بوز يەرلەر، زور كۆلەمدىكى قافاس تاغ-داۋان، ئوتلاق ۋە كەڭ دېڭىز رايونلىرى بار، ئۇنىۋېر سال ئېچىش ۋە تۈزۈش ئارقىلىق، ئۇنىڭدىن غایبىت زور مىقداردا يېزا ئىكلىك-قوشۇمچە كەسپ مەھسۇلاتلىرىنى ئاشۇرغىلى بولىدۇ. شۇنداق دېيش كېرىكى، مەملىكتىمىزنىڭ يېزا ئىكلىكى دۈز كەلگەن قىيىنچىلىق ئىنتايىن زور، ئۇنىڭ تەرەققىيات ئىستېقىالىغا ئىگە. تىدىكى يوشۇرۇن كۈچلەرمۇ ئىنتايىن زور، ئۇ ئىنتايىن كەڭ تەرەققىيات ئىستېقىالىغا ئىگە. يۇقىرىدىكى ئەھۋاللار شۇنى چۈشەندۈرۈدۈكى، سوتىيالىستىك بازار ئىكلىكىنى تەرەققىي قىي قىلدۇرۇۋاتقان يېڭى ۋەزىيەتتە، بىز يېزا ئىكلىكى مەسىلىسىگە، يېزا مەسىلىسىگە، دېقاڭلار مەسىلىسىگە ئىلگىرىكى ھەرقانداق ۋاقىتىسىكىدىنمۇ بەكرەك ئەھمىيەت بېرىشىمىز كېرىك. بىز ئېلىمۇزنىڭ ئىقتىصادىي، ئىجتىمائىي تەرەققىيات ستراتېگىييتسىنىڭ ئومۇمىيە-لىقىدىن، سوتىيالىستىك ھاكىمىيەتنى مۇستەھكمەلەش يۈكىسىلىكىدىن يېزا ئىكلىكىدىن ئىبارەت بۇ ئاساسنى كۈچەيتىش، يېزا ئىكلىكىنىڭ راۋاجىلىنىشىنى، دېقاڭلارنىڭ بېيىشىنى ۋە يېزىلارنىڭ تەرەققىياتنى ئىلگىرى سۈرۈشىنىڭ ئىنتايىن مۇھىملىقىنى ۋە تەخرىسىزلىكى-نى تولۇق تونۇشىمىز، ئىنتايىن زور ئىرادە، غەيرەت-شىجائەت ۋە كۈچ-قۇۋۇھەت بىلەن، مەركەزنىڭ يېزا ئىكلىكىنى كۈچەيتىش توغرىسىدىكى مۇھىم تەدبىرلىرىنى ئەمەلىيەشتۈرۈشىنى ھەققىي ياخشى تۇتۇپ، بىرئەچە يىل تىرىشىش ئارقىلىق، مەملىكتىمىزنىڭ يېزا ئىكلىكىنى ۋە يېزا ئىقتىصادىنى يېڭى پەللەك چىقىرىشىمىز لازىم.

تەجربىلەرنى ئەستايىدىل يەكۈنلەپ، يېزىلارنىڭ ئىسلاھات،

تەرەققىيات ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتىنى

ئۇنۇملىك ھالدا ئىلگىرى سۈرۈش كېرەك

مەركەزنىڭ يېزا ئىكلىكىنى كۈچەيتىش توغرىسىدىكى تەدبىلىرىنى ئەمەلىيەشتۈرۈش داۋامدا، نۇرغۇن جايilar ئەمەلىيەتنى چىقىش قىلىپ، خىزمەتلەرنى ئىجادىي ھالدا قانات يايىدۇرۇپ، ئىزدىنىش ئاساسدا بىرمۇنچە مۇۋەپەقىيەتلىك تەجربىلەرنى توپلىغان. جايilarنىڭ ئەمەلىي تەجربىلىرىنى ئومۇملاشتۇرغاندا، مەركەزنىڭ يېزا ئىكلىكىنى كۈچەيتىش توغرىسىدىكى تەدبىلىرىنى ئەمەلىيەشتۈرۈش، يېزىلارنىڭ ئىسلاھات ۋە تەرەققىياتغا يېتكەكچىلىك قىلىش جەھەتتە مۇنداق بىرنهچە نۇقتىنى ياخشى ئىكلەش كېرەك:

(1) خىزمەتلەرنى ئورۇنلاشتۇرۇش جەھەتتە، بىرىنچى، ئىككىنچى، ئۇچىنچى كەسپىلەرنىڭ مۇناسىۋىتىنى توغرا بىر تەرەپ قىلىپ، يېزا ئىكلىكىنى ھەققىي تۇرۇدە ئىقتىصادىي خىزمەتتە بىرىنچى ئورۇنغا قويۇش كېرەك. ماركس مۇنداق دېكەندى: يېزا ئىكلىكى ئەمكەكچىلىرىنىڭ شەخسىي ئېتىياجىدىن بىشىپ كەتكەن يېزا ئىكلىكى ئەمكەك ئۇنۇمدارلىقى بارلىق جەمئىيەتتىڭ ئاساسى. بۇ بىنلىق ھەم چوڭقۇر ھەققەت. دۆلتىمىز قۇرۇلغانلىكى ۋاقتىتا، پۇتكۈل ئىقتىصادىن ئۇمۇشلۇق بولغان، يېزا ئىكلىكىدىن مەسىلە كۆرۈلگەنلىكى ۋاقتىتا ئۇمۇمىي ۋەزىيەت پاسىسىلىق ئورۇنغا چوشۇپ قالغان. يېنى ئارىخىي دەۋорدە سوتىيالىستىك بازار ئىكلىكى قانچە تەرەققىي قىلدۇرۇلسا، ئىككىنچى، ئۇچىنچى كەسپىلەر قانچە تەرەققىي قىلدۇرۇلسا، يېزا ئىكلىكى شۇنچە كۈچەيتىلىشى ۋە قوغىدىلىشى لازىم. بۇ بىزنىڭ ئىقتىصادىي خىزمەتتە ئەمەل قىلىشا تېكشىلىك يېتكەچىي فاڭچىنىمىزدۇر. يېقىنىقى يىللاردىن بىرى، دېڭىز بوبىدىكى بەزى تەرەققىي تاپقان ئۆلکەلەرنىڭ سانائەت تەرەققىياتى تېز بولسىمۇ، يېزا ئىكلىكىنى بوشاشتۇرۇپ قويىماستىن، بەلكى سانائەت جەھەتتىكى ئۇستۇنلۇكىنى جارى قىلدۇرۇپ، ھەر جەھەتتىن يېزا ئىكلىكى يار-يۆلەك بولغان، سانائەت ۋە يېزا ئىكلىكىنىڭ تەرەققىياتى مەملىكتە بويىچە ئالدىنىقى قاتاردا تۇرغان. ئۇتتۇرا ۋە غەربىي رايونلاردىكى تەرەققىي قىلىغان بەزى ئۆلکە ۋە ئاپتونوم رايونلار ئىشنى يېزا ئىكلىكىدىن ئىبارەت بۇ ئاساسنى كۈچەيتىشنى چىڭ تۇتۇشىن باشلاپ، ئامىنىك قورسقى توق، كىيىمى پۇتوۇن بولۇش مەسىلسىنى ئاساسىي جەھەتتىن ھەل قىلىپلا قالماي، بەلكى ئىككىنچى، ئۇچىنچى كەسپىلەرنى تەرەققىي قىلدۇرۇش ئۇچۇن شارائىت ياراڭان. بەزى يېزا ئىكلىك

ئۆلکىلىرى ئىككىنچى، تۇچىنچى كەسىپلەرنى راۋاجلاندۇرۇش بىلەن بىر ۋاقتتا، يېزا ئىگىلىك جەھەتىكى مۇستۇنلۇكىنى جارى قىلدۇرۇشقا نەھمىيەت بېرىپ، يېزا ئىگىلىك ئاساسنى چىتىپ، ئاشلىق، پاختا قاتارلىق ئاساسلىق يېزا ئىگىلىك مەسۇلاتلىرىنى داۋاملىق ئاشۇرۇپ، دۆلەت تۇچۇن زور تۆھپە قوشقان. بەزى سانائەت تۇلکىلىرى ئىلگىرى ئاشلىق ۋە قوشۇمچە يېمىھەكىلەرنى تۇزاق ۋاقتىقىچە باشقا تۇلکىلىرىدىن يۈتكەپ كېلىشكە تايىناتى، يېقىنلىقى بىرنىڭچە يىلىدىن بىرى يېزا ئىگىلىك جەھەتىقە قەد كۆتۈرۈش جېڭىنى كەڭ كۆلەمەدە ئېلىپ بېرىپ، ئاشلىقتا تۇز-تۇزنى تەمنىلەپ ئېشىنىدىغان بولۇشى ئىشقا ئاشۇرغان، كىشى بېشىغا توغرا كەلگەن قوشۇمچە يېمىھەكىلەر مقدارىمۇ پۇتۇن مەملەكتەنىڭ تۇتۇرۇچە سەۋىيىسىدىن ئاشقان، بۇنىڭ بىلەن بۇتكۈل ئۇقتىسادىنىڭ تەكشى راۋاجلىنىشنى ئىلگىرى سۈرگەن. نەمەلەيت شۇنى ئىسپاتلىددىكى، هەرقانداق ۋاقتتا ۋە هەرقانداق جايىدا، يېزا ئىگىلىكىنى ئاساس قىلىشتا باشىن ئاخىر تەۋەرمەي چىڭ تۇرۇش كېرىڭكى، يېزا ئىگىلىكىنى ئاجىزلاشتۇرۇش ئارقىلىق ئىككىنچى، تۇچىنچى كەسىپنى راۋاجلاۋ-دۇرۇشقا ھەرگىز بولمايدۇ. بۇ — ئۇقتىسادىي خىزمەتكە رەھبەرلىك قىلىشتىكى ئاساسىي تەجربىمىزدۇر.

(2) ھەر دەرىجىلىك پارتىكوم، ھۆكۈمەتلەر ئومۇمەي خىزمەتنى ئىگىلىشى، ئاساسلىق رەھبەر دەرىجىلىك بىلەشلەر ئەمەتلىك ئۆزى بىۋاستە تۇتۇشى كېرىڭكى. بۇ — يېزا ئىگىلىكىنى ئۇقتىسادىي خىزمەتنىڭ بىرنىڭچى مۇھىم ئورۇنغا قويغانلىقىنىڭ كونكىرىت ئىپادىسىدۇر. نەمەلەيت ئىسپاتلىدىكى، بىرەر رايوننىڭ يېزا ئىگىلىكىنىڭ ۋە يېزا خىزمەتنىڭ قانداق تۇتۇلغانلىقى پارتىيە-ھۆكۈمەت رەھبەرلىرىنىڭ بولۇپمۇ بىرنىڭچى قول باشلىقىنىڭ بۇ خىزمەتنى قانداق ئۇرۇنغا قويغانلىقى، قانچىلىك زېھنىي كۆچىنى سەرپ قىلغانلىقى، قانچىلىك دەرىجىدە تۇتۇلغانلىقى بىلەن بىۋاستە مۇناسىۋەتلىك. ئۇمۇمەن يېزا ئىسلاھات ۋە تەرەققىياتىدا نەتىجىسى بىر قەدەر روشىن بولغان جايلازنىڭ ھەممىسىدە پارتىيە-ھۆكۈمەت رەھبەرلىرى نەھمىيەت بىرگەن، بىرنىڭچى قول باشلىق بىۋاستە تۇتقان، ھەرقايىسى ئالاقدار تارماقلار زىج ماسلىشىپ، زور بىرىكىمە كۆچى شەكىللەندۈرگەن. بەزى تۇلکىلىرىدىكى پارتىيە، ھۆكۈمەتنىڭ ئاساسلىق رەھبەرلىرى يېزا ئىگىلىكىنى ۋە يېزا خىزمەتنى ئۆزى ناھىيەتى زور زېھنىي كۆچى بىلەن تۇتۇپلا قالماي، يەلكى ۋەلايەت، شەھەر ۋە ناھىيەلەردىكى پارتىيە، ھۆكۈمەتلەرنىڭ بىرنىڭچى قول باشلىقلەرنىڭ ئۆزى باشلامچى بولۇپ، ھەقىقىي تۇتۇپ، نەمەلەي ئىشلىشكە ھەيدە كچىلىك قىلغان. تۇلار ئوخشاش بولىغان تىپتىكى ناھىيەلەرگە قارىتا، شۇ ناھىيەلەرنىڭ مۇستۇنلۇكى ۋە يوشۇرۇن كۆچىنى، قىيىنچىلىقى ۋە مەسىلىنىڭ رىنى بىر-بىرلەپ تەھلىل قىلىپ، ھەل قىلىشنىڭ يولىنى ۋە راۋاجلاندۇرۇشنىڭ تەدبىرلىرىنى تەتلىق قىلغان، ھەمە تەكشۈرۈپ نەمەلەلىلەشتۇرۇشكە نەھمىيەت بىرگەن، بۇنىڭ ئارقىسىدا تۇلە، ۋەلايەت، شەھەر ۋە ناھىيەلەر دەرىجىمۇ دەرىنجە تۇتىدىغان، يۇقىرىدىن تۆۋەنگىچە يېزا ئىگىلىكىنى ئورتاق تۇتىدىغان ياخشى ۋەزىيەت ھاسىل بولغان. بۇ تەجربىلەر شۇنى چۈشەندۈردىكى، پارتىيە-ھۆكۈمەتنىڭ بىرنىڭچى قول

باشلقليرنىڭ بىۋاسىتە تۇتۇشى — مەزكەزنىڭ يېزا ئىكلىكىنى كۈچەيتىش توغرىسىدىكى تىدېرىنى ئەمەلىيەشتۇرۇشنىڭ ئاچقۇچى.

(3) يېزىلاردىكى كەسپ قۇرۇلمىسىنى تەڭشەپ ۋە سەرخىلاشتۇرۇپ، يېزا ئىكلىك مەھسۇ لاتنى ۋە دېقاڭانلارنىڭ كىرىمنى ئاشۇرۇش كېرەك. جايilarنىڭ ئەمەلىيىتدىن قارىغاندا، يېزىلاردىكى كەسپ قۇرۇلمىسىنى تەڭشەش نۇچچۇن، دېقاڭىچىلىق، تۇرمانچىلىق، چارچىلىق ئۇتسۇرسىدىكى ۋە يېزا ئىكلىكى، سانائەت، سودا ئۇتسۇرسىدىكى مۇناسىۋەتلەرنى توغرا بىر تەرەپ قىلىش كېرەك. بۇ مۇناسىۋەتلەر، نى ياخشى بىر تەرەپ قىلىش نۇچچۇن، ئاشلىق، پاختا ۋە ماي ئىشلەپچىقىرىشنى تۇبدان تۇتۇش ئاساسدا، تېرىچىلىق، باقىچىلىق، پىشىقىلاپ ئىشلەش ۋە توشۇپ سېتىشنى بىرلەشتۈرۈش يولىدا مېكىش كېرەك. ئەمەلىيەت ئىسپاتلىكى، مەيلى ئىچكى رايونلاردا ياكى دېڭىز بوبى رايونلىرىدا بولسۇن، مەيلى تۈزۈلەك رايونلاردا ياكى تاغلىق رايونلاردا بولسۇن، ئومۇمەن شۇ يولنى تۇتقان رايونلاردا، يېزىلاردىكى بۇ بىرنهچە ئاساسلىق كەسىپلەر بىر-بىرىنى ئىلگىرى سۈرۈپ، تەكشى راۋاجلانغان، يېزا ئىقتىسادى ياخشى سۈپەتلەك ئايلىنىش ئىزىغا چۈشكەن. دېڭىز بوبىدىكى بەزى ئۆلكلەردە بىرنهچە بىل بۇرۇن ئىككىنچى، نۇچىنچى كەسىپلەر تېز تەرقىقى قىلىش، ئاشلىق ئىشلەپچىقىرىشنى تۆۋەنلەپ كېتىش ئەھۋالى. كېلىپ چىققانىدى. ئۆتكەن يىلى بىر قاتار تىدېرى قوللىنىپ ئاشلىق ئىشلەپچىقىرىشنى چىڭ تۇتۇپ، ئاشلىقنىڭ تۆۋەنلەپ كېتىش ۋەزىتىنى تۈزگەرتىپ، يوتکۈل ئىقتىسادىنىڭ جوش نۇرۇپ راۋاجلىنىش ۋەزىبىتىنى داۋاملىق ساقلاپ قالغان. ئاشلىق ئىشلەپچىقىرىدىغان بەزى ئاساسلىق رايونلار ئاشلىق ۋە زىرايىت شاخ-پاخلى بىر قىدەر كۆپ بولۇشىڭ ئۇستۇنلۇكى جارى قىلدۇرۇپ، چوشقا بېقىش، كالا بېقىش ئىشلىرىنى راۋاجلاندۇرۇپ، ھەم ئاشلىق ئىشلەپچىقىرىشنى ئىلگىرى سۈرگەن، ھەم دېقاڭانلارنىڭ كىرىمنى ئاشۇرغان. بۇ پاكىتلار شۇنى تولۇق چۈشمەندۈرۈپ بېرىدۇكى، ئاشلىقنىڭ مۇقۇم ئېشىشغا ھەققىي كاپالەتلەك قىلىش، كۆپ خىل ئىكلىكىنى پاڭلار راۋاجلاندۇرۇش — يېزىلاردىكى كەسپ قۇرۇلمىسىنى تەڭشەشتىكى چوقۇم ئەمەل قىلىشقا تېگىشلىك فاڭجىندۇر، نۆۋەتتە ئاشلىق تېرىلغۇ كۆلمىگە ھەققىي كاپالەتلەك قىلىش، قۇرۇلمىنى تەڭشەيمەن دەپ ئاشلىق ئىتىزلىرىنى ئىكلىۋالىدىغان ئىشلىقنى قىلىماسىلىق لازم. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقتىتا، بازارنى تەھلىلىقلىشىش، ئالدىن مۆلچەرلەش ئىشلىرىنى ياخشى كېلىپ بېرىپ، دېقاڭانلارغا بازار تۇچۇرلىرىنى تۆز ۋاقتىدا يەتكۈزۈپ، دېقاڭانلارنى بازار ئېمەتىياجىغا قاراپ ئىشلەپچىقىرىشنى تۇرۇنلاشتۇرۇشقا بىتەكلىش كېرەك، بىرەر ئىشقا ھە-ھە بىلەنلا كىرىشىپ كېتىدىغان ئەھۋالنىڭ ئالدىنى ھەققىي كېلىپ، دېقاڭانلارنىڭ ئاكتىپچانلىقىغا زىيان سېلىشىن ساقلىنىش كېرەك.

(4) يېزا ئىسلاھاتنى چوڭقۇرلاشتۇرۇپ، سىرتقا ئىشكىنى تېخىمۇ كەڭ ئېچجۈپتىش كېرەك. سوتىسيالىستىك بازار ئىكلىكىنى راۋاجلاندۇرۇۋا قاتان شارائىتتا، قانداق قىلىپ دېقاڭانلارنى بازارغا بىتەكلىش،

بىزىلاردىكى تۈرلۈك كەسىپلەرنىڭ كەسىپلىشىش، نۇجىتمانىيلىشىش، زامانىيلىشىش تەرمەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرۈش جەھەتتە، نۇرغۇن ئۆلکە، شەھەرلەر ئىزدىنىش ئېلىپ بېرىپ، بىرمۇنچە تەجربىلەرگە بېرىشتى. ھازىر قارىغاندا، يېزا ئىكلىكى ۋە يېزا ئۇقتىسادى بويىچە كەسىپلەشكەن ئىكلىكىنى يولغا قويۇش مۇھىم بىر بولدۇر. كەسىپلەشكەن ئىكلىكىنى ئەمەلدە يۈرگۈزۈش دېگەنلىك، مەملەكتىڭ ئىكلىكىنى -تاشقى بازارلىرىنى بىتەكچى قلىپ، ئۇقتىسادىي ئۇنۇمنى ئۇستۇرۇشنى مەركەز قلىپ، شۇ جايىنىڭ يېزا ئىكلىكىنىڭ ئاساسلىق مەھسۇلاتلىرى ۋە غول كەسىپلىرىگە نىسبەتەن، رايونلاشقان نۇرۇنلاشتۇرۇش، كەسىپلەشكەن ئىشلەپچىقدا-رىش، بىر گەۋدىلەشكەن تجارت، نۇجىتمانىيلاشقان مۇلازىمەت، كارخانىلاشقان باشقۇرۇشنى يولغا قويۇپ، ئىشلەپچىقىرىش، تەمنىلەش، سېتىشنى، سودا، سانائەت، يېزا ئىكلىكىنى شەكىللەتتۈرۈش دېگەنلىكتىن ئىبارەت، زىچ بىرلەشتۈرۈپ، يۈرۈشلەشكەن ئىكلىك باشقۇرۇش تۈزۈلمىسىنى شەكىللەتتۈرۈش دېگەنلىكتىن ئىبارەت، ئائىللىكىنىڭ ئۆتۈش داۋامدا دۇچ كېلىدىغان بىرنىچە ئاساسىي زىددىيەتلەرنى، مەسىلەن، ئايىرم-ئايىرم ئىكلىكىنىڭ ئۆتۈش بىلەن زامانىي-چەن-تېخنىكىنى قوللىنىش ئۇتتۇرسىدىكى زىددىيەت، ئەنئەن ئۇش ئىشلەپچىقىرىش ئۇسۇلى بىلەن زامانىي-چەن-تېخنىكىنى باشقۇرۇشنى ھەممىتىش كۆلەمىنى كېڭەيتىش ئۇتتۇرسىدىكى ھۆددىگە ئېلىپ ئىكلىك باشقۇرۇشنى مۇقىلاشتۇرۇش بىلەن ئىكلىك كۆلەمىنى كېڭەيتىش ئۇتتۇرسىدىكى زىددىيەت، يېزا ئىكلىكىنىڭ ئۇجۇمنىڭ يۇقىرى بولۇشى بىلەن ئۆزىنىڭ ئۇقتىسادىي ئۇنۇمنىڭ تۆۋەن بولۇشى ئۇتتۇرسىدىكى زىددىيەت قاتارلقلارنى ھەل قىلىشقا پايىدىلىق. بۇ خل ئىكلىك باشقۇرۇش تۆزۈلمىسى روشنەن ئۇستۇنلۇككە ئىگە بولۇپ، دېڭىز بويى رايونلىرىدا ناھايىتى تېز تەرمەققىي قىلغان، ئۇتتۇرۇ ۋە غەربىي رايونلاردىمۇ تەرمەققىي قىلىشقا باشلىغان. ئۇنىڭدىن سىرت، ھەز يەرنىڭ ئەمەلىي ئەھۋالغا قاراپ كۆپ خل شەكىلىدىكى ھەسىدارلىق ئاساسىدىكى ھەمكارلىق تۆزۈلمىنى راۋاجلاندۇرۇش، ئۇقتىسادى تەرمەققىي تاپقان رايونلاردا دېقاڭلارنىڭ ئارزوُسغا ۋە شارائىقا ئاساسەن، ئاشلىق ئېتىزلىرىنى مۇۋاپىق كۆلەمە باشقۇرۇشنى پائال، پۇختا يولغا قويۇش، يېزا-بازار كارخانىلىرىنىڭ تەرمەققىياتىغا ئەگىشىپ، يېزا ئىكلىكىدىكى ئارتاپ ئەمگەك كۈچلىرىنىڭ تەرتىپلىك يۆتكىلىشنى ئىلگىرى سۈرۈپ، كىچىك شەھەر-بازار قۇرۇلۇشنى تېزلىش قاتارنىق جەھەتلەرde، جايilar بەزى مۇۋەپەقىيەتلىك ئۇسۇللارنى ياراتقان. ئىسلاھاتى چوڭقۇرلاش تۇرۇش بىلەن بىر ۋاقتىدا نۇرغۇن جايilar سىرتقا ئىشىكىنى ئېچىپتىش دائىرسىنى كېڭەيتىپ، چەت ئەللىرىنىڭ مەبلەغ، تېخنىكا، سورتلىق ئۇرۇغ ئۇستۇرۇش ئۇسۇلى ۋە ئىلغار ئۇسۇكۇنىلىرىنى پائال كىرگۈزۈپ، دېقاڭچىلىق، ئۇرمانجىلىق، چارۋىچىلىق، قوشۇمچە كەسىپ، بىلەپچىلىق ئىشلىرىنى ئېچىشقا ۋە تەرمەققىي قىلدۇرۇشقا ئىشلىتىپ، يۇقىرى مەھسۇلاتلىق، ئەلا سۈپەتلىك، يۇقىرى ئۇنۇملۇك يېزا ئىكلىكى ۋە بېرىۋەوت-لىق يېزا ئىكلىكىنى راۋاجلاندۇرۇش جەھەتتىمۇ كۆرۈنەرلىك مۇۋەپەقىيەتلىرىگە بېرىشكەن. ئەمەلنەيت

ئىسپاتلىدىكى، ئىلاهات-تېچۈرىتىش ئىشلىرى قايىسى يېزىدا ياخشى ئىلىپ بېرىلغان بولسا، شۇ يەردىكى يېزا ئىكىلەك تەرقىيەتىنىڭ هاياتىي كۈچى زور، ئۇقتىسادىي ئۇنۇمى يۈقرى بولغان،

(5) يېزا ئىكىلەك پەن-تېخنىكسىنى زور كۈچ بىلەن راۋا جلاندۇرۇپ، ئەنەن ئۇنى يېزا ئىكىلەكتىنىڭ زامانىۋى يېزا ئىكىلەكتىگە بۇرۇلۇشنى تېزلىتىش كېرەك. يولداش دېڭ شىاۋىپىڭ: ”پەن-تېخنىكا — بىرىنچى ئىشلەپچىقىرىش كۈچى.“ ”يېزا ئىكىلەك مەسىلىسى ئاخىرقى ھېسابتا پەنكە تايىنپ ھەل قىلىندۇ“ دەپ ئۇتتۇرۇغا قويغانىدى. بۇ ئىنتايىن مۇھىم ھۆكۈم. ھازىر، ئەنەن ئۇنى يېزا ئىكىلەكتىمىز زامانىۋى يېزا ئىكىلەكتىگە قاراپ بۇرالماقتا. زامانىۋى يېزا ئىكىلەكتىنىڭ ئاساسلىق ئالامتى شۇكى، يېزا ئىكىلەك مەھسۇلاتلىرىنىڭ ئىشلەپچىقىرىشدا پەن-تېخنىكا ئامىللەرنىڭ سالىقى يۈقرى، يېزا ئىكىلەك پەن-تېخنىكسىنىڭ يېزا ئىكىلەكتىنىڭ يۈكىسىلىشىدە تۆھىسى زور. بۇ تۆھىپە تەرقىقىي تاپقان دۆلەتلەرde 60 پېرسەنتىن يۈقرى بولىدۇ، بىزلىرىنىڭ 80 پېرسەنتىن ئاشىدۇ، ئېلىمىزدە بولسا، ھازىر ئادان 35 — 40 پېرسەنت ئەتراپىدا. شۇڭا، زامانىۋى يېزا ئىكىلەكتىگە بۇرۇلۇشنىڭ ئاچقۇچى—پەن-تېخنىكا تەرقىيەتىدىن ئىبارەت. مەلىكەت تۇچى ۋە سىرتىدىكى تەجربىلەرنىڭ ھەممىسى شۇنى چۈشەندۈردىكى، يېزا ئىكىلەك تەرقىيەتىنىڭ تېز ياكى ئاستا بولۇشى، يېزا ئىكىلەك مەھسۇلاتلىرىنىڭ كۆپ ياكى ئاز ئېشىشى، سۈپىتىنىڭ ياخشى ياكى ناچار بولۇشى، ئۇقتىسادىي ئۇنۇمىنىڭ يۈقىرى ياكى تۆۋەن بولۇشنى ئاساسەن پەن-تېخنىكا بەلكىلەيدۇ. يەنمۇ ئىلگىرلەپ تېيتقاندا، دۆلىتىمىزنى سوتىسيالىستىك زامانىۋىلاشقان ئۇقتىسادىي كۈچلۈك دۆلەت قىلىپ قۇرۇپ چىقىش ئۈچۈن، ئاۋاپل كۈچلۈك يېزا ئىكىلەك دۆلىتى قىلىپ قۇرۇپ چىقىش كېرەك، ھالبۇكى، كۈچلۈك يېزا ئىكىلەك دۆلىتى قىلىپ قۇرۇپ چىقىش ئۈچۈن، چوقۇم يېزا ئىكىلەك پەن-تېخنىكسى بويىچە كۈچلۈك دۆلەت قىلىپ قۇرۇپ چىقىش كېرەك. زامانىۋى يېزا ئىكىلەكتىنى بەرپا قىلىش ئۈچۈن، قەشىي تۈرددە يېزا ئىكىلەكتىنى پەن-تېخنىكتىنى تەرقىقىي قىلدۇرۇش ۋە دېقانلارنىڭ پەن-تېخنىكا ساپاسىنى ئۆستۈرۈش بولى بىلەن يۈكىسىلىدۇرۇش ئىزىغا چۈشورۇش كېرەك. بىر قولدا پەن تەقىقاتدا قىين ئۆتكەلدىن ئۆتۈشنى ئۆتۈش، بىر قولدا پەن-تېخنىكا نەتىجىلىرىنى كېڭىيەتپ تەتىقلاشنى تۆتۈش لازىم. يېقىقى بىرنەچە يىلدىن بۇيان، نۇرغۇن جايilar يېڭى ئەلا سورتىنى، پەرۋىش قىلىش، باقىچىلىق، پىشىقلاب ئىشلەش، ساقلاش قاتارلىق جەھەتلەرde يېڭى تېخنىكلارنى كەڭ كۆلەمde ئۆمۈملاشتۇرۇپ تەتىقلاپ، غايىت زور ئۇقتىسادىي ئۇنۇمكە ئېرىشكەن. بەزى جايilar ناهىيە، يېزا، كەنتىن تەركىب تاپقان يېزا ئىكىلەك پەن-تېخنىكسىنى كېڭىيەتىش تورىنى مۇكەممەللەشتۈرۈشكە ئەھمىيەت بېرىپ، پەن-تېخنىكا خادىملىرىنىڭ ئىش راسخوتى جەھەتتىكى ئېھتىياجىنى ئاۋاپل كاپالاتلەندۈرۈپ، تۈرمۇش جەھەتتىكى ئېھتىياجىنى ئاۋاپل ھەل قىلىپ، ئاز پۇل بىلەن ياخشى ئۇنۇم ھاسىل قىلغان. بەزى جايilar كۆپ قاتلاملار بويىچە، كۆپ يوللار ئارقىلىق، كۆپ مەنبەلەردىن مەبلغ توپلاپ، يېزا ئىكىلەك

پەن-تېخنىكىسغا سېلىنىدىغان سېلىنىمىنى ئاشۇرۇش، يېزا ئىگىلىك پەن-تېخنىكا نۇرۇنلىرىنىڭ ھەقلقى مۇلازىمەت ئېلپ بېرىشغا مددەت بېرىش، پەن-تېخنىكا ئەمەلىي كەۋدىلىرىنى قۇرۇش، خەلقنىڭ پەن-تېخنىكا كەۋدىلىرىنى قۇرۇشقا يار-يۆلەك بولۇش، سىرتىنىڭ مەبلغىدىن پايدىلىنىپ پەن-تېخنىكىنى تەرەققىي قىلدۇرۇش ئارقىلىق، يېزا ئىگىلىك پەن-تېخنىكا نۇشلىرىنىڭ تەرەققىياتىنى ئۇنۇملىك حالدا ئىلگىرى سۇرگەن. ئەمەلىيەت ئىسپاتلىدىكى، پەن-تېخنىكا سېلىنىمىسى — ئەڭ تېز ئۇنۇم بېرىدىغان، ئۇنۇم ئەڭ ياخشى بولىدىغان سېلىنىمىدۇر. ئازراق مەبلەغنى چىقىرىپ، پەن-تېخنىكا سېلىنىمىنى ئاشۇرۇش ھەققەتەن قالىس تەدبىر دۇر.

(6) يېزا ئىگىلىك ئاساسىي مۇئەسىسە قۇرۇلۇشنى كۈچەيتىپ، يېزا ئىگىلىكىنىڭ ئىشلەپچە-دەش شارائىتنى ۋە ئېكولوگىيلىك مۇھىتىنى پائال ياخشلاش كېرەك. يېزا ئىگىلىك نۇشلەپچىرىد-شى — تەبئەتنى بىلىش، تەبئەتنى تۈچىش، تەبئەتنى ئۆزگەرتىش يولىدىكى كۈرەشتۈر. دۆلتىمىز تەبئىي ئاپەت كۆپ يۈز بېرىدىغان دۆلەت، ھەر يىلى ئاپەت تۈپەيلىدىن نەچچە ئۇن مiliارد جىڭ ئاشلىق، نەچچە مىليون دەن پاختا كەم ئېلىنىپ، يۈز مiliارد يۈمندىن ئازتوق زىيان كۆرۈلدۈر. يېزا ئىگىلىك ئاساسىي مۇئەسىسە قۇرۇلۇشنى ياخشى ئېلپ بېرىش، بولۇپيمۇ سۇ ئىنسانىنى قۇرۇلۇشنى ئېلىنىپ بېرىش، كۆچەت تىكىپ ئورمان بىنا قىلىش — يېزا ئىگىلىكىدە مۇقۇم، يۈقرى مەھسۇلات ئېلىشنى ئىشقا ئاشۇرۇشنىڭ مۇھىم كاپالىسى. بۇنىڭغا قارىتا، ھەر دەرىجىلىك پارتىکوم، ھۆكۈمەتلەرنىڭ ۋە كەڭ كادىرلار، ئامىنىڭ تونۇشى بارغانسىرى بىرلىككە كېلىۋاتىدۇ، ئاكتىپچانلىقى بارغانسىرى يۈقرى كۆتۈرۈلۈۋاتىدۇ. بولۇپيمۇ تەبئىي شارائىنى ناچار، سۇ ۋە قۇرغاقچىلىق ئاپىتى كۆپ بولىدىغان بىر قىسىم رايونلار ئېتىز-ئېرىق ئاساسىي قۇرۇلۇشى جەھەتە زور كۈچ سەرپ قىلىشقا تېخىمۇ ئەھمىيەت بېرىۋاتىدۇ. ئۇلار دۆلەتنىڭ ياردىمى ئارقىسىدا، ئۇز كۈچگە تايىنىپ ئىش كۆرۈپ، جاپا-مۇشەققەتكە چىداب كۆرمىش قىلىپ، ئامىنىڭ كۈچگە تايىنىپ، يېزا ئىگىلىكىنىڭ ئىشلەپچىقىرىش شارائىتنى ياخشلاش جەھەتە كۆرۈنەرلىك نەتىجىلەرنى ياراتتى. نۇرغۇن ئۆلکە، ئاپتونوم رايون ۋە شەھەرلەر ئېتىز-ئېرىق ئاساسىي قۇرۇلۇشنى داۋامىدا، يېزا ئىگىلىك ئاساسىي مۇئەسىسە قۇرۇلۇشنى ئېكولوگىيلىك قۇرۇلۇش بىلەن زىچ بىرلەشتۈرۈش، سۇ ئىنسانىنى قۇرۇلۇشنى ئورمان بىنا قىلىپ كۆكەرتىش بىلەن تەڭ قەدەمدە راۋاجىلاندۇرۇش، تاغ، سۇ، ئېتىز، ئورمان ۋە يۈلەرنى ئۇمۇملاشۇرۇپ تۈزۈشە چىڭ تۈرۈپ، ھەم روشن ئىقتىسادىي ئۇنۇمگە، ھەم يېراق كەلگۈسى ئىجتىمائىي ئۇنۇمگە ۋە ئېكولوگىيلىك ئۇنۇمگە ئېرىشتى. ھازىر ناھايىتى ئېنىق كۆرۈنۈپ تۈرۈپتۈكى، ئېتىز-ئېرىق سۇ ئىنسانىنى قۇرۇلۇشنى كەڭ ئېلپ بېرىش، كۆچەت تىكىپ ئورمان بىنا قىلىش، يېزا ئىگىلىكىنىڭ ئىشلەپچىقىرىش شارائىتنى ياخشلاش — ئېلىمىزنىڭ يېزا ئىگىلىكىنى راۋاجىلاندۇرۇشتىكى توب تەدبىر، شۇنداقلا كۈچنى مەركەز لەشتۈرۈپ قاتىققى تۆتۈش قىلىش تەلەپ قىلىنىدىغان ئىشتۈر، بۇ

ئىشنى قايىسى تۇرۇن بالدۇر ئىرادىكە كېلىپ، هەققىي كۈچ سەرب قىلىپ، تۇزاقىسەجە داۋاملاشتۇرۇپ، يىلمۇ يىل، نۆۋەتىمۇ نۆۋەت ئېلىپ بارسا، شۇ تۇرۇن يېزا ئىكلىك ئىشلەپچىرىشدا تەشمېبۇسكار تۇرۇنغا ئۆتەلەيدۇ.

(7) كۆپ يوللار ئارقىلىق مەبلەغ توپلاپ، يېزا ئىكلىك سېلىنمىسىنى كۆپەيتىشكە كۆز قىيش كېرەك. يېزا ئىكلىك ئاساسىي مۇئىسىسى سەقۇرۇلۇشنى كۈچەيتىشمۇ، يېزا ئىكلىكىنى تۇمۇملاشتۇرۇپ ئېچىشىمۇ مەبلەغ سېلىنمىنى كۆپەيتىشنى تەلەپ قىلىندۇ. مەبلەغ قىس بولغان ئەھۋال ئاستىدا، چەكلىك مەبلەغنى نەگە سېلىش مەسىلىسىدە، تۇمۇملىقنى كۆزدە تۇتۇپ بىر تۇتاش پىلانلاپ، نەڭ ئېتىياجلىق جايغا ئىشلىتىش كېرەك. نۇرغۇن جايىلاردىكى رەھىرىي يولداشلار دەل تۇمۇمىيلقىتن يېزا ئىكلىكىكە قاراپ، مالىيە كۈچى قىس بولغان ئەھۋال ئاستىدا، مەبلەغ چىقىرىپ يېزا ئىكلىك سېلىنمىسى ئاشۇرغان. بەزى تۆلکە، ئاپتونوم رايونلار ھەمتا سانائەت ئاساسىي قۇرۇلۇش تۈرلىرىنى قىسقا تىپ، يېزا ئىكلىكىنىڭ مەبلەغى بولغان ئېتىياجغا كاپالاتلىك قىلغان، بۇ — تەشەببۇس قىلسقا تېكىشلىك ئىش. ئىجتىمائىي مالىيە كۈچلىرىنى سەپەرۋەرلىككە كەلتۈرۈپ، مەبلەغ توپلاش يوللىرىنى كەڭ ئېچىشىمۇ يېزا ئىكلىك سېلىنمىسىنى مۇقىم ئاشۇرۇشنىڭ تۇنۇملىك چارسىدۇر. بەزى ئۆلكلەر يېزا ئىكلىك تەرەققىيات فوندىنى، سانائەت كىرىمى ئارقىلىق يېزا ئىكلىكىكە ياردىم قىلىش-سانائەت كىرىمى ئارقىلىق يېزا ئىكلىكىنى كۈللەندۈرۈش فوندىنى بەرپا قىلىپ، يېزا ئىكلىك سېلىنمىسىنى مۇقىم مەنبەگە ئىگە قىلغان. دېقانلارنىڭ ئەمگەك جۈغانلىمىسغا ئەممىيەت بېرىش يېزا ئىكلىك سېلىنمىسىنى ئاشۇرۇشنىڭ يەنە بىر مۇھىم يولى. مەملىكت بويىچە يېزا ئىكلىك ئەمگەك كۈچى 400 مiliوندىن كۆپەك بولۇپ، ھەر بىر كىشى دېقانچىلىق ئېتىز-ئېرىق سۇ ئىشلائىتى ئاساسىي قۇرۇلۇشى ئۈچۈن يىلىغا 20 كۈن ئەمگەك قىلسا، ھەر بىر ئىش كۈنگە بەش يۈەندىن سۈندۈرۈپ ھېسابلىغاندا، بىر يىلدا 40 مiliارد يۈمن مەبلەغ سېلىنغان بىلەن تەڭ بولىدۇ. زۆرۈر بولغان مەبلەغ، ماددىي ئەشىالار قوشۇلسا، تۇنىڭ بىلەن تۇن مىڭلىغان يېزا ئىكلىك قۇرۇلۇش تۈرلىرىنى پۇتتۇرۇپ، خېلى كۆرۈنەرنىڭ ئۆنۈم ھاسىل قىلغىلى بولىدۇ.

(8) ئىككى قولدا تۇتۇشتا چىڭ تۇرۇپ، يېزا ئىكلىكى ۋە يېزا ئىقتىسادى تەرەققىياتى ئۈچۈن ياخشى ئىجتىمائىي مۇھىت يارىتىش كېرەك. ئېلىمىز 1 مiliارد 200 مiliون ئاھالىگە ئىگە بولۇپ، 900 مiliونى يېزىدا. يېزىلارنىڭ مەنىۋى مەدەنلىك قۇرۇلۇشى ۋە جەمئىيەت ئامانلىق ئەھۋالنىڭ قانداق بولۇشى تۇمۇمىي ۋەزىيەتكە ئىتتاين زور تەسر كۆرسىتىدۇ. نۆۋەتتە، ئېلىمىز يېزىللىرى تۇمۇمىي جەھەتسىن قارىغاندا مۇقىم، لېكىن بەزى جايىلارنىڭ ئىجتىمائىي تەرتىپى قالايسقان، ئامىدا خەۋىسزلىك تۈيگۈسى كەمچىل، بۇنىڭغا يۈكىسەك دەرىجىدە دىققەت قىلىشىمىزغا توغرا كېلىدۇ. مەركىز ئۇتتۇرغا قويغان ئىككى قولدا تۇتۇش، ئىككىلا قول قاتىق بولۇش فاكىچىنى ئەستايىدىل ئىزچىلاشتۇرۇپ، زېمىن-كۈچنى

مەركىزلىشتلورۇپ نۇقتىسادىي قۇرۇلۇشنى ياخشى تۇتۇش بىلەن بىر ۋاقتتا، مەندىرىت قۇرۇلۇشغا
ۋە دېموکراتىيە-قانۇنچىلىق قۇرۇلۇشغا بىنتايىن ئەممىيەت بېرىش كېرەك. ”ئىككى قولدا تۇتۇش“ تا چىڭ
تۇرۇپ، پارتىيە ياخچىلىكىسى يادولۇقىدىكى ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلىرى قۇرۇلۇشنى كۈچەيتىپ، ئاساسىي
قاتلام پارتىيە تەشكىلاتلىرىنىڭ جەڭگۈارلىقنى ۋە ئۇيۇشۇش كۈچىنى ئۆستۈرۈش كېرەك. تەكشۈرۈش
داۋامدا بىز شۇنى كۆرۈدۈكى، ئومۇمەن بىزما ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلىرى قۇرۇلۇشى ياخشى بېلىپ
بېرلەغانلىكى جايىلاردا، پارتىيەنىڭ فاكچىن-سېياسەتلرى ئوبدان ئەمەلىيەشكەن، نۇقتىسادىي تەرقىيەتى
تىز بولۇپلا قالماي، ئىجتىمائىي تەرتىپى ۋە جەمىيەت كەپپىياتىمۇ ياخشى بولغان، ئىككى مەددەنیەت
قۇرۇلۇشدا روشەن نەتىجىلەر قولغا كەلتۈرۈلگەن. ئۆتكەن بىلى مەملەكتىلىك بىزما ئاساسىي قاتلام تەشكىلات
لىرى قۇرۇلۇشى خزمەت يىغىنى تېچىلغاندىن كېپىن، هەرقايىسى ئۆلکە، ئاپتونوم رايون ۋە شەھەرلەر زور
تۈركۈمەدە كادىر ئاچرىتىپ بىزىلارغا چوڭقۇر چوڭكۈپ خزمەتلەرگە ياردەم بېرىپ، ھەم بىزما ئاساسىي قاتلام
تەشكىلاتلىرى قۇرۇلۇشنى كۈچەيتى، ھەم كادىرلارنى تەربىيەلەپ چىنىتۇردى. ئەمەلىيەت ئىسپاتلىدىكى،
بىزما ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلىرى قۇرۇلۇشنى ياخشى بېلىپ بېرىش — بىزىلارنى ھاللىق نىشانغا يەتكۈزۈش
 يولىدىكى ئۇل قۇرۇلۇشتۇر. ھاللىق نىشانغا ھەققىي يېتىش ئۇچۇن، بۇ ئۇل قۇرۇلۇشنى ھەققىي تۇتۇش
كېرەك. بۇ يىگى دەۋردىكى بىزما ئىكلىكى ۋە بىزما خزمەتنى كۈچەيتىشىكى توب تەجربىدۇر.

تۈرلۈك چارە-تەدبىرلەرنى قوللىنىپ، بۇ يىل

بىزما ئىكلىكىدىن مول ھوسۇل ئېلىشنى

قولغا كەلتۈرۈش لازىم

بۇ يىللەق بىزما ئىكلىكى ۋە بىزما خزمەتنىڭ يېتەكچى ئىدىيىسى ۋە ئاساسلىق ۋەزىپىسى: يولداش
دېڭ شياۋىپىنىڭ جۇڭگۈچە سوتىسالىزم قۇرۇش نەزەرىيىسى ۋە پارتىيەنىڭ ئاساسىي لۇشىيەنىنى يېتەكچى
قىلىپ، پارتىيە 14-قۇرۇلتىيەنىڭ، 14-نۆھەتكەن مەركىزىي كومىتېت 3-، 4-ئومۇمىي يېغىنلىرىنىڭ ۋە
مەركىزىي ئۇقتىسادىي خزمەت يىغىنىڭ روھىنى ئەستايىدىل ئىزچىلاشتۇرۇپ، پارتىيەنىڭ بىزىلارغا فاراقان
ئاساسىي سېياسەتلرىنى ئەمەلىيەشتۈرۈپ، بىزما ئىسلاھاتىنى چوڭقۇرلاشتۇرۇپ، دېقانلارنىڭ ئاكتىپچانلىقنى
تولۇق قوزغاب، بىزما ئىكلىك سېلىنىمىسىنى ھەققىي تۈرددە ئاشۇرۇپ، بىزما ئىكلىكىنىڭ ئۇنىۋېرسال
ئىشلەپچىقىرىش ئۇقتىدارنى ئۆستۈرۈپ، بىزما ئىكلىك ئىشلەپچىقىرىش شارائىنى ياخشىلەپ، تۈرلۈك
چارە-تەدبىرلەر بىلەن بىزما ئىكلىكىدىن مول ھوسۇل ئېلىشنى قولغا كەلتۈرۈپ، بىزما ئىكلىكى ۋە بىزما

ئۇقتىسادىنىڭ ئۇمۇمیيۇز ئۈچۈن تەرىققىي قىلىشىنى ئىلگىرى سۈرۈش، ئاساسلىق يېزا ئىككىلىك مەھسۇلاتلىرى بىلەن ئۇنۇمۇك تەمنىلەشكە، دېقاڭلارنىڭ كىرىمنى ئاشۇرۇشقا، يېزىلارنىڭ تىجىتمائىي مۇقىملېقىغا ھەققىي كاپالەتلىك قىلىشتن ئىبارەت. بۇ يىل ئاشلىق مەھسۇلات مىقدارىنى 455 مىليارد كلوگرامغا يەتكۈزۈش، پاختا ئىشلەپچىقىرىشنى بىر قەدەر زور دەرىجىدە ئاشۇرۇش، ھەمدە قوشۇمچە يېمەكلىكلىر قۇرۇلۇشنى ياخشى تۇزۇش، كۆپ خىل ئىككىلىك ۋە يېزا بازار كارخانىلىرىنى پاڭال تەرىققىي قىلدۇرۇش كېرەك. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقتتا، يېزىلارنىڭ سوتسىالىستىك مەنۇمى مەدەننەيت قۇرۇلۇشنى، دېموكراتىيە-قانۇنچىلىق قۇرۇلۇشنى كۈچەيتىپ، جەمئىيەت ئامانلىقىنى ھەر تەرىپىمە ئۆڭشاش ئىشنى ياخشى ئېلىپ بېرىپ، يېزىلارنىڭ تىجىتمائىي-ئۇقتىسادىي قىياپىتىدە يېڭى ئۆزگەرىش ياساش كېرەك.

بۇ يىللەق يېزا ئىككىلىك ۋە يېزا ئۇقتىسادىنى تەرىققىي قىلدۇرۇش ۋەزبىسىنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئالاھىدە زور ئەھمىيەتكە ئىگە. سىياسىي جەھەتنىن قارىغاندا، يېزا ئىككىلىكىدە مول ھوسۇل ئېلىپ ئاشلىق ۋە قوشۇمچە يېمەكلىكلىر تەمناتىنى مول قىلىپ، يېزا ئىككىلىك مەھسۇلاتلىرى بىلەن ئۇنۇمۇك تەمنىلەش مىقدارىنى ئاشۇرغاندila، ئاندىن پۇل پاخاللىقىنىڭ بېسىمنى پەسەيتىكلى، جەمئىيەت مۇقىملېقىنى ساقلىغىلى بولىدۇ. ئۇمۇمیي جەھەتنىن قارىغاندا، بۇ يىل يېزا ئىككىلىكىدىن مول ھوسۇل ئالغاندila، ئاندىن ئىككىنچى، ئۇچىنچى كەسپىلەرنى بىر قەدەر تولۇق خام ئېشىلار بىلەن ۋە كۈندىن-كۈنگە كېڭىيپ بېرىۋاھان بازارلار بىلەن تەمن ئېتىپ، خلق ئىككىلىكىنىڭ ئىزچىل، تېز ۋە ساغلام راۋاجلىنىشغا مەدەت بەرگىلى بولىدۇ. ستراتېكىيە جەھەتنىن قارىغاندا، بۇ يىل يېزا ئىككىلىكىدە مول ھوسۇل ئالغاندila، ئاندىن مۇشۇ ئەسرىنىڭ ئاخىرىغە 500 مىليارد كلوگرام ئاشلىق ئىشلەپچىرىش ۋە دېقاڭلارنىڭ تۇرمۇشنى ھاللىق سەۋىيىگە يەتكۈزۈشتىن ئىبارەت كۈرەش نىشانىنى ئىشقا ئاشۇرۇشقا ياخشى ئاساس سالغىلى بولىدۇ. قىسىسى، بۇ يىل يېزا ئىككىلىكىدىن مول ھوسۇل ئېلىش ئۇمۇمیي ۋەزبىيەتكە مۇناسىۋەتلىك ھەم چوڭقۇر ئەھمىيەتلىك زور ئىشتۇر، ھەر دەرىجىلىك پارتىكوم، ھۆكۈمەتلىرىمىز ۋە ھەرقايىس ئالاقدار تارماقلارمىز چوقۇم تونۇشنى بىرلىككە كەلتۈرۈپ، كۈچلۈك مەسئۇلىيەت تۈيغۇسى ۋە تەخرسىزلىك تۈيغۇسى بىلەن، كەڭ كادىرلار ۋە ئامىنى جاسارەت بىلەن تىرىشىپ ئىشلەش، جاپا-مۇشەققەتكە چىداب كۈرەش قىلىشقا سەپەرۋەر قىلىپ، ئۇلاردا نورمال ئەھۋال ئاستىدا چوقۇم مول ھوسۇل ئالىمىز، زور تەبىئىي ئاپىت بولغان تەقدىرىدىمۇ، زىياننى ئىلەك تۆھون چەككە چۈشورۇپ، تىرىشىپ ياخشى ھوسۇل ئالىمىز، دەيدىغان ئىرادىنى تىكىلەش كېرەك. بۇ يىل يېزا ئىككىلىكىدىن مول ھوسۇل ئېلىش جەھەتتە ھەم ساقلانغان قىينچىلىق ۋە مەسىلەرنىمۇ كۆرۈش، ھەم ياخشى پۇرسەت ۋە پايدىلىق شارائىلارنىمۇ كۆرۈش لازىم. ياخشى پۇرسەت دېگەنلىك، ئاساسەن بۇتون جەمئىيەتنىڭ يېزا ئىككىلىك مەھسۇلاتلىرىغا بولغان تەلىپىنىڭ تېزدىن ئىشواقانلىقىنى كۆرسىتىدۇ: يېقىنلىقى بىر نەچە يىلدىن بۇيان، خلق ئىككىلىك تېز راۋاجلىنىشغا ۋە خەلقنىڭ تۇرمۇش

سەۋىيىسىنىڭ ئۇزلۇكسىز تۇسوشىگە نەكىشىپ، يېزا ئىكلىك مەھسۇلاتلىرىغا بولغان تەلەپ تېزدىن كۆپدەيەتىدە. يېزا ئىكلىكى ئۇزلۇكسىز تەرقىقى قىلىپ، يېزا ئىكلىك مەھسۇلاتلىرى ئۇزلۇكسىز كۆپدەيەتىدە. بولسىمۇ، لېكىن جەمئىيەت تەلپىنىڭ بېشىشغا يەنلا بېتىشەلمىيۋاتىدۇ. بېزىلاردىكى كادىرلار ۋە ئامما، ھازىر يېزا ئىكلىكىدە ئاساسەن ھەرقانداق نەرسە ئىشلەپچىقىرىلسا بازىرى بولدىغانلىقىنى، قانچىلىك ئىشلەپچىقىرىلسا شۇنچىلىك سانقلى بولدىغانلىقىنى، ئۇنىڭ ئۇستىگە پۇلمۇ ياخشى ئىكەنلىكىنى ئىنكاڭ قىلىشىدۇ، بۇ كۆپ يېللاردىن بۇيان بولۇپ باقىغان ئەھۋال، ئۇ يېزا ئىكلىك تەرقىيياتىنى ئىلگىرى سۈرۈشتىكى كۈچلۈك ھەربىكتەندۈرۈج كۈچ بولۇسى. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقتتا، ھەر دەرىجىلىك پارتىيە-ھۆكۈمەت رەبەرلىرى يېزا ئىكلىكىگە بارغانسىرى ئەھمىيەت بېرىۋاتىدۇ، پىكىرى بارغانسىرى ئايىدىكى-لىشۋاتىدۇ، تەجربىسى بارغانسىرى كۆپبىۋاتىدۇ، كەڭ دېقاڭلارنىڭ ئىشلەپچىقىرىشتىكى ئاكىتپىچانلىقىمۇ بارغانسىرى يۇقىرى كۆتۈرۈلۈۋاتىدۇ. خىزمەتلەرنى ياخشى ئىشلەپ، كۈچنى ئاشۇرۇپ، ياخشى ۋەزىيەت ئاساسدا ئالغا ئىلگىرلەيدىغانلا بولساق، بۇ يېل يېزا ئىكلىكىنى ۋە يېزا ئىكلىكىنى بىر قىدەر زۇر تەرقىياتقا ئىكەنلىشىمىز تامامەن مۇمكىن. بۇ يېل يېزا ئىكلىكىدىن مول ھوسۇل تېلىشنى قولغا كەلتۈرۈش تۇچۇن، ئىشلىنىدىغان خىزمەتلەر ناھايىتى كۆپ، ئۆزۈشتىكى ئەھۋالدىن قارىغандادا، تۆۋەندىكى بىرقانچە تەرەپنى گەمەلىلەشتۈرۈشتى كۈچەپ ياخشى تۇتۇش كېرەك.

(1) رەبەرلىكىنىڭ زېمەن-كۈچنى ئەملىلەشتۈرۈش كېرەك، ئۆلکەلىك، شەھەرلىك، ئاپتونوم رايونلۇق پارتىكوم، ھۆكۈمەتلەرنىڭ ھەممىسى ناھايىتى زۇر زېمەن-كۈچنى بىلەن يېزا ئىكلىكىنى ۋە يېزا خىزمەتلىكىنى تۇنۇشى، ۋىلايت، شەھەر، ناھىيەلەر ئاساسلىق زېمەن-كۈچنى تېخىمۇ يېزا ئىكلىكىنى ۋە يېزا خىزمەتىكە قويۇشى لازم. يېزا ئىكلىكى ۋە يېزا خىزمەتلىك قانداق تۇتۇلغانلىقىنى ھەر دەرىجىلىك پارتىكوم، ھۆكۈمەتلەرنىڭ خىزمەت نەتھىلىرىنى تەكشۈرۈشنىڭ مۇھىم تۆلچىمى قىلىش كېرەك. ئاشلىق تەمناتغا ئۆلکە باشلىقى مەسئۇل بولۇش تۇزۇمىنى، قوشۇمچە يېمەكلىكلەر تەمناتغا شەھەر باشلىقى مەسئۇل بولۇش تۇزۇمىنى يوغا قويۇش كېرەك. ھەر دەرىجىلىك پارتىكوم-ھۆكۈمەتلەرنىڭ بىرىنچى قول باشلىقلرى يېزا ئىكلىكى ۋە يېزا خىزمەتلىك ئومۇمىي ۋەزىيەتكە چىتلىشلىق بولغان چوڭ-چوڭ مەسىلىلەردە، ئۇزى بىۋاستە تەكشۈرۈپ تەققىق قىلىپ، تەدبىرلەرنى ئۇتتۇرۇغا قويۇپ، ئەمەلىلەشتۈرۈشنى چىڭ تۇنۇشى لازم، ئۆلکەلىك، ۋىلايەتلەك، شەھەرلىك، ناھىيەلەردا بىردىن مۇئاونىن شۇجى يېزا خىزمەتىكە مەسئۇل بولۇشى كېرەك. پارتىكوم زەبەرلىك بەنزىسىنىڭ ئەزىزى، مەيلى قايىسى خىزمەتنى باشقۇرۇشقا تەقسىم قىلىسۇن، ھەممىسى يېزا ئىكلىكى ۋە يېزا خىزمەتىكە كۆڭۈل بولۇشى ۋە ئۇنى قوللىشى لازم. پارتىكوم ۋە ھۆكۈمەتلەرنىڭ رەبەرلىكىدە، كۈچلۈك خىزمەت بەنزىسىنى قۇرۇپ ۋە مۇكەممەللەشتۈرۈپ، ھەيدە كەجدە

لىك قىلىش، نازارەت قىلىش، تەكشۈرۈش، ماسلاشتۇرۇش ۋە بىتەكلەش خىزمىتىنى كۈچەيتىشى لازم.

(2) مەبلەغ سېلىشنى ئەمەلىيەشتۇرۇش كېرەك. مەركەز قايتا-قايتا تەكتىلەپ تۇتۇرۇغا قويغان مىللەي داراھەت تەقسىمات قۇرۇلمىسىنى تەڭشەش، مالىيە خام چوتى ئىچىدىكى مەبلەغنىك، دۆلەتلىك ئاساسىي قۇرۇلۇشقا سېلىنىدىغان مەبلغىنىك، ئىناؤھەتلىك قەرز مەبلغىنىك يېزا ئىكلىككە ئىشلىتىلىدىغان قىسىمنىك نسبىتىنى تۇستۇرۇش توغرىسىدىكى تەلەپنى ئەستايىدىل ئەمەلىيەشتۇرۇش كېرەك. قەتىي نىيەتكە كېلىپ ئاساسىي قۇرۇلۇش كۆلەمىنى قىسقارتىپ، بىر تۈركۈم تەكرار قۇرۇلۇش ۋە يۇقرى ئىستېماللىق قۇرۇلۇش تۈرلىرىنى ئەمەلدەن قالدۇرۇپ، پۇلنى سقىپ چىقىرىپ يېزا ئىكلىككىنى كۈچەيتىش كېرەك، ۋىلايەت، شەھەر، ناهىيەرنىڭ ھەممىسى قەتىي نىيەتكە كېلىپ يېزا ئىكلىك سېلىنىمىسىنى ئاشۇرۇشى كېرەك، بولۇمۇ دېڭىز بويىدىكى تەرقىقىي قىلغان رايونلار يېزا ئىكلىككە ياردەم بېرىدىغان مەبلەغنىك نسبىتىنى تېخىمۇ چوڭايىتىش كېرەك. مالىيىدە بىرئاز قىينچىلىقى بار ناهىيەلەرمۇ بىرئاز پۇل چىقىرىپ يېزا ئىكلىككىنى قوللىشى كېرەك. يۇقرى دەرىجىلىك پىلان، مالىيە، پۇل مۇئامىلە تارماقلرى ئورۇنلاشتۇرغان يېزا ئىكلىككە ياردەم بېرىش مەبلغىنى ئىكلىك سېلىشنى ئىشلىتىشنى قەتىي قىلىش كېرەك. قۇتقۇزۇش پۇلى بېرىش تۇرۇغا ئىش تېپىپ بېرىشنى داۋاملىق ياخشى يولغا قويۇپ، يېزا ئىكلىككە ياردەم بېرىش مەبلغىنى باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، مەبلەغنى ئىشلىتىش ئۇنۇمىنى تۇستۇرۇش كېرەك.

(3) يېزا ئىكلىككە ياردەم بولۇش سىياسىتىنى ئەمەلىيەشتۇرۇش كېرەك. ئاشلىق، پاختىنى ئاساسلىق ئىشلەپچىقىرىدىغان ناهىيەلەرگە ۋە يۇقرى ھوسۇللىق، يۇقرى ئۇنۇمۇك، ئەلا سۈپەتلىك يېزا ئىكلىككى بويىچە ئۇلەك كۆرسىتىش رايونلىرىغا ياردەم بولۇش ئۈچۈن بېرىلىدىغان قەرز پۇلنى كۆلەم، مەبلغ ۋە قوشۇمچە ئۆسۈم پىرسەنتى جەھەتنى ئىمکانقىدمەر تېزراق ئەمەلىيەشتۇرۇپ، ئىشلەپچىقدەرىش-قۇرۇلۇش ئىشلىرىغا ئۆز ۋاقتىدا سېلىش كېرەك. تۇتۇرا ۋە غەرسىي رايونلارنىڭ يېزا-بازار كارخانىلىرىنى تەرقىقىي قىلدۇرۇشغا ياردەم بولۇش ئۈچۈن بېرىلىدىغان قەرز پۇللانى كۆلەم ۋە مەبلەغ جەھەتنى تەڭلا ئەمەلىيەشتۇرۇش كېرەك. يېزا ئىكلىك ئىشلەپچىقىرىش ۋاستىلىرىنى ئىشلەپچىقىرىش ۋە تەمنىلەشىمۇ ئەمەلىيەشتۇرۇش كېرەك. بۇ يىل خەمیشى ئوغۇت تەمناتىدا يوچۇق بىر قەدەر چوڭ، بارلىق خەمیشى ئوغۇت زاۋىتلىرى تولۇق غەيرەتكە كېلىپ، خەمیشى ئوغۇتنى كۆپرەك ئىشلەپچىقىرىش ئۈچۈن تىرىشى كېرەك. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقتىدا، ئامباردا ساقلانغان خەمیشى ئوغۇتنى كۆپرەك ئىشلىشىش، ئۇپۇرت قىلىشنى چىڭ تۇتۇپ، ۋاقتىدا بازارغا سېلىش كېرەك. باشقا يېزا ئىكلىك ئىشلەپچىقىرىش ۋاستىلىرىنىمۇ چىڭ تۇتۇپ ئىشلەپچىقىرىپ، تەمنىلەشىنى ياخشى ئېلىپ بېرىش كېرەك. تۇبوروت تەرتىپىنى داۋاملىق تۈزۈپ، باها باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، ئارلىقتىكى ھالقىلارنى ئازايتىپ، تۇبوروت راسخوتىنى تۆۋەنلىتىش كېرەك.

ئىلىمىي ئوغۇنلاشنى، مەھەللەسى ئوغۇت توبلاشنى تەشەببۈس قىلىپ، ئورگانىك ئوغۇتنى كۆپەيتىش كېرەك. دېقاڭلارنىڭ سېلىقىنى داۋاملىق يەڭىكلەتتىپ، ”ئەكسىگە يېنىش“ ھادىسىنىڭ پەيدا بولۇشىدىن ساقلىنىش كېرەك. ھەر خىل نامىلار بىلەن دېقاڭلارغا قالايمىقان سېلىق سالدىغان، قالايمىقان ھەق ئالدىغان، قالايمىقان مەبلەغ توبلايدىغان ئىشلارنى قەتىسى چەكلىش كېرەك.

(4) ئاشلىق، پاختا سېتىۋېلىش-سېتىش سىياستىنى ئەمە لىلەشتۈرۈش كېرەك. دۆلەتتىك ئاشلىق، پاختا سېتىۋېلىش-سېتىش سىياستىنى داۋاملىق ئەستايىدىل تىجرا قىلىپ، ۋەزپىه بەكلەپ سېتىۋالدىغان ئاشلىقىنى ئورۇنداشقا چوقۇم كاپالەتلىك قىلىش كېرەك، لېكىن قاتلاممۇ قاتلام كۆپەيتىشكە بولمايدۇ. ۋەزپىه سرتىدىكى ئاشلىقىنى بازار ئارقىلىق سېتىۋېلىشتا چىڭ تۈرۈپ، باهانى بازارغا قويۇپ بېرىش كېرەك. سودا بازارلىرىنى يىل بوبىي تېچۈتىشتا چىڭ تۈرۈپ، دېقاڭلارنىڭ ئورۇنداب بولغان ۋەزپىه سرتىدىكى ئاشلىقىنى سودا بازارلىرىدا سېتىشغا يول قويۇش لازىم. يەرلىك ھۆكمەتلەر، ئاشلىق ئىشلەپچىقدە رىشنى ياخشى توتۇش بىلەن بىر ۋاقتتا، ئاشلىقى سېتىۋېلىش، سېتىش، يۆتكەش ۋە ساقلاش ئىشلەرنى ياخشى توتۇپ، شۇ جايىدىكى ئاشلىق تەمناتىنىڭ نورمال بولۇشغا، باهانىك ئاساسىن مۇقۇم بولۇشغا كاپالەتلىك قىلىشى كېرەك. دۆلەتتىك پاختا سېتىۋېلىش-سېتىش سىياستىنى داۋاملىق تىجرا قىلىپ ۋە مۇكەممەللەشتۈرۈپ، دېقاڭلارنى كېيەزنى كۆپ تېرىشقا، ياخشى تېرىشقا ھەر يەتكەن دىدۇرۇش كېرەك.

(5) يېزا ئىگىلىك ئاساسىي مۇئەسىسى سە قۇرۇلۇشنى ئەمە لىلەشتۈرۈش كېرەك. تارىخى ۋە رېئال تەجريبىلەر شۇنى ئىپادىلىدىكى، يېزا ئىگىلىكىدە مول هوسۇل ئېلىش-ئالالماسلق ئىنتايىن زور دەرىجىدە ئاپەتنىن ساقلىنىش ۋە ئاپەتكە قارشى تۈرۈش ئىقتىدارنىڭ ئاشۇرۇلۇشغا باغلۇق: يېزا ئىگىلىكىدە مول هوسۇل ئېلىش ئۇمىدىمىزنى ھەرگىز تەڭرىنىڭ ياردىمكە قويمىاسلىقىمىز، بەلكى مەۋقۇنى ئاپەتكە قارشى تۈرۈپ مول هوسۇل ئېلىشقا قويۇشىمىز كېرەك. چوڭ ذەرييە، چوڭ كۆل ۋە چوڭ سۇ ئامبارلىرىنى تۈزۈشنى كۆچەيتىپ، تېتىز-تېرىق سۇ ئىنشائاتى ئاساسىي قۇرۇلۇشنى كەڭ كۆلەمدە قانات يايىدۇرۇش لازىم. ھەرقايىنى جايلار نۇمكەك كۆچى بايلىقىنىڭ مول بولۇشىدەك ئۇستۇنلۇكىنى جارى قىلدۇرۇپ، دېقاڭلارنىڭ ئەمكەك جۇغulanمىسىنى ياخشى تەشكىللەپ، تېتىز-تېرىق سۇغۇرىش-سۇ چىقىرىش ئاساسىي مۇئەسىسى سە قۇرۇلۇشنى كۆپەك ئېلىپ بېرىش كېرەك. سۇنى تېجەپ سۇغۇرىش ئىشلەرنى پائال قانات يايىدۇرۇش لازىم. سۇ ۋە تۇپراقنى ساقلاش ئىشنى داۋاملىق ياخشى يولغا قويۇش كېرەك. ئورمان بىتا قىلىش، كۆكەرتىش قەدىمىنى تېزلىتىپ، ئورماننىڭ ئېكولوگىيلىك توسوقلىق رولىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇش كېرەك. يېزا ئىگىلىكىنى ھەر تەرەپلىمە ئېچىش ئىشنى يەنمۇ كۆچەيتىش، ئاشلىق، پاختا، مايلىق دان، شېكەر قاتارلىق يېزا ئىگىلىك مەھسۇلاتلىرىنى ئۇنىۋېرسال ئىشلەپچىقىرىش ئىقتىدارنى ئاشۇرۇشنى ئاساسىي نىشان قىلىپ، ۋوتۇرا، تۆۋەن هوسۇللىق ئېتىزلارنى ئۆزگەرتىشنى مۇھىم نۇقىتا قىلىپ، بىر تۇناش پىلانلاب، يەرلەرنى تۇشاشتۇرۇپ ئېچىپ،

ئۇنۇمنى مۇستۇرۇش كېرەك. نامرات رايونلاردا ئىكلىكىنى تەرقىي قىلدۇرۇش يولى بىلەن نامراتلارغا يار-يۆلەك بولۇش فاڭچىنىدا چىڭ تۇرۇپ، دۆلەتىك يەتتە يىلدا 80 مiliون ئاھالىنى نامراتلىقتنى قۇتۇلدۇرۇش بويىچە نامراتلىق ئىستەكامىغا ھۆجۈم قىلىش پىلانىنى ئەستايىدىل يولغا قويۇپ، نامراتلارغا يار-يۆلەك بولۇش ئۇچۇن ئاجرىتىپ بېرىلىگەن مەبلغ ۋە ماددىي ئەشىالارنىڭ ۋاقتىدا يەتكۈزۈپ بېرىلىشكە كاپالەتلەك قىلىش لازىم. ئاساسىي ئېتىز-تېرىقىنى، ئاشلىق ئېتىزلىرىنى قوغداش تۈزۈمىنى ئورنىتىپ ۋە ئۇنى ئەمەلىيەشتۇرۇپ، يېزا ئىكلىك ئىشلەپچىرىشدىن سرت ئېتىز-تېرىقلارنى ئىكلىۋېلىشنى فاتىق تىزگىنلەش كېرەك. يېزا ئىكلىك قۇرۇلمىسىنى تەڭشەپ، ئۇرمانچىلىك، باغۇمنچىلىك، چارۋىچىلىق، سۇ مەھسۇلاتلىرى كەسىپلىرىنى راواجلاندۇرۇشتا "تۆت خىل بىكار يە،" گە يۈزلىندۇرۇش كېرەك، ئاشلىق ئېتىزلىرىنى يەنە ئىكلىۋېلىشقا بولمايدۇ.

(6) يېزا ئىكلىك تېخنىكسىنى كېڭىيەتىنى ئەمەلىيەشتۇرۇش كېرەك. بۇ يىل مەھسۇلاتنى ئاشۇرۇپ مول ھوسۇل بېلىشنى ئىشقا ئاشۇرۇشتا، ناھايىتى زور دەرىجىدە يېزا ئىكلىك پەن-تېخنىكسىنى كېڭىيەتىپ تەبىقلاشقا تايىنىش كېرەك. يېزا ئىكلىكىگە ھەققىي ئەھمىيەت بېرىش ئۇچۇن، پەن-تېخنىكسىنى كېڭىيەتىپ، يېزا ئىكلىك تېخنىكسىنى كېڭىيەتىپ ئۆمۈلاشتۇرۇشنى راسا چىڭ تۇتۇش كېرەك. دۆلەت پەن-تېخنىكا كومىتېتى، يېزا ئىكلىك منىسترلىكى بۇ يىل نۇقتىلىق كېڭىيەتلىدىغان يېزا ئىكلىك تېخنىكىلىرىنى بەلكىلەپ چىقىتى، تۆلکە، ۋىلایەت ۋە ناھىيەلەردىن ئىبارەت ھەر دەرىجىلىك ئۇرۇنلار ئەمەلىي ئەمۇالىغا بىرلەشتۈرۈپ، تۇز جايىشىڭ كېڭىيەتىش تۈرلىرىنى بەلكىلەپ، بىر-بىرلەپ ئەمەلىيەشتۇرۇشى لازىم. «يېزا ئىكلىك تېخنىكسىنى كېڭىيەتىش قانۇنى»نى ئەستايىدىل ئۆزچىلاشتۇرۇپ، يېزا ئىكلىك پەن-تېخنىكسىنى كېڭىيەتىش قوشۇنلىرىنىڭ قۇرۇلۇشنى كۈچەيتىپ، كەڭ پەن-تېخنىكا خادىملىرىنىڭ پەن-تېخنىكسىنى كېڭىيەتىش باشقۇرۇشقا ئەھمىيەت بېرىنپ، پەن-تېخنىكا بويىچە ئامىسى خاراكتېرىدىكى تەربىيەلەشنى كەڭ قانات يابىدۇرۇپ، دەقانلارنىڭ پەن-مەدەننىيەت سەۋىيىسىنى مۇستۇرۇپ، دەقانلارنىڭ يېزا ئىكلىك ئەمەلىي تېخنىكسىنى ئىگەلىشىگە ياردىم بېرىش كېرەك. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقتىتا، يېزا ئىكلىك پەن-تېخنىكلىرى بويىچە قىين تۇتكەلەك ھۆجۈم قىلىش ۋە سىرتىن تېخنىكىنى كىرگۈزۈش ئىشلەرنى ھەققىي تۈرددە ياخشى تۇتۇش كېرەك.

(7) يېزا ئىسلاھاتنى چوڭقۇرلاشتۇرۇشنى ئەمەلىيەشتۇرۇش كېرەك. ئائىللەر بويىچە مەھسۇ-لاقا باغلاب ھۆدىدىكە ئېلىشنى ئاساسىي شەكل قىلغان قوش قاتلاملىق ئىكلىك باشقۇرۇش تۈزۈلمىسىنى مۇقىلاشتۇرۇش ۋە مۇكەممەللەشتۇرۇشنى چىڭ تۇرۇش كېزەڭ. ئائىللەر بويىچە ھۆدىدىكە ئېلىش—قوش

قاتلاملىق ئىكلىك باشقۇرۇش تۈزۈلمىسىنىڭ ئاساسى، مەركىزنىڭ ئالاقدار ھۈججەتلەرنىڭ بەلكىلىمىسىگە ئاساسەن، يەرنى ھۆددىگە بېرىش مۇددىتىنى تۇزارىتىپ، ھۆددىگەرلىك توختىمىنى مۇكەمەللەشتۈرۈپ، يەر نىشلىتىش ھوقۇقىنىڭ تېقىپ تۈرۈش تۈزۈمىنى تەدرىجىي تۇرۇنىش كېرەك. كوللېكتىپنىڭ بىر تۇناش ئىكلىك باشقۇرۇشى قوش قاتلاملىق ئىكلىك باشقۇرۇش تۈزۈلمىسىدە كەم بولسا بولمايدىغان قاتلام. كوللېكتىپ كارخانىلىرىنى تېچىش، تېچىش خاراكتېرلىك نىشلەپچىقىرىشى تۇيۇشتۇرۇش قاتارلىق كۆپ خل يوللار ئارقلقىق، كوللېكتىپ ئىكلىكىنىڭ كۈچىنى پەيدىنپەي زورايىتىپ، دېقايانلار ئۇچۇن مۇلازىمت قىلىش ئىقتىدارنى ئاشۇرۇش كېرەك. بىزىلاردىكى تاۋار ئىشلەپچىقىرىشى ۋە كەسپىي ئىش تەقسىماتىنىڭ تەرقىيياتغا ئەگىشىپ، بىزا ئىكلىك مەھسۇلاتلىرىنى پىشىقلاب ئىشلەش، سېتىش، پەن-تېخنىكىنى تەرقىي قىلدۇرۇش قاتارلىق ساھەلرده باشلامچى كارخانىلارنى پائال يېتىلدۈرۈپ، باشلامچىلار ئارقلقىق بازىلارنى بىتەكلەش، بازارلار ئارقلقىق دېقايان ئائىلىلىرىنى بىتەكلەشنى يولغا قوپۇپ، تېرىقچىلىق، باقىچە-لىق، پىشىقلاب ئىشلەش، سېتىش بىرلەشتۈرۈلگەن ئىكلىك باشقۇرۇش تەشكىلاتلىرىنى راواجلاندۇرۇپ، بىزا ئىكلىكىدە ئىجتىمائىيلاشقان مۇلازىمت سىستېمىسىنى بەرپا قىلىش ۋە مۇكەمەللەشتۈرۈش كېرەك. ئىككىنچى، تۇچىنچى كەسپىلەر بىر قەدر تەرقىي قىلغان، كۆپ قىسم ئەمكەك كۈچلىرى بىزا ئىكلىكىدىن باشقا كەسپىلەرگە يۆتكەلگەن جايىلاردا، دېقايانلارنىڭ ئاززۇسغا ئاساسەن، يەرنى مۇۋاپق كۆلمەدە باشقۇرۇش-نى پەيدىنپەي يولغا قوپۇش كېرەك. كۆپ خل شەكىلدىكى ھەسىبدارلىق تۈزۈمى ۋە ھەسىبدارلىق ئاساسىدىكى ھەمكارلىق تۈزۈمىنى سىناق قىلىشى يولغا قوپۇشتى، كوللېكتىپ مۇلکىنى باھالاش، قىمنىتىنى ساقلاش، قىممىتىنى ئاشۇرۇش ئىشلىرىنى ياخشى ئىشلەشكە ئەھمىيەت بېرىپ، تېقىپ كېتىشدىن قاتىق ساقلىنىش كېرەك. ھەرقايسى جايilar تەجربىلەرنى يەكۈنلەپ، پائال بىتەكلەپ، قېلىقا چۈشورۇپ، تۇنى ساغلام راواجلاندۇرۇش كېرەك. بىزا تەمنات-سودا كۆپراتىپلىرى ئىسلاھاتىنىڭ كۈچىنى ئاشۇرۇپ، تۇنى ھەققىي تۈرەدە بىزىلاردىكى ھەمكارلىق ئىقتىسادىي تەشكىلاتلىرى قىلىپ چىقىش كېرەك. بىزا ئامانەت-قەرز كۆپراتىپلىرىنىڭ ئىسلاھات قەدىمىنى تېزلىتىپ، بىزا ھەمكارلىق بانكىلىرىنى قۇرۇش ئۇچۇن ياخشى تەبىيارلىق قىلىش كېرەك.

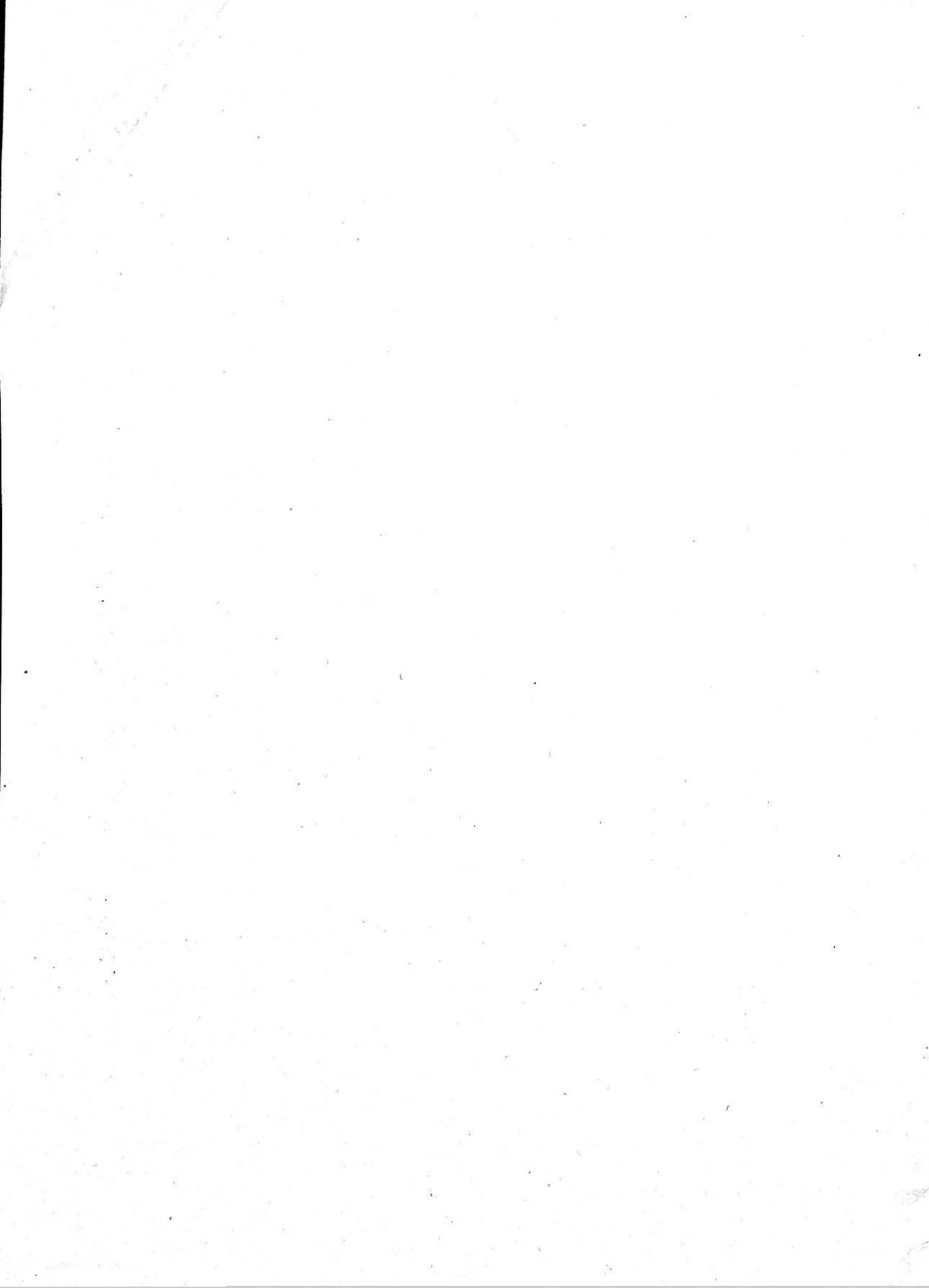
(8) ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلىرى قۇرۇلۇشنى ئەمەلىيەشتۈرۈش كېرەك. مەملىكتىلىك بىزا ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلىرى قۇرۇلۇشى يەنىنىڭ روھىنى ئەستايىدىل ئىزچىل ئەمەلىيەشتۈرۈپ، مەركەز-نىڭ بىزا ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلىرى قۇرۇلۇشغا قويغان تەلىپىنى تۇمۇمۇزلىك ئەمەلگە ئاشۇرۇش كېرەك. پارتىيە ياخچىكىسى يادرو قىلىنغان كەنت دەرجىلىك تەشكىلات قۇرۇلۇشنى، مۇلازىمت ئىقتىدارنى كۈچەيتىش مۇھىم نۇقتا قىلىنغان ئىكلىك باشقۇرۇش تۈزۈلمىسى قۇرۇلۇشنى، دېمۇكرانىك باشقۇرۇش ئاساسىي مەزمۇن قىلىنغان خىزمەت تۈزۈمى قۇرۇلۇشنى زور كۈچ سەرپ قىلىپ ئۇبىدان تۇنۇش، بولۇپمۇ

ئارقىدا قالغان ياخچىكىلارنى تەرتىپكە سېلىش ئىشنى كۈچەپ ياخشى تۇتۇش كېرەك. بىزىلاردىكى كەڭ پارتىيە ئۇزالرى ئارسىدا جۇڭكۈچە سوتسيالزم قۇرۇش نەزەرىيىسى، پارتىيىنەك ئاساسىي لۇشىھىنى وە پارتىيە نىزامنامىسى ھەققىدىكى تەربىيىنى چوڭقۇر ئېلىپ بېرىپ، ئۇلارنىك سىياسىي ساپاسىنى تۇستۇرۇش كېرەك. كەڭ بىزى-كەنت كادىرلىرىنىڭ ئاكتىپچانلىقنى تولۇق ئىشقا سېلىپ، ئۇلارنىڭ خىزمەتلەرنى تولۇپ تاشقان قىزغىنلىق بىلەن قوللاپ، ئۇلارنىڭ دۈچ كەن قىينچىلىقلارنى ھەل قىلىشغا ياردەم بېرىش كېرەك. ناھىيە، بىزىلاردىكى رەھبىرى خادىملار ئارقىدا قالغان كەنلەردىن بىر-ئىككىسىنى تۇزى بىۋاستە تۇتۇشى، ئىشنى ئاما ئەڭ كۆڭۈل بولۇۋاتقان گەۋدىلىك مەسىلەرنى ھەل قىلىشتن باشلاپ، خىزمەتلەرنى بۇختا، ئۇنۇملىك ئىشلەش ئارقىلىق، بۇ كەنلەرنىڭ قىياپىتىنى تۇزگەرتىشكە ياردەم بېرىش لازىم. سوتسيالىستىك بازار ئىكلىكى تەرقىي قىلىۋاتقان شارائىت ئاستىدا، بىزا ئىكلىكىنىڭ تەرقىيياتىنى تېزلىتىپ، بىزا ئىكلىكىنى زامانىۋلاشتۇرۇشنى ئىشقا ئاشۇرۇش — بىر تۈرلۈك ئىجادىي خاراكتېرلىك ئۇلۇغ ئىشتۇر، ئالدىمىزدا ئىتايىن مۇشكۈل ۋەزىپەر تۇرۇپتۇ، نۇرغۇن بىگى مەسىلەر ئۇستىدە ئىزدىنىشىكە وە ئۇنى ھەل قىلىشقا توغرا كېلىدۇ، ئۇنىڭ ئىچىدىكى نۇرغۇن ئىچكى قانۇنیيەتلەرنى بىز تېخى كۆپ بىلېپ كېتەلمىدۇق، بىلدىغانلىرىمىزمو تېخى چوڭقۇر ئەمەس. بۇ ھال بارلىق بىزا خىزمىتى كادىرلىرىمىزنىڭ ئالدىغا ئۆگىنىشنى كۈچەيتىشىن ئىبارەت جددىي ۋەزىپىنى قويدى. بىز چوقۇم مەركەزنىڭ تەلپى بويىچە، ئۇزلۇكىسىز ئۆگىنىشىمىز كېرەك. بىزا خىزمەتنىڭ دائىرىسى كەڭ، زىددىيەتلەر كۆپ، ئەھۋاللار كۆپ پەرقلىنىدۇ. خىزمەت داۋامىدا چوقۇم ئەمەلىيەتى چىقىش قىلىپ، چوقۇم ئەمەلىيەتچىل بولۇشىمىز كېرەك. بىزا ئىكلىكىنى يۈكىسلەدۈرۈش ئۇچۇن، كادىرلار تۆۋەنگە چۈشۈشى كېرەك، بولۇيمۇ ئارقىدا قالغان كەنت ۋە نامرات كەنلەرگە بېرىپ، كەنلەرنىڭ رەبىهەرلىك بەنزاپلىرىنى ياخشى قۇرۇپ چىقىپ، بېيىشنىڭ يوللىرىنى ياخشى تاللاپ، ئاما كۆڭۈل بولۇۋاتقان گەۋدىلىك مەسىلەرنى ھەل قىلىشغا ياردەم بېرىش كېرەك. ھەر دەرىجىلىك بىزا كادىرلىرىغا پارتىيىنەك ئىسلىنى جارى قىلدۇرۇش، جاپا-مۇشەقەتكە چىداش، ئادىدى-ساددا بولۇش، پاك-دىيانەتلىك بولۇش، ئامىنىڭ دەردىگە دەرمان بولۇش، ئاما ئالدىرىغانغا ئالدىراش، ئاما ئۇچۇن ئىشلەش، پۇلتۇن ۋۇجۇدۇ بىلەن خەلق ئۇچۇن خىزمەت قىلىش توغرىسىدا تەربىيە بېرىش لازىم.

تەرجىمە قىلغۇچىلار: رسالت ئابلا

تەلەت ئىبراھىم

مەسئۇل مۇھەممەز: ئەركىنجان

يېڭىي كتابلارنى ئۇقۇڭ

نەشريياتىمىز نەشر قىلغان «سوتسىيالىستىك بازار ئىگلىسكى دېگەن نېمە؟»، «ھوقۇق-پۇل سودىسى»، «ئىسلام مەدەنیيىتىكە دائىر ئاساسىي بىلىملەر»، مەملىكتىكى خەلق قۇرۇلتىبى 3-ئۇمۇمىي يىغىندا لى پىك زۇڭلى بەرگەن «ھۆكۈمەت خىزمىتىدىن دوكلات» قاتارلىق كىتابلار يېقىندا نەشر- دىن چىقتى.

جىاڭ زېمن مەحسۇس كىرىش سۆز يېزىپ بەرگەن «سوتسىيالىستىك بازار ئىگلىكى دېگەن نېمە؟» ناملىق كىتابتا سوتسىيالىستىك بازار ئىگلىكى ھەققىدىكى ئاساسىي ئۇقۇملار ۋە نەزەرىيىتى بىلىملەر تونۇشتۇرۇلغان. بۇ كىتاب سىزنى نۇۋەتتە- كى ئىسلاھاتنى چۈشىنىشته چوڭقۇر ۋە ئەتراپلىق بىلىملەرگە ئىكە قىلىدۇ.

«ھوقۇق-پۇل سودىسى» دېگەن كىتابتا بىر قىسىم چىرىك ئۇنسۇرلارنىڭ رەزىلىلىكلىرى پاش قىلىنغان بولۇپ، كەڭ ئامما ۋە كادىرلار بۇ ئۇنسۇرلارنىڭ قىلمىشلىرىغا لهنەت ئۇقۇش بىلەن بىلە، بۇ سەلبىي دەرسلىكتىن مەلۇم تەربىيىگە ئىكە بولىدۇ.

«ئىسلام مەدەنیيىتىكە دائىر ئاساسىي بىلىملەر» دە ئىسلام مەدەنیيىتىكە ئائىت بىلىملەر قىسقا ۋە ئاممىباب تونۇشتۇرۇلغان.

«ھۆكۈمەت خىزمىتىدىن دوكلات» تا 1994-يىلىق مۇۋەپىه قىيەتلەر يەكۈنلەذ- كەن، 1995-يىلىق ۋەزپىلەر، بۇ ۋەزپىلەرنى ئورۇنداشنىڭمۇ يوللىرى، ئەھمىيىتى قاتارلىقلار تەپسىلىي سۆزلەنگەن. كەڭ كادىرلار ۋە ئاممىنىڭ ئۆزلىرى تۇرۇشلۇق شىنجۇ كىتابخانىلىرىدىن سېتىۋېلىشنى ئۆمىد قىلىمىز. بىز بىلەن بىۋاستە ئالاقلاشىنىڭمۇ بولىدۇ.

ئادرېسىمىز: بېيىجىڭ شەھىرى خېپىڭلى شىمالىي كوچا 5-قورو، پۇچتا نومۇرى:

100013

مەللەتلىرى نەشريياتى ئۇيغۇر تەھرىر بۆلۈمى

ISSN 1006-5857

《求是文选》(维吾尔文版) 国外代号: M5-V 刊号: ISSN1006-5857
CN11-2498/D

邮发代号: 2-373 定价: 1.50 元 邮政编码 100013

06 >

9 771006 585006

